

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

Bajski trokut – obnavljanje veza

BROJ
692

Subotica, 22. srpnja 2016. Cijena 50 dinara

Stočarstvo – agonija
posrnulih u razvoju

Općine
ostaju bez novca?

Lačarak – mala,
ali složna zajednica

INTERVJU
Marin Sopta

**Borba za dostojanstvo
i ravnopravnost**

SADRŽAJ

AKTUALNO

5

Pristupni pregovori Srbije sa EU
OTVORENA POGLAVLJA 23 I 24

RAZGOVOR

19

Petar Mitrić, selektor FEFP-a
**FILM NIJE ZABAVA, ON IMA SVOJ
UMJETNIČKI KONTEKST**

ŠIROM VOJVODINE

24-25

Golubar Stjepan Atarac iz Srijemske Mitrovice
**OD ŽIVOTINJA MOŽEMO NAUČITI
MNOGO**

REPORTAŽA

26-27

Dužijanica 2016.
**PUCANJE BIČEVIMA – UMIJEĆE I
ATRAKCIJA**

KULTURA

33

Studenti Knjižničarstva iz Osijeka ponovno u
Subotici
**USUSTAVLJIVANJE KNJIŽNICE U
FRANJEVAČKOM SAMOSTANU**

SPORT

50

*Salašari Somborski spremni za 19. Maraton lađa
na Neretvi*
PRESTIŽAN VESLAČKI SPEKTAKL

Zagledani u budućnost

Već dulje vrijeme političari svih boja i orijentacija, napose u prigodnim govorima na međusobnim susretima nam poručuju – prepustimo povijest povjesničarima i »okrenimo se budućnosti«. Nikako mi nije jasno kako da se to okrenemo budućnosti. Da se okrenemo na lijevo, na desno, ili da se okrećemo oko vlastite ose, da se okrenemo naglavce što li? Ne proturječi li to onoj staroj »povijest je učiteljica života«. Žele li oni koju tu rečenicu uporno u različitim prigodama ponavljaju da ništa ne učimo i naučimo iz povijesti? Ili možda da je zaboravimo, jer je toliko mnogo boli i

patnji donijela? Okrenimo se budućnosti i točka!

Ali čini se da, ma koliko uporno ponavljali tu rečenicu, ta prošlost nas sputava i vraća stalno na početak onoga što ne želimo spominjati – na ratne devedesete. Vraća se kao bumerang iznova, ne dopuštajući nam da se napokon »okrenemo« ka toj, valjda, svjetlijoj budućnosti. Mi, pripadnici današnje srednje i starije generacije, rođeni u vrijeme real socijalizma naslušali smo se priča o »svjetlijoj budućnosti«. Ali ta svjetlija budućnost nije došla. Došao je rat, ekonomska propast i poslije svega tranzicija bez kraja i konca. I sad što? Kojoj to budućnosti da se okrenemo? Tamnoj, svijetloj, svjetlijoj? Budućnosti bez posla, ili s nesigurnim i slabo plaćenim poslom tu gdje smo rođeni, budućnosti u nekoj drugoj zemlji daleko od doma s nešto bolje plaćenim poslom.

A uostalom svi mudraci ovoga svijeta nam govore da trebamo živjeti u sadašnjosti, niti u prošlosti niti u budućnosti. Ali čini se da političarima ta neka imaginarna budućnost jeste utočište za sve njihove greške iz prošlosti, koje je najbolje zaboraviti i izgovor za lošu sadašnjost za koju nemaju rješenja. Zato poručuju »okrenimo se budućnosti«.

A da nisu niti političari iz EU drugačiji govori nam i vijest objavljena nakon otvaranja poglavlja 23 i 24 u Bruxellesu: »Mi već poduzimamo mjere za podršku pripadnicima hrvatske manjine, u skladu s Deklaracijom koju sam potpisao nedavno s predsjednicom Hrvatske Kolindom Grabar – Kitarović«, rekao je srpski tehnički premijer Aleksandar Vučić na zajedničkoj konferenciji za tisak s Miroslavom Lajčakom i Johanesom Hahnem, odgovarajući na pitanje novinara hrvatskog Večernjeg lista misli li da Srbija treba mijenjati zakon o univerzalnoj jurisdikciji. Kakva je neposredna veza, osim što su to oba uvjeta Hrvatske, između manjinskih prava i univerzalne jurisdikcije nije mi baš jasno. Ali zato je tu Hahn koji je rekao da Hrvatska i Srbija zapravo imaju slična pravna rješenja, ali različite stavove o tome i ponudio je univerzalno rješenje, objašnjavajući da »zato i postoji 'Berlinski proces pomirenja, suočavanja s prošlošću, ali i gledanja u budućnost', poručio je svima. Dakle čini se, ne preostaje nam ništa drugo do li gledanja u budućnost ili gledanja u zvijezde možda. Samo da tako zagledani u zvijezde ne upadnemo u jendek ili zamke loše prošlosti.

J. D.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: *Sajnos* doo Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација

у публикацији Библиотека

Матице српске, Нови Сад

32+659.3(497.113=163.42)

OKRUGLI STOL FORUMA ZA ETNIČKE ODNOSI

Bilateralni odnosi Srbije i Hrvatske

Forum za etničke odnose organizirao je 14. srpnja, u hotelu *Moskva* u Beogradu okrugli stol na temu »Bilateralni odnosi Srbije i Hrvatske: manjinska politika i europske integracije«. Sudionici okruglog stola, među kojima su bili predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, predstavnici Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije, kao i predstavnici veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, složili su se oko toga da su ovi odnosi i dalje opterećeni prošlošću, ali i da je Deklaracija potpisana od hrvatske predsjednice **Kolinde Grabar – Kitarović** i srpskog tehničkog premijera **Aleksandra Vučića** smjernica za nove vlade koje bi uskoro trebale biti formirane u obje države.

Okrugli stol je imao tri panela, prvi je bio posvećen sagledavanju i pregledu trenutačnih srpsko-hrvatskih odnosa i postojeće bilateralne suradnje. Drugi panel je bio o srpsko-

hrvatskoj ekonomskoj suradnji, a treći na temu položaja nacionalnih manjina i rješavanja otvorenih pitanja u ovom području. Govornici i izlagači na trećem panelu bili su tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak**, potpredsjednik Srpskog nacionalnog vijeća iz Hrvatske **Saša Milošević**, prof. dr. sc. **Siniša Tatalović** s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i narodni zastupnik u Skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov**.

Izlaganje Tomislava Žigmanova o aktualnom položaju hrvatske nacionalne zajednice, te problemima i kršenjima prava Hrvata u Srbiji, ispraćeno je s velikom pozornošću ali je bilo i negodovanja, te je Ivan Bošnjak pokušao dva puta prekinuti izlaganje predsjednika DSHV-a. Žigmanov je na početku rekao da je govoriti o hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Srbiji samo po sebi teško,

jer ne postoji dovoljno znanja i razumijevanja i da su mnogi koji se bave manjinskim pitanjem, najprije u državnoj upravi, podkapacitirani za ovu tematiku. Osvrćući se na izlaganje predstavnika srpske manjine u Hrvatskoj, gospodin Žigmanov je rekao da je Srbija u institucionalnom smislu udaljenija od Hrvatske, ali u negativnom kontekstu, jer institucije pokazuju slabo zanimanje za nagomilane probleme hrvatske zajednice, a Hrvati bivaju medijski prešućeni i njihovi problemi ne dobivaju dovoljno pozornosti. Kao primjer nefunkcioniranja institucija Žigmanov je podsjetio da se Vijeće za nacionalne manjine na republičkoj razini nije sastalo u posljednje četiri godine, što je bilo dovoljno da izazove reakcije tajnika **Bošnjaka**. Predsjednik Žigmanov je rekao da je hrvatska zajednica predmet kontinuiranog nasilja i da se svaki problem nastao između Srbije i Hrvatske automatski negativno manifestira i očituje na pripadnike hrvatske zajednice u Srbiji,

najprije u Srijemu. Navedeno je i da je u samo pola godine porastao broj napada na Hrvate i da se u nekoliko slučajeva kao instrument koristilo teško fizičko nasilje, što je u medijima prešućeno i zatumljeno. Osvrćući se na položaj manjinske samouprave i ulogu koju ima Hrvatsko nacionalno vijeće, Žigmanov je rekao da se HNV prilikom donošenja vitalnih odluka po hrvatsku manjinu ne konzultira, a da sami predstavnici hrvatske zajednice nisu prepoznati kao relevantan politički faktor. Žigmanov je istaknuo da čak ni s Hrvatskom nije bilo kontakata skoro četiri godine. Govoreći o nedavnom bilateralnom susretu predsjednice Grabar – Kitarović i premijera Aleksandra Vučića, čiji je domaćin bio, predsjednik DSHV-a je rekao da je prešućeno ono što je rečeno u Tavankutu, a da potpisana Deklaracija predstavlja tek korak u unaprijeđenju odnosa i da je dobar način da se ispuni sve ono na što se Srbija ranije obvezala u sporazumu o zaštiti manjina.

Savjet MZ Sonta osudio incident i usvojio prijedlog da tajnica podnese ostavku

Utorak, 19. srpnja, održana je izvanredna sjednica Savjeta MZ Sonta, sazvana telefonski od predsjednika **Željka Dekana**. Od 15 članova Savjeta, sjednici je prisustvovalo osmero. U uvodnom izlaganju Dekan je napomenuo da je ova sjednica obavijesna, a sazvana je u povodu medijskih izvještavanja o incidentu u Apatinu, u kojem je napadnut devetnaestogodišnji Sončanin **J. B.** Na sjednicu je pozvan i otac pretučenog mladića **Zoran Bukovac**.

»Prije svega, osuđujem ovakav čin. To se nije smjelo dogoditi, ne samo našem sugrađanu, nego ni jednom našem djetetu, mladiću, čovjeku, ali se nije smjelo niti podići na razinu neprimjerenu današnjem vremenu. Je li uzrok sukoba nacionalno pitanje nemam pravo komentirati, to ostavljam nadležnim tijelima ove države, odnosno policiji i pravosuđu«, rekao je, među ostalim, Dekan.

U nastavku je spočitavao tajnici MZ **Renati Kuruc** nepri-

mjereno ponašanje i zlouporabu položaja, a osobito neizvještavanje Savjeta o svojim spoznajama glede predmetnoga incidenta i neizvještavanje predsjednika i članova Savjeta o posjetu generalnog konzula RH u Subotici **Velimira Pleše** i predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**, uz prisustvo predsjednika MO DSHV-a **Andrije Adina**. Raspravu je završio prijedlogom zaključka u ime članova Savjeta iz redova njegove stranke, SPS-a, da se predmet-

ni napad najoštrije osudi, a da tajnica Renata Kuruc u najhitnijem roku podnese ostavku. U nastavku se razvila burna rasprava, svoje viđenje situacije i veliku zabrinutost za sina iznio je i Zoran Bukovac. Rasprava je proširena i na druge teme koje su tijekom ovoga mandata često inicirale loše ozračje na sjednicama Savjeta. Na koncu, većinom od 6 glasova za, 1 protiv i 1 uzdržan Savjet je usvojio prijedlog zaključka Željka Dekana.

I. A.

PRISTUPNI PREGOVORI SRBIJE SA EU

Otvorena poglavlja 23 i 24

Njemačka premijerka **Angela Merkel** je na 3. summitu berlinskog procesa u Parizu početkom srpnja obavijestila srbijanskog premijera **Aleksandra Vučića** da su uklonjene i posljednje prepreke za otvaranje Pregovaračkog poglavlja 23 i 24 o vladavini prava i ljudskim pravima, u pregovorima Srbije o pridruživanju EU. U prethodnom razdoblju Hrvatska je iznijela svoje primjedbe u vezi s otvaranjem pregovaračkih poglavlja Srbije na putu k Evropskoj uniji, koje su tijekom razgovora s ostalim članicama EU uvažene.

Najava Merkelove se obistinila u ponedjeljak, 18. srpnja, kada je Srbija u Bruxellesu otvorila pregovore u ta dva ključna poglavlja u pristupnim pregovorima, koja će biti zatvorena tek na kraju pregovaračkog procesa.

»Ovo je iznimno veliki i važan dan za Srbiju, jer on pokazuje naš strateški put, našu privrženost reformama koje su pred nama«, rekao je srbijanski premijer **Aleksandar Vučić**, koji je predvodio izaslanstvo svoje zemlje na konferenciji o pristupanju.

Povjerenik za pregovore o proširenju i susjedsku politiku **Johannes Hahn** rekao je da se sada Srbija treba usredotočiti na učinkovitu provedbu reformi i da je na zemlji kandidatkinji da definira brzinu pregovaračkog procesa, te da će ukupni napredak ovisiti o napretku u ključnim područjima koja se odnose na vladavinu prava i o napretku u odnosu na Kosovo.

Prema novom pristupu u pregovorima o članstvu, EU je uveo privremena mjerila po kojima će se mjeriti napredak zemlje kandidatkinje. U poglavlju 23 Srbija ima 50 privremenih mjerila, a u poglavlju 24 njih 41. Ta mjerila uključuju zakonodavno usklađivanje, snažne mehanizme monitoringa, institucionalne aranžmane, stvarne rezultate u provedbi reformi i odgovarajuće administrativne kapacitete i resurse za provedbu pravne stečevine u tim poglavljima.

Za otvaranje poglavlja 23 Hrvatska neko vrijeme nije davala suglasnost, tražeći jamstva da Srbija neće zloupotrebjavati svoj Zakon o univerzalnoj jurisdikciji za suđenja za ratne zločine, osi-

guranje prava hrvatske manjine u Srbiji i punu suradnju s Haškim sudom. U zajednička pregovoračka stajališta EU ušla je na hrvatski zahtjev formulacija kojom se ističe »potreba za regionalnom suradnjom i dobrosusjedskim odnosima u procesiranju ratnih zločina, uključujući i cilj da se izbjegne sukob nadležnosti.«

Ministar vanjskih poslova Hrvatske **Miro Kovač** ponovio je u ponedjeljak da Srbija mora suspendirati Zakon o univerzalnoj jurisdikciji, dok je ministar branitelja **Tomo Medved** upozorio da, ukoliko Srbija ne stavi izvan snage taj Zakon, poglavlje 23 može ostati blokirano i 20-30 godina.

Medved je u ponedjeljak imao sastanak s Kovačem i premijerom **Tihomirom Oreškovićem**, na kojem je izražena zabrinutost zbog nedavnih izjava srpskih političara u svezi spornog Zakona.

Poslije sastanka, Kovač je novinarima rekao da će Srbija morati suspendirati Zakon o univerzalnoj jurisdikciji i surađivati s Haškim sudom i sve odluke primjenjivati i uvažavati, ponovivši zahtjeve koje

je hrvatska strana iznosila kao uvjet za suglasnost za otvaranje poglavlja 23 i 24.

»To sve Srbija ima obvezu uraditi od danas, od kad je prihvatila pregovarački okvir. Očekujemo da ne komentira na svoj specifičan način ove obveze, koje su prihvatili danas u Bruxellesu, nego očekujemo da primjenjuju obveze«, rekao je Kovač i

dodao da Hrvatska ima svoje pravosuđe i Srbija ne može biti nadležna za hrvatske državljane.

Medved je rekao da je nedopustivo postupanje po univerzalnoj jurisdikciji.

»Mi ne želimo nagađati koliko ima fantomskih optužnica. Mi smo samostalna država koja je vodila obrambeni rat i nedopustivo je postupanje po univerzalnoj jurisdikciji. Hrvatski branitelji više nikada neće biti progonjeni ni od koga«, rekao je ministar branitelja i upozorio da ako se Srbija ne bude ponašala profesionalno, prema rokovima koje oni očekuju, i stavi izvan snage taj Zakon, »poglavlje 23 bit će blokirano, ako treba, i 20-30 godina.«

Z. S.

Raspisani prijevremeni izbori u Hrvatskoj

Predsjednica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar – Kitarović** odlučila je u subotu, 16. srpnja, da će se prijevremeni parlamentarni izbori održati 11. rujna, a u hrvatskim diplomatsko-konzularnim predstavništvima u inozemstvu 10. i 11. rujna.

Bit će to deveti izbori za Hrvatski sabor od stjecanja neovisnosti i drugi na kojima će birači koristiti preferencijski glas, dakle na listi za koju će glasovati moći će zaokružiti i ime kandidata kojemu daju prednost u odnosu na sve druge

kandidate s te liste. Birat će 151 zastupnika, 140 u deset izbornih jedinica u Hrvatskoj,

tri će izabrati dijaspora, odnosno hrvatski državljani s prebivalištem u inozemstvu, a osam pripadnici nacionalnih manjina.

U prošlom Saboru, većinu su imali HDZ-ova *Domoljubna koalicija* i Most nezavisnih listi s partnerima, no taj je saziv napravio presedan, jer je na poticaj HDZ-a, većina srušila svojeg premijera **Tihomira Oreškovića**. HDZ-u, koji je novu većinu želio osigurati preslagivanjem bez Mosta, to nije uspjelo, pa su građani prinuđeni ponovno izaći na birališta.

OBILJEŽENA 26. OBLJETNICA DSHV-A

DSHV – borba za dostojanstvo i ravnopravnost

*Ministri vanjskih poslova u tehničkim Vladama Srbije i Hrvatske, Ivica Dačić i Miro Kovač prisustvovali su obilježavanju 26 godina od osnivanja Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **
Dvojica su ministara istaknula da se dva desetljeća nakon ratnih sukoba obje zemlje trebaju okrenuti budućnosti, ali da na tom putu ne treba ostaviti neriješena pitanja iz prošlosti

»Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je na obilježavanju 26. obljetnice ugošćio dva ministra vanjskih poslova u tehničkim vladama dviju država: hrvatskog **Miru Kovača** i srbijanskog **Ivicu Dačića**. To nije svakidašnji događaj za hrvatsku zajednicu ovdje u Srbiji. Nakon duljeg vremena ignoriranja i prešućivanja bili smo domaćini tako značajnim gostima. Jedna od tema bila je i položaj hrvatske zajednice. Čuli smo ohrabrujuće riječi glede rješavanja problema naše manjinske zajednice i mislim da možemo s jednom snažnijom odlučnošću ići dalje kada je u pitanju rješavanje problema s kojima se suočava hrvatska zajednica u Srbiji«, rekao je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** nakon što su na konferenciji za novinare 15. lipnja, u Domu te stranke u Subotici, ministri vanjskih poslova dviju država poručili da su Srbija i Hrvatska spremne rješavati sva otvorena pitanja i na bilateralnoj razini i u okviru europskog pregovaračkog procesa Srbije, koji Hrvatska podržava i spremna je pomoći.

Žigmanov je istaknuo i da DSHV ima zastupnika u republičkom parlamentu, na temelju dobre volje koalicijskog partnera na proteklom izborima, Demokratske stranke, ali da to nije ono što DSHV očekuje.

»DSHV očekuje dosljednu primjenu bilateralnog Sporazuma između dvije države o zaštiti manjina, primjenu točke 9, a to su garantirani man-

dati, ono što ima srpska zajednica u Hrvatskoj – samostalnu izbornu jedinicu, sa samostalnim izborom kandidata koji će predstavljati hrvatsku zajednicu, a ne predizborno koaliranje i to ne samo na republičkoj razini, nego na svim razinama – i na pokrajinskoj i na lokalnim, jer ne želimo biti objekti političkih grupacija, zbrajanja rezultata i odmazde, kao što je sada slučaj u

pojednim lokalnim samoupravama, zbog našeg sudjelovanja u predizbornoj koaliciji.«

STOŽER POLITIČKI ORGANIZIRANIH HRVATA

Obilježavanje godišnjice DSHV-a počelo je misom u subotičkoj franjevačkoj crkvi Svetog Mihovila, a potom je nastavljeno u sjedištu DSHV-a.

Prije svečanog početka obilježavanja godišnjice, dvojica ministara su razgovarali u Gradskoj kući. Ministar Dačić je obilježavanju ove godišnjice bio prisutan kao izaslanik mandatar nove srbijanske Vlade **Aleksandra Vučića**, dok je ministar Kovač bio izaslanik predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar – Kitarović**. Uzvanicima, gostima i novinarima se prvi obratio predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov.

»Svi neka ste dobrodošli na obilježavanje – za Hrvate u Srbiji velikog događaja – 26 godina od obnove političkoga organiziranja ovdašnjih Hrvata, čija se povijest mjeri s više od stotinu godina. Dobrodošli u Dom DSHV-a, stranke koja je od osnutka bila i do danas je ostala najvažniji stožer politički angažiranih Hrvata u Vojvodini, te njihov najutjecajniji čimbenik. Riječ je, to treba i sada istaknuti, o političkoj stranci kojoj se imaju zahvaliti brojna postignuća koja je hrvatska zajednica u Vojvodini od 1990-ih godina ostvarila. Dopustite da na ovom mjestu zahvalim svim predšasnicima koji su nesebično tomu pridonijeli. I informiranje i obrazovanje na hrvatskome jeziku, kao i službena uporaba hrvatskoga jezika te razvoj kulturnog stvaralaštva među vojvođanskim Hrvatima bili bi puno siromašniji da nije bilo političkoga djelovanja brojnih članova DSHV-a. Stranka je, naime, bila od presudne pomoći prilikom osnutka novih institucija i organizacija u područjima značajnim za ostvarivanje manjinskih prava«, rekao je Žigmanov i istaknuo kako se tijekom proteklih 26 godina postojanja DSHV prepoznavao po stalnoj zauzetosti za dostojanstvo Hrvata u Vojvodini i političko djelovanje za njihovu ravnopravnost u srbijanskom društvu.

»Ostvarenje takvih političkih ciljeva do sada je, a i nadalje će podrazumijevati isključivo demokratska sredstva i demokratske metode. Na to nas obvezuju ne samo vlastita uvjerenja

i povijest djelovanja, nego i temeljni programski dokumenti DSHV-a. Treba ponovno istaknuti kako je DSHV od svojega osnutka, zahvaljujući svojemučelnistvu, priznavao demokraciju i njezina načela kao jedine legitimne načine svojega dje-

lovanja. Od samoga osnutka posvećenost europskim vrijednostima i težnja k europskim

integracijama nikada nisu bili dovođeni u pitanje. Tako ima biti i u buduću!« rekao je Žigmanov.

INSTITUT ZAJAMČENIH MANDATA

Govoreći o ravnopravnosti Hrvata u Vojvodini, Žigmanov je rekao sljedeće:

»Kada je riječ o dostojanstvu Hrvata u Vojvodini, o našim

stalnim zahtjevima za pozitivnim priznanjima, za prestanak politike isključivanja, za otklone od prešućivanja i ignoriranja, hrabro i odlučno nastavljamo s nesebičnim zauzimanjem da se Hrvati u Vojvodini u javnosti ne percipiraju na negativni način,

da ne trpimo akte diskriminacije, već da kao Hrvati u vlastitom dostojanstvu budemo jednako

retirani kao i svi drugi građani Srbije. To je temeljni preduvjet za političku slobodu Hrvata u Vojvodini! Ne želimo imati vanjske prisile u našem djelovanju od strane nositelja moći, već takve uvjete koji omogućuju pozitivno samoodređenje građana hrvatske nacionalnosti u Srbiji. Ovo je još uvijek aktualno ne samo kada je riječ o bunjevačkom pitanju.«

Žigmanov je naglasio da će se DSHV nastaviti zalagati za ostvarenje sloboda u sredinama gdje je bilo etnički motiviranog nasilja i etničkoga protjerivanja 1990-ih, što mora imati za posljedicu i memoriranje hrvatskih žrtava iz toga razdoblja.

»S time je povezano i pitanje ravnopravnosti Hrvata u Vojvodini. Još uvijek na ovome planu Hrvati imaju brojnih i velikih problema. Stoga se moramo nastaviti boriti za pravo Hrvata na sudjelovanje u donošenju političkih odluka, što podrazumijeva institut zajamčenih mandata, zatim na jednake mogućnosti sudjelovanja u javnom životu, prije svega se to odnosi na probleme koji postoje u obrazovanju, a ako se ne budemo obrazovali, budućnosti nećemo imati, i na zapošljavanje, osobito u državnim institucijama i javnim ustanovama. Naša se zalaganja imaju odnositi i na kvalitetu uvjeta života u naseljima u kojima Hrvati žive, te na područje ekonomije – želimo živjeti od rada, te smo zainteresirani za politike koje se odnose na poljoprivredu, na razvoj poduzetništva, programe namijenjene ruralnim sredinama«, rekao je Žigmanov i naglasio kako će posebno inzistirati na postizanju suštinske jednakosti s drugim sličnim nacionalnim zajednicama kada je riječ o manjinskim pravima.

»Hoćemo isto vrijeme za televizijske i radijske programe, hoćemo istu količinu sredstava iz republičkog, pokrajinskog i proračuna lokalnih samouprava za rad hrvatskih institucija i organizacija, hoćemo katedru za hrvatski jezik i književnost. Svaka druga rješenja bit će nastavak diskriminacije Hrvata u Vojvodini! Naravno, to ne znači da će pripadnici drugih zajednica zbog toga trpjeti štetu! Naprotiv, DSHV će nastaviti surađivati i stvarati mostove prijateljstva s pripadnicima svih nacionalnih zajednica s kojima žive.«

OSTVARENJE PROGRAM-SKIH SADRŽAJA

Žigmanov je rekao da će se navedeni programski ciljevi i sadržaji moći ostvariti uz nesebično zalaganje kako vodstva tako i svekolikog članstva DSHV-a, u zajedničkom i sinergijskom djelovanju brojnih i različitih čimbenika.

»Tu prije svega mislim na stalnu suradnju s Hrvatskim nacionalnim vijećem, našim manjinskim samoupravnim tijelom, napose na planu koordiniranoga djelovanja glede ostvarivanja manjinskih prava Hrvata u Srbiji. Isto tako, potrebna je i suradnja s Katoličkom crkvom, zatim s onim Hrvatima koji su zbog različitih razloga, a protiv svoje volje, morali svoj zavičaj zamijeniti s drugim, kao i s Hrvatima koji su organizirani kroz kulturne i druge hrvatske udruge u Vojvodini. Suradnja dakako mora postojati i s političkim strankama, što je osjetljivo područje. No, vjerujem kako će se ona ostvarivati s onim političkim strankama u Srbiji koje će biti spremne ispuniti naše kon-

kretna a legitimne zahtjeve glede dostojanstva i ravnopravnosti ovdašnjih Hrvata. Naravno, partnerstvo se treba graditi i s civilnim društvom u Srbiji, osobito onim koje je posvećeno demokratskim vrijednostima, vladavini prava i kulturi prava manjina.

Na koncu, ali ne i na posljednjem mjestu, jedan dio navedenih aktivnosti DSHV-a ostvarit ćemo u suradnji s Republikom Hrvatskom, 28. članicom Europske unije, njezinim institucijama, te političkim organizacijama. Od njih očekujemo razumijevanje naših potreba te djelatnu zauzetost i pomoć u rješavanju problema, čega smo bili svjedoci u posljednje vrijeme. Dolazak dvojice ministara vanjskih poslova na današnje obilježavanje obljetnice hrabri i budi nadu da će naši legitimni zahtjevi za ravnopravnost Hrvata u Vojvodini, u Srbiji biti ostvareni«, rekao je Žigmanov.

KONKRETNA POLITIČKA VOLJA

U nastavku je ministar Dačić prenio obećanje premijera

Vučića da će se osobno založiti za rješavanje problema hrvatske manjine u Srbiji, poglavito u području obrazovanja, temeljnih prava i medija. Čestitajući godišnjicu, Dačić je izrazio zadovoljstvo što je ponovno u Subotici, gdje je nedavno potpisana Deklaracija o unaprjeđenju odnosa Srbije i Hrvatske.

»Podsjetit ću da su naše dvije države još 2004. godine, uspostavile pravni okvir za zaštitu manjina i u tom pravnom aktu koji su ratificirala oba parlamenta, srpski i hrvatski 2005. godine, sadržano je sve što je neophodno za potpuno i dosljedno ostvarivanje manjinskih prava. To je Sporazum između Državne zajednice Srbije i Crne Gore i Republike Hrvatske o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori«, rekao je Dačić i dodao kako samo postojanje Sporazuma nije dovoljno za dostizanje željenog stanja kojem teži svaka manjinska zajednica na ovim prostorima koji je nekad bio zajednička država.

»Zato moram izraziti ogro-

mno zadovoljstvo što se poslije dugo vremena na obje strane akumulirala konkretna politička volja da se pokrene i intenzivira politički dijalog na najvišoj razini koji je bio u očiglednom zastoju proteklih godina.«

Dačić je rekao da Srbija poštuje što je hrvatska manjina u dugotrajnoj i čvrstoj vezi sa svojom maticom i što hrvatska zajednica u Srbiji uspješno artikulira svoje političke ciljeve i čuva svoj identitet, kulturu, tradiciju i vjeru.

»U ukupnim odnosima Srba i Hrvata potrebno je što više se susretati, što više razgovarati, upoznati se, upoznati probleme manjina koje žive u obje države. Srbija je iskreno pozdravila ulazak Hrvatske u Europsku uniju i izuzetno cijenimo što je Hrvatska dala suglasnost za otvaranje poglavlja 23 i 24. Također, cijenimo što je organizirala tehničku potporu Srbiji kroz projekte Centra za izuzetnost hrvatskog Ministarstva vanjskih poslova i što je u tijeku vrlo intenzivna suradnja u okviru prekograničnih IPA projekata EU, koji su namijenjeni među-

općinskoj suradnji i ekonomskom razvoju. Nadamo se da će dalja potpora Hrvatske pozitivno utjecati i na ekonomski razvoj graničnih općina Srbije u kojima postoji dominantna potreba za razvojem poljoprivrede», rekao je Dačić.

ANGAŽMAN DSHV-A

Na početku obraćanja, hrvatski šef diplomacije Miro Kovač naglasio je da Hrvatska poseban akcent stavlja na zaštitu prava svojih sunarodnika širom svijeta.

u Srbiji organizirani su i putem Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, počelo je izlaziti glasilo *Hrvatska riječ*. Hrvatski jezik je u službenoj upotrebi u nekoliko općina, a odvija se, doduše s poteškoćama, nastava na hrvatskom jeziku. Međutim, kao što srpska manjina ima zagwarantirana tri mjesta u hrvatskom Saboru, tako želimo da i hrvatska manjina ima garantirane zastupničke mandate u republičkoj Skupštini», rekao je Kovač i naglasio da za Hrvatsku nije prihvatljivo da se u Srbiji

me da dvije države imaju zdrave temelje za dugoročnu suradnju. Pitanja iz rata se moraju riješiti, a tako će ta pitanja, kao što su nestale osobe, biti i jedan od europskih kriterija», naglasio je Kovač.

»Mi ćemo se zalagati da Srbija uđe u EU, ali ćemo tražiti da svi kriteriji budu implementirani. Oni su zacrtani u Poglavlju 23«, poručio je šef hrvatske diplomacije.

Prema njegovim riječima, postoji pozicija EU što se tiče poglavlja o vladavini prava i osnovnim pravima, a tu je jasan

o tome i da postoji 10 zemalja koje imaju slične probleme. To je proces pregovora i dogovora», rekao je Dačić i naglasio da treba naći najbolja rješenja da se obuhvate svi koji su počinili ratni zločin i da poslije svih ratova treba riješiti pitanja tko je optužen za što.

»Mi također imamo primjedbi. Tražili smo od hrvatske vlade koliko je Srba na optužnicama. Netko krene na more i on bude uhićen. Krenu i neki vaši, pa budu uhićeni. Hoćemo li sto godina živjeti u tim uvjetima? Kada formirate Vladu, ozbiljno razmislite o tim pitanjima», naglasio je Dačić i izrazio žaljenje što, iako se o rješavanju tih tema govorilo još prije više godina, ništa se nije uradilo, jer se radne grupe nisu sastajale.

»Odvojimo političke govore od pragmatizma, pa da rješavamo sva pitanja. Trebamo se ponašati racionalno. Želimo s Hrvatskom dijeliti zajedničke interese», naglasio je Dačić.

Kovač je odgovorio da se rat nije vodio u Srbiji, već u Hrvatskoj, te da će se pitanja ratnog naslijeđa morati rješavati, i to u okviru pristupnog procesa Srbije EU.

»To nisu kriteriji samo Hrvatske, već svih zemalja EU«, rekao je Kovač.

Svečanosti 26 obljetnice DSHV-a prisustvovali su i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban**, predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji **Gordan Markotić**, generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**, kao i predstavnici Katoličke crkve, hrvatskih kulturnih udruga i medija.

Nakon proslave u Domu DSHV-a, dužnosnici Srbije i Hrvatske, i njihovi domaćini, boravili su u Tavankutu, gdje su prisustvovali festivalu *Kulturna baština Bunjevaca bez granica*.

Z. Sarić

»Želimo da nedavno potpisanu Deklaraciju provedemo u djelo, jer je to obveza i Srbije i Hrvatske. DSHV-u čestitam 26. obljetnicu. Toliko dug angažman zahtijeva hrabrost i upornost i odlučnost. Osnutak DSHV-a je bio presudan za opstanak i ostatak Hrvata i njihovo pozicioniranje u Srbiji. Unatoč teškim vremenima, DSHV je nastavljao svoj put, pa se iz narodnog pokreta izgradio u političku stranku, a posebice nakon 2000-te godine, kada je DSHV počeo biti u mogućnosti svoje djelovanje usmjeriti prema ispunjenju proklamiranih manjinskih prava Hrvata. Pozitivni koraci u tom pravcu su vidljivi. Hrvati

podizaju optužnice protiv hrvatskih državljana, nakon čega je Dačić rekao da je Srbija Zakon o univerzalnoj jurisdikciji donijela prije 14 godina uz potporu međunarodnih faktora, ali da se danas ne raspravlja o tome, već da će o tome biti riječi narednih godina dok traju pristupni pregovori Srbije s EU.

VOLJA I PUT

Kovač je rekao i da spomenuti Zakon morati biti izmijenjen.

»To neće biti jednostavno, ali gdje postoji volja, očekujem da ima i puta. Od rata je prošlo više od 21 godine i došlo je vrije-

kriterij da se sporni Zakon mora promijeniti.

»Uvjeren sam da će do toga doći, jer je u interesu Srbije da uđe u EU«, rekao je Kovač i ponovio u više navrata da će Srbija morati prilagoditi svoj zakon mjerilima koja su integrirana u pregovaračku platformu za Srbiju.

Na pitanje novinara kako komentira ove izjave svog hrvatskog kolege Dačić je odgovorio:

»Taj Zakon u vrijeme donošenja prije 14 godina je imao veliku potporu međunarodnih faktora, Haaškog tribunala, a donijet je da bi se mogli goniti ratni zločinci. Kovač zna da ne postoje jasna pravila kada je riječ

DR. SC. MARIN SOPTA, PREDSEDNIK PROGRAMSKO-ORGANIZACIJSKOG ODBORA II. HRVATSKOG ISELJENIČKOG KONGRESA

Prestanimo kukati!

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

»**B**ez strasti **Marina Sopte**, njegove vjere i ljubavi i odanosti Hrvatskoj ne bi bilo ovoga Kongresa kojemu je glavni cilj ponovno uspostavljanje kvalitetnih veza između iseljene i domovinske Hrvatske«, ističe tajnica Programsko-organizacijskog odbora Drugog hrvatskog iseljeničkog kongresa **Tanja Trošelj – Miočević**. »On izgara i ta strast je i mene pokrenula i dala inspiraciju da i ja dam sve od sebe«, kaže tajnica i dodaje kako dr. sc. Sopta radi cijeli život na povezivanju iseljene i domovinske Hrvatske i da su samo zahvaljujući toj strasti uspjeli pokrenuti i brojne druge ljude, a zatim

i institucije poput Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatske matice iseljenika, Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar*, Instituta za migracije i narodnosti Sveučilišta u Zagrebu, Nacionalne i sveučilišne knjižnice, Društva hrvatskih književnika i brojnih drugih da se uključe u organizaciju i održavanje Kongresa.

U današnje vrijeme kada se institucije pokazuju prilično trome i umrtvljene »bez strasti nema ničega i nikada i to je ono što gospodin Marin nosi i to je ključ uspjeha«, kaže Trošelj – Miočević.

Kongres koji je održan početkom srpnja u Šibeniku bio

je prigoda da s idejnim tvorcem i pokretačem Hrvatskog iseljeničkog kongresa dr. sc. Marinom Soptom razgovaramo o temama kojima se Kongres bavio i ciljevima koji se žele postići.

HR: Prvi hrvatski iseljenički kongres održan je u Zagrebu prije dvije godine i tada su članovi Programsko-organizacijskog odbora odlučili da se drugi kongres održi ove godine u Šibeniku. Zbog čega baš u Šibeniku?

Prvo, zbog mog osobnog prijateljstva s gospodinom **Franjom Bilićem** i kasnije njegovim sinom, jer imali smo namjere možda ići u Opatiju.

Sebi dajem moralno

pravo da poručim hrvat-

skim iseljenicima dosta je

vaših plakanja. Nemojte

mi dolaziti iz Sydneya,

Toronta, Melburna i govo-

riti mi da u Hrvatskoj ne

valja ovo, ne valja ono.

Mi znamo što u Hrvatskoj

ne valja, nego dajte svoj

doprinos boljitku

Ali kada smo imali prvi sastanak s gradonačelnikom Šibenika dr. **Željkom Burićem**, bili smo veoma impresionirani i oduševljeni njegovim stilom i načinom i kako je prihvatio tu ideju. Mi smo htjeli dati i svoj obol i doprinos proslavljanju 950-te godišnjice Grada Šibenika i mislim da smo to i učinili. Među ostalim, Kongres je donio 1.500 noćenja Gradu Šibeniku i mislim da je i to jedan vid iseljeničkog kongresnog turizma. Što se tiče organizacijskih muka i problema, mislim da je tajnica Kongresa uradila najviše, a ja sam sudjelovao u konceptu samoga programa.

HR: Jesu li se ostvarili ciljevi koji su postavljeni na prvom Kongresu?

Mi smo veoma razočarani u kontekstu da u posljednje dvije godine od prvoga kongresa, koji je održan 2014. godine u Zagrebu, do danas nismo napravili nekakvih pomaka, ne mislim na nas u organizacijskom odboru već u državnoj politici Hrvatske prema Hrvatima izvan domovine. Donijeli smo Rezoluciju na prvom hrvatskom iseljeničkom kongresu koja je po mom mišljenju bila veoma razumna, koja je bila bazirana na argumentima, a iznad svega bila je bazirana na hrvatskim nacionalnim interesima u kontekstu kako poboljšati suradnju između iseljene Hrvatske i domovine, kako je podignuti na jednu veću i kvalitetniju razinu. U toj rezoluciji, među ostalim, mi smo tražili i zahtijevali ponovnu uspostavu ministarstva za iseljenišтво, također tražili smo i predlagali osnivanje i izgradnju hrvatskog iseljeničkog muzeja. Smatram da taj muzej nema potrebe biti u Zagrebu. Mislim da može biti u Rijeci, koja je bila luka iz koje je najviše hrvatskih iseljenika otplovilo u novi svijet ili čak Korčula, ili Split.

HR: Što ste predlagali u Rezoluciji?

Hrvatski iseljenici kroz naše analize i istraživanja su ogorčeni, to je čak i blaga riječ, na većinu hrvatskih diplomata onih koji su zaduženi baviti se temom kulture i promocije kulture u svijetu i gospodarskim vezama. Mi smo u Rezoluciji predlagali da Ministarstvo vanjskih poslova i naša Vlada općenito daju ocjenu, da naprave analizu uspjeha rada ili nerada dotičnih osoba i niza drugih diplomata. Također smo predlagali i smatrali smo da postoji potreba za ozbiljnijim znanstvenim istraživanjima hrvatskog iseljeničtva, jer smatramo i osobno sam uvjeren, i o tome sam i dosta pisao, da je u modernoj povijesti Hrvatske tema hrvatskih iseljenika naj-

neistraženija tema. I zato smo predlagali da Hrvatske studije Sveučilišta u Zagrebu budu centar koji će povezivati katedre za hrvatski jezik i kulturu koje postoje u svijetu – ona na *Macquarie University* u Sydneyu i druga na *University Waterloo* i u Torontu u Kanadi. Također, mislili smo da bismo kroz primjere ovih centara za kulturu i promociju hrvatskog jezika i kulture trebali uz pomoć države i suradnju s hrvatskim iseljenicima tako nešto otvoriti u Chicagu, u Čileu, Buenos Airesu gdje postoje hrvatske zajednice. I mogli bismo spomenuti još desetak točaka, ali nepobitna je činjenica da je naša Rezolucija potpuno ignorirana.

HR: Kome ste sve uputili Rezoluciju?

Uputili smo je na sve lokalne, županijske i državne vlasti i kroz sredstva informiranja. I nikakav odgovor. Čak nitko nije niti zabilježio. Tako da mi smatramo i doživljavamo ovaj drugi hrvatski iseljenički kongres kao jedan kontinuitet prvog koji je u biti analiza činjeničnog stanja iseljene i domovinske Hrvatske i svih onih tema o kojima smo govorili prije. Samo smo ovoga puta imali intelektualno jaču ekipu i imali smo veći broj ljudi. Ukupno je registrirano preko 250 ljudi, što predavača što gostiju. Veoma sam, bez lažne skromnosti, ponosan kao predsjednik programsko-organizacijskog odbora s članovima odbora s kojima sam radio i koji su napravili jedan veliki trud i davali svoje vrijeme i odricanje. Moram reći kako sam ja veoma teška osoba i ne volim hvaliti, volim kritizirati, davati primjedbe, ali znam kada je nešto dobro. Veoma sam zahvalan i koristim prigodu za vaše čitatelje zahvaliti se vašoj redakciji i Vama osobno i svim drugim pripadnicima sedme sile što ste došli u velikom broju i prenijeli izvješća o ovome kongresu.

HR: Pa ipak, često iseljenici pa i hrvatske manjine u susjednim zemljama ocjenjuju da nemaju

dovoljno pristupa i zastupljenosti u hrvatskim medijima.

Mi smo smatrali u toj Rezoluciji i predlagali smo da tema medija bude prisutna, jer želimo da se piše u hrvatskim medijima o iseljenicima kao i o bilo kojoj drugoj temi. Da se ne piše o njima s predrasudama i negativno ili kao o strancima. Međutim, ne želimo stalno »plakati« i ovaj kongres nije da plaćemo i da se žalimo nego je kongres da se vodi rasprava na visokoj znanstvenoj razini, da se upotrebljavaju argumenti, iskustva i primjeri. A s druge strane, sebi dajem moralno pravo da poručim hrvatskim iseljenicima: dosta je vaših plakanja! Nemojte mi dolaziti iz Sydneya, Toronta, Melburna i govoriti mi da u Hrvatskoj ne valja ovo, ne valja ono. Mi znamo što u Hrvatskoj ne valja nego dajte svoj doprinos. Svakako su hrvatski iseljenici dali veliki doprinos, ali to polako nestaje. Možemo pogledati na primjeru Izraela, kojeg ja obožavam u kontekstu njihovih odnosa prema svojoj dijaspori. Prema tome, moja poruka kao bivšeg hrvatskog političkog migranta, hrvatskog iseljenika je: prestanite kukati! Ako ne želite davati svoj doprinos, i to je uredu. Ali mi tražimo konkretne rezultate i u tom kontekstu možemo raditi.

HR: Tko je podržao Kongres?

Želim se javno zahvaliti predsjednici Republike Hrvatske **Kolindi Grabar – Kitarović** na njezinom pokroviteljstvu i gradonačelniku Grada Šibenika dr. **Željku Buriću**. Bez njihove pomoći i svih institucija u Gradu Šibeniku ne bismo uspjeli. Svakako, da nije bilo donacija hrvatskih iseljenika ovo bi bilo nemoguće organizirati. Novoimenovani predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonko Milas** nam je donirao u ime Ureda 15.000 kuna i mi smo mu veoma zahvalni. To je hrvatski branitelj i gospodin koji je u procesu privatizacije ostao čist.

Ali ono što je najvažnije, i u njegovom govoru ste mogli čuti, da je to čovjek koji je pun energije i koji govori konkretno – idemo vrlo konkretno raditi i izgrađivati bolju Hrvatsku. I ono što je predsjednik dr. **Tuđman** rekao o nama građanima RH svih nacionalnosti i različitih boja kože, vjernika ili ne, ovisi kakva će biti Hrvatska i na nama je da to radimo, ne zbog nas već radi naše djece i unučadi, da izgradimo Hrvatsku da bude jedna moderna dobro organizirana demokratska zemlja.

HR: Osim znanstvenostima istraživačkog na Kongresu je bio zastupljen i gospodarski segment.

Osobno sam bio impresioniran gospodarskim forumom koji je vodio **Mihovil Prpić**, čovjek koji je rođen u Vancouveru, koji se školovao na jednom od najboljih kanadskih sveučilišta, i koji se vratio u Hrvatsku. On nije povratnik, on je došao u zemlju svojih roditelja. Također, uz njega tu je bio don **Markušić**, poznati odvjetnik koji je s pet-šest godina otišao u Australiju pa se vratio nazad. Tu je bio **Stipe Hrkač**, tu je bio **Milan Račić** koji je rođen u BiH, ali je kao dijete otišao u SAD. Tu su bile i dvije šarmatne dame: gospođa **Željka Čorak** poslovna žena iz Australije i kao i mlada odvjetnica **Marijana Babić** koja je završila magisterij u Hamburgu i po mom mišljenju ne želeći nikoga podcjenjivati meni je zvijezda bio mladi odvjetnik **Marko Ramljak** koji je izvanredan poznavatelj europskih zakona i prava i bilo mi je uživanje slušati njihov razgovor koji je bio organiziran u jednoj normalnoj žargonu, gdje nije bilo grčeva, niti skrivenih namjera, niti diplomacije. To je ona kultura ove druge generacije i to je ono što je i ravnatelj hrvatske inozemne pastve vlč. **Tomislav Markić** rekao – oni obogaćuju Hrvatsku u svim segmentima, ne samo financijskim.

FESTIVAL KULTURNA BAŠTINA BUNJEVACA BEZ GRANICE ODRŽAN U TAVANKUTU

Jačanje oslabljenih veza

Prvo izdanje manifestacije okupilo udruge bunjevačkih Hrvata iz Srbije (Subotice, Tavankuta, Sombora, Lemeša i Žednika) i Mađarske (Baje, Gare, Čikerije i Bačaljmaša)

Jedna skupina bunjevačkih Hrvata se prije nekoliko stoljeća naselila na području tzv. Bajskog trokuta (Subotica – Sombor – Baja). Povijesna zbivanja učinila su da ih u međuvremenu razdvoji državna granica, a tako je i danas (uz dodatak žičane ograde) kada pripadnici te skupine žive u dvije zemlje – Srbiji i Mađarskoj. To je razdvajanje za posljedicu imalo i da veze među njima, rodbinske i prijateljske, postupno oslabe.

Kako bi se ovakva situacija popravila, tj. ojačale oslabljene veze, HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta je pokrenuo projekt kojim se želi jednom godišnje na jednom mjestu okupiti sve bačke bunjevačke Hrvate. U pitanju je festival *Kulturna baština Bunjevaca bez granice* čije je premijerno izdanje održano prošloga petka u Tavankutu.

Bunjevačke Hrvate iz Mađarske na festivalu su pred-

stavljale četiri udruge: KUD *Rokoko* iz Čikerije, KUD *Zora* iz Bačaljmaša, Folklorna skupina hrvatske samouprave iz Gare, KUD *Bunjevačka zlatna grana* iz Baje, te Tamburaški sastav *Bačka* iz Gare. Od »domaćih« udruuga na festivalu su osim spomenutog HKPD-a *Matija Gubec*, natupili i HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, njihov ogranak iz Žednika, HBKUD *Lemeš* iz Lemeša, te HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora.

JOŠ NAS IMA

Na zajedničkom koncertu prikazani su bunjevački plesovi, uz pjesmu i neizostavne tambure. Predstavnici okupljenih KUD-ova slažu se da je ovaj susret koristan i žele da, kako se to popularno kaže, prijeđe u tradiciju. Iako nas je sve manje, još uvijek nas ima – glasila bi neslužbena poruka ovog susreta.

»Želimo pokazati da nas još ima u Bajskom trokutu, da aktivno radimo na očuvanju nacionalnog identiteta. Smatramo da ovakvo povezivanje ima smisla, cilj je u festival uključiti sve naše KUD-ove: i one u Čavolju, Đurđinu, Maloj Bosni. Također, možda i udruge kojima folklor nije jedna od glavnih aktivnosti. Plan je da festival zaživi, a razmišljamo da svake godine bude organiziran u nekom drugom mjestu u kojem žive bunjevački Hrvati, ili ovdje ili u Mađarskoj«, kaže **Ivica Dulić** iz HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta.

JEZIK NE ZNAJU, TRADICIJU ČUVAJU

Ovaj susret je pokazao i koliko društvene okolnosti utječu na život ljudi. Bunjevački Hrvati iz Mađarske, za razliku od ovdšnjih, danas slabo ili »nikako« govore svoj materinski govor ili

jezik. U to se potpisnik ovoga teksta uvjerio tražeći sugovornika u redovima gostiju s one strane granice. Međutim, iako je jezična asimilacija velika, bunjevački Hrvati u Mađarskoj nisu zaboravili svoj nacionalni identitet, neke od pjesama i plesova, kao i običaja. Uče ih i njeguju u KUD-ovima, što smo imali prilike vidjeti i na koncertu u Tavankutu.

Mirjam Filaković iz Baje spada u malu skupinu onih koji govore hrvatski jezik: »Mladi bunjevački Hrvati u Mađarskoj slabo znaju materinski jezik, ali u KUD-ovima uče narodne plesove i pjesme. Taj dio tradicije je živ«, kaže ona.

Valerija Petrekanić – Koso iz Bačaljmaša navodi kako je situacija slična i u tom selu: »KUD *Zora* je utemeljen 1995. radi očuvanja naše tradicije. U Bačaljmašu imamo prelo, obilježavamo spomendane **Ante**

Evetovića Miroljuba i biskupa Ivana Antunovića. Raduje nas suradnja s bunjevačkim Hrvatima iz Vojvodine».

Erhard Bende, tamburaš iz Gare kaže da su nekoliko puta svirali u Vojvodini, ali da su im ti nastupi uvijek posebni: »Granica je samo jedna linija na karti«, napominje Bende.

Gosti iz Čikerije bi se teško mogli nazvati gostima, budući da su zbog blizine »zavičaja«, u Tavankutu mogli uhvatiti signal mađarske mreže na svojim mobiliteljima.

»Trudimo se očuvati našu tradiciju. Posljednjih se godina slabije vidamo s našim Bunjevcima iz Vojvodine, te nas raduju ovakvi susreti. Ideja je dobra, drago nam je da smo tu, nadamo se da ćemo malo oživjeti tu suradnju«, kaže **Krista Kujundžić** iz Čikerije.

POTPORA MANJINSKIH SAMOUPRAVA

Održavanje festivala *Kulturna baština Bunjevaca bez granica* pozdravili su i predsjed-

nici Hrvatskog nacionalnog vijeća te Hrvatske državne samouprave (HDS) u Mađarskoj.

»HNV nedvojbeno podržava ovaj projekt i nadam se da ćemo, zajedno s Hrvatskom državnom samoupravom u Mađarskoj, uspjeti obnoviti koliko-toliko tu suradnju, naše veze, da proslavimo i očuvamo naše bunjevačko ime hrvatskoga roda«, rekao je predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

»Veze trebaju funkcionirati bez obzira na granicu. Kulturna i znanstvena suradnja Hrvata s obje strane granice vrlo dobro funkcionira. Osim što ćemo uživati u lijepim nošnjama i pjesmama, zvucima tambure, imamo mogućnost i družiti se, te dogovoriti neke zajedničke projekte. Podržat ćemo vaše ideje i planove, jer zajednički nam je cilj: očuvati svo ono blago što su nam ga preci ostavili. Vjerujem da ćemo to blago na ovim prostorima još dugo čuvati«, istaknuo je prije koncerta predsjednik HDS-a **Ivan Guban**.

D. B. P.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNESENOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta *PATENT CO* Mišićevo, Vlade Četkovića 1A, podnio je dana 12.7.2016. godine pod brojem IV-08-501-228/2016, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Parna kotlarnica«, na katastarskoj parceli 10603/5 KO Bajmak, Subotica, (45.993953°, 19.484877°). Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

ŠTO DONOSI NOVI ZAKON O FINANCIRANJU LOKALNIH SAMOUPRAVA?

Općine ostaju bez novca

Nacrt zakona predviđa da će općine ubuduće dobivati 50 umjesto dosadašnjih 80 posto od poreza na zarade, čime se značajno smanjuju lokalni, a povećava republički proračun

Novi Zakon o financiranju lokalnih samouprava trebao bi se naći pred zastupnicima na jesen a primjena se očekuje od 1. siječnja 2017. godine. Iz Ministarstva financija navode kako je Zakon neophodno donijeti po hitnom postupku da bi se predložena rješenja u dijelu koji se odnosi na izvorne prihode i obračun nenamjenskog transfera koji se raspodjeljuje jedinicima lokalne samouprave, primijenila u postupku donošenja odluka o općinskom proračunu za 2017. godinu. Sve u skladu s mjerama predviđenim trogodišnjim aranžmanom iz predostrožnosti koji je potpisan između Međunarodnog monetarnog fonda i Vlade Srbije.

Kao osnovni razlog za donošenje novog zakona navodi se prevladavanje slabosti postojećeg sustava financiranja lokalne samouprave i uvođenje odgovornijeg odnosa naplate prihoda od strane općina i gradova, čime bi se stvorio fiskalno odgovoran i održiv sustav javnih financija. Nacrt zakona predviđa da će općine ubuduće dobivati 50 umjesto dosadašnjih 80 posto od poreza na zarade, čime se značajno smanjuju lokalni, a povećava republički proračun. Podsjećanja radi, uoči izbora 2012. godine, kada je ministar financija bio **Mladen Dinkić**, posljednji put je promijenjen Zakon o financiranju lokalnih samouprava, pa je njihov udio u porezu na zarade povećan s 40 na 80 posto. Istraživali smo predstavlja li ovakav prijedlog zakona direktan udar na sve

gradove i općine i koliko će primjena novog zakona utjecati na realiziranje započetih velikih infrastrukturnih projekata i hoće li zbog primjene novog zakona trpjeti građani.

SMANJENJE SREDSTAVA

U obrazloženju se navodi kako je osnovni cilj novog zakona uvođenje odgovornijeg odnosa naplate prihoda od lokalnih samouprava i stvaranje održivog sustava javnih financija a da je predviđen i tranzicijski sustav za prilagođavanje novoj situaciji. Kada je riječ o ustupljenim prihodima, izvršena je promjena postotka preraspodjele prihoda od poreza na zarade, tako da 50 posto ovog prihoda pripada općinskom proračunu jedinica lokalne samouprave, a 50 posto proračunu Republike. Kako se navodi u obrazloženju, ovakva preraspodjela prihoda od poreza je opravdana, jer je riječ o porezu koji je potencijalno značajan automatski stabilizator i redistributivni instrument, koji kao takav treba pripadati velikim dijelom centralnoj državi. Sada već bivši gradonačelnik Srijemske Mitrovice **Branislav Nedimović** apelirao je na resorno Ministarstvo da se mora voditi računa o postojećim velikim infrastrukturnim projektima, koji su već započeti u lokalnim samoupravama, kako se ne bi dogodilo da ostanu nedovršeni. Grad Srijemska Mitrovica je upravo jedan od njih. Kako je istakao Nedimović, trebalo bi omogućiti određeni tranzicijsko razdoblje koje bi značilo pril-

agođavanje lokalnih samouprava. Iz Gradske uprave za proračun i financije Srijemska Mitrovica kažu da se 40 posto gradskog proračuna puni upravo od poreza na zarade, a usvajanjem ovog Zakona grad bi izgubio oko 300 milijuna dinara:

»Grad će nastaviti funkcionirati i ukoliko nam se smanje prihodi. Međutim, pitanje je hoće li biti novca za nove infrastrukturne projekte. Ranijih godina Srijemska Mitrovica je bez problema mogla isfinancirati između 150 i 200 milijuna dinara za infrastrukturne projekte. U tijeku je izgradnja bazena i podvožnjaka, za što je podignut kredit, koji ćemo isplaćivati narednih pet godina. Hoćemo li raditi nešto novo, to ne znamo«, rekao je načelnik Gradske uprave za proračun i financije **Duško Šarošковиć**.

PROBLEM ĆE ESKALIRATI

A hoće li zbog smanjenja prihoda doći do povećanja poreza na imovinu? Iz Gradske uprave poručuju da je povećanje poreza na imovinu u Srijemskoj Mitrovici moguće za 0,15 posto koliko bi bila veća stopa, i da se tako ne bi riješio problem. Maksimalna porezna stopa, zakonom propisana iznosi 0,4 posto, a sada je 0,25. Kako navode, trenutačno je zaduženje 160 milijuna dinara, a ako bi to povećali za 0,15 posto, problem se ne bi riješio. Ističu da se ne može sve svaliti na građane, naplata dugovanja ne može se naplaćivati više puta. Ona je jednokratna, a ovdje se prihod smanjuje traj-

no. Kako se navodi, u Mitrovici postoji određena rezerva kada je u pitanju porez na imovinu ali ni ta rezerva nije neki izdašan izvor, jer su Mitrovčani prilično savjesni i redovno izmiruju svoje obveze. Ono što posebno brine predstavnike pojedinih lokalnih samouprava jest da je taj novac prijeko potreban i da će se iz nečega morati nadoknaditi. Jedan od načina je upravo povećanje poreza na imovinu:

»Zbog nedostatka u proračunu lokalnih samouprava, primjenom novog Zakona o financiranju lokalnih samouprava trpjeti bi građani. Jer, zbog smanjenog dotoka sredstava lokalne samouprave bi se morale korigirati podizanjem određenih parametara kojima bi se općine nadoknadile. A u tom slučaju najviše bi trpjeli građani, jer bi plaćali veći porez«, navodi iz Porezne uprave Općine Šid **Branislav Nonković**. Velike zamjerke na nacrt novog Zakona iskazale su i druge lokalne samouprave, a njegovo povlačenje iz zakonske procedure zatražila je i Stalna konferencija gradova i općina, ukazujući da bi njegovom primjenom lokalne samouprave ostale bez značajnih prihoda, kao i financiranja osnovnih potreba građana. I SKGO upozorava da gradovi i općine ni sada nemaju dovoljno novca za financiranje svih nadležnosti, jer, kako navode, godinama unazad država na lokalni nivo prebacuje dodatne obveze, a predviđenim smanjenjem »ovaj problem će eskalirati«.

S. Darabašić

PROIZVOĐAČ MLIJEKA IZ MIRGEŠA JOSIP MAČKOVIĆ NATAPA ZA HRVATSKU RIJEČ
LISTU PROBLEMA U STOČARSTVU PO SISTEMU »KAP PO KAP«

Agonija posrnutih u razvoju

Većina nas je »u investicijama«, a investicije, naravno, za sobom povlače tuđa sredstva, odnosno kredite; s druge strane, kamate su kod nas znate i sami kakve i one nas guše i stoga je većina nas u ovim uvjetima prisiljena ići iz jednog kredita u drugi, što znači da mi samo produžavamo vlastitu agoniju i mnogi zbog toga i odustaju od proizvodnje

Mlijeko uglavnom i dalje ne treba, a kada će trebati – ne zna se.

Ova parafraza sjajne *Dekne* u domaćem mljekarstvu počela se »intenzivirati« (poslužimo se sada i *Krunskim svjedokom*, ipak je vrijeme Filmskog festivala) još početkom prošle godine liberalizacijom uvoza mlijeka i mliječnih prerađevina iz Europske unije, znatno jeftinijih u odnosu na domaću proizvodnju. Ovu konstataciju potvrđuje i **Josip Mačković** iz Mirgeša, jedan od rijetkih velikih proizvođača mlijeka (dnevno proizvede oko 3.200 litara) koji je imao hrabrosti, solidarnosti i časti stati na stranu svojih »sitnijih kolega« koji su već nekoliko godina unazad izloženi pritiscima i manipulacijama otkupljivača da im njihovo mlijeko s vremena na

vrijeme ne treba. Nije, naravno, potrebno mnogo mudrosti pa zaključiti da su u takvoj situaciji mnogi mali proizvođači prvo bili primorani mlijeko prodavati po kućama u bescijenje, zatim praviti (uglavnom) sir koji ubrzo nikome nije trebao, pa onda dijeliti mlijeko kome treba da bi na kraju, zbog potpune neisplativosti proizvodnje, bili prisiljeni prodati kravicu-dvije i tako im, bar u vlastitom kućanstvu, »zavrnuti vime« i od dobivenog novca prihod potražiti na nekoj drugoj strani.

ŠLAG NA SORTU

Sada je, kaže Mačković, red polako došao i na ostale, jer se prelevmani na uvoz mlijeka (koje je država uvela s razmjerno velikim zakašnjenjem u odnosu

na početak »liberalizacije«) nisu pokazali kao dovoljno učinkovita mjera na dampinške cijene iz inozemstva.

»To je staro i jednostavno pravilo: 'velika riba jede malu'«, na jednako plastičan i razumljiv način poredi Mačković domaćeg s inozemnim kolegom, ostavljajući čitateljima da pogode tko su u tome velike, a tko male ribe.

Iako ovo nije jedini problem, ali kao neku vrstu šlaga Mačković navodi i da je prošle godine uvezena velika količina mlijeka u prahu čije zalihe do danas čak niti domaća konditorska industrija nije uspjela potrošiti. U takvoj situaciji skoro pa paradoksalno zvuče njegove riječi kako je došlo do povećanja domaće proizvodnje. Naime, i pored prestanka proizvodnje velikog broja malih

stočara došlo je do povećanja domaće proizvodnje iz jednostavnog razloga: zbog uvoza su stvoreni viškovi koji lanac negativnog trenda samo dodatno proširuju.

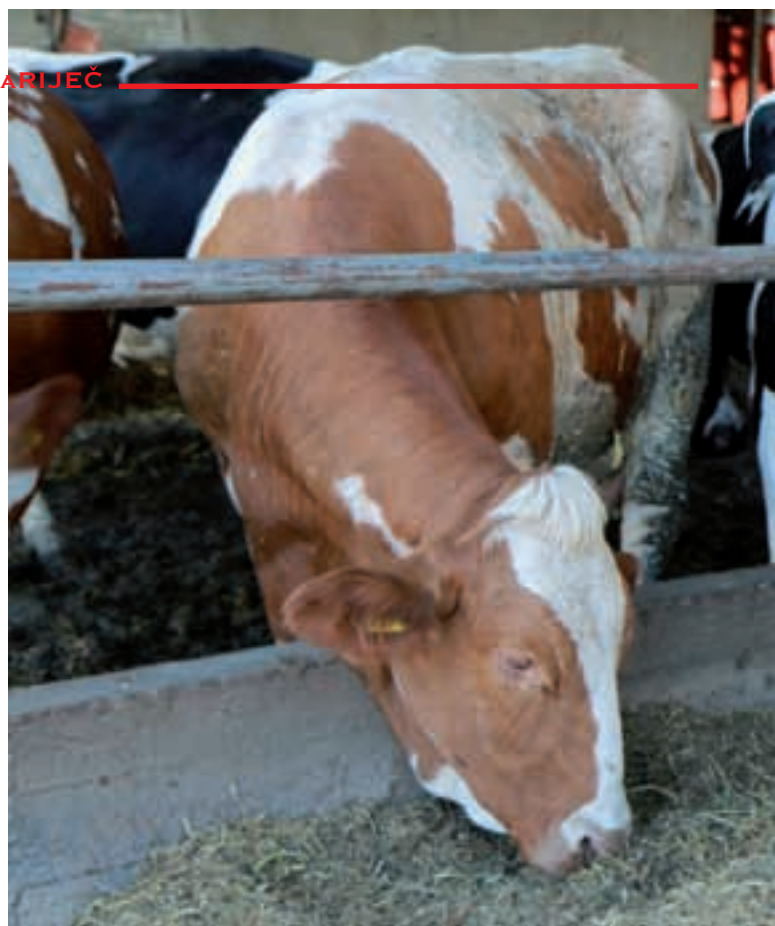
Primjerice, sugovornik kaže kako je jedna od posljedica toga i sniženje otkupnih cijena mlijeka što dodatno ugrožava isplativost proizvodnje. Konkretno, za sebe kaže kako mlijeko prodaje po cijeni od 36 dinara za litru (plus PDV), ali odmah navodi i primjere proizvođača, i to onih »robnih« (koji, dakle, imaju vlastite bazene za mlijeko), koji za istu količinu dobiju čak 25-26 dinara! I bez obzira na to što mu je dnevna proizvodnja u rang europskih farmera, Mačković kaže kako je on zapravo tipičan primjer »proizvođača u razvoju«.

»Većina nas je 'u investiciji', a investicije, naravno, za sobom povlače tuđa sredstva, odnosno kredite. To je neumitno ukoliko želite razvijati proizvodnju, a bez toga danas ne možete opstati. S druge strane, kamate su kod nas znate i sami kakve i one nas guše. Stoga je većina nas u ovim uvjetima prisiljena ići iz jednog kredita u drugi, pri čemu smo svakodnevno opterećeni problemima o kojima govorim i koji su manje-više opće poznati. Na taj način zapravo samo produžavamo vlastitu agoniju i mnogi zbog toga i odustaju, jer, s jedne strane mlijeko ne mogu prodati po cijeni od minimalnih 40 dinara za litru, a s druge, banke to ne zanima. A sve to, naravno, nije dobro jer će tako moći ići samo dokle smo kreditno sposobni. I uporni«, bez uvi-

daleko konkurentnijima u odnosu na naše, jer ga mogu prodati po cijenama nižim taman toliko koliko je potrebno da im drugi ne mogu parirati.

»U usporedbi s farmerima u inozemstvu, svi mi u domaćoj poljoprivredi smo poput siromaha i gospodara na jakoj zimi: prvi je u tankom kaputu, a drugi u bundi. I budi ti tu sad ravnopravan. Jednostavno, gazdujemo u siromašnoj zemlji i još nas tjeraju da se tržišno otvaramo. Eto, po toj logici nam naša država kroji sudbinu«, zagonetno će sugovornik.

Ne želeći komentirati odluku Skupštine grada da kompletno preostalo poljoprivredno zemljište u državnom vlasništvu da stočarima po pravu prečeg najma, Mačković samo kratko kaže kako će se posljedice toga,

janja Mačković opisuje aktualno stanje u proizvodnji mlijeka.

BAJKE SA SJETNIM KRAJEM

U prilog tome recimo i još jednu poznatu činjenicu na koju Mačković samo podsjeća: proizvođači mlijeka u zemljama Europske unije imaju daleko veće poticaje, napose kada je riječ o izvozu, što ih u startu čini

vjerojatno negativne, vrlo brzo vidjeti. Običan čitatelj, dakle onaj koji mlijeko samo kupuje i ne zanimaju ga puno uvjeti pod kojim(a) ono stigne do prodavaonice, može iz ovoga samo nagađati misli li Mačković da će se na taj način dodatno odmotati i klupko problema u ionako problematičnom ratarstvu ili aludira na koncem prošle godine usvojeni Zakon

o poljoprivrednom zemljištu kojim je domaćim i stranim tajkunima omogućeno da dođu do 30 posto obradivih površina na predugi rok (od 30 godina) pod uvjetima koji više sliče na dar nego li na plaćanje najma po tržišnim uvjetima?

I upravo spomenuto ratarstvo čini se kao jedina pozitivna karika u lancu stočarske proizvodnje. S obzirom na to da je proizvodnju s bratom

Marinkom podijelio po načelu »on vodi računa o mojoj zemlji, a ja o njegovim kravama« Josip kaže kako takav način u priličnoj mjeri pomaže da se posao na zajedničkih oko 250 hektara uradi racionalnije i kvalitetnije. E, da ni ovo ne bi izgledalo poput bajke potrudilo se svemoćno »tržište« koje ih primorava da svoju recepturu u pripremi hraniva prilagođavaju cijenama kukuruza, odnosno pšenice. Izlišno je, naravno, u ovakvoj situaciji govoriti o trenutnim cijenama, jer se to iz tko zna kojih razloga (kao u momentu našeg nedavnog razgovora) zna skoro »preko noći« drastično promijeniti. U takvoj neizvjesnosti, kao uostalom i kod čistih ratara, isplativost proizvodnje određene kulture više je stvar lutrije nego li racionalnog planiranja, baš kao što je to i odnos kukuruza ili pšenice u hranivu, ovisno o njihovim cijenama.

Na spominjanje poticaja u ratarskoj proizvodnji Mačković se i nehotice smije:

»Činjenica je da nam svaki dinar treba, ali tih četiri tisuće dinara, ograničenih na maksimalnih 20 hektara, nama skoro

(nezavisni) Nacionalni laboratorij za kontrolu kakvoće mlijeka. Stoga su proizvođači – htjeli to ili ne (a, pronađite onoga tko to želi) – primorani vjerovati laboratorijima mljekara koje mjere koliko je masti, somatskih stanica i drugih parametara koji izravno utječu na otkupnu cijenu mlijeka. Mačković, naravno, sve to komentira na svoj način:

»Otkako pamtim kvaliteta mlijeka uvijek je mjerena po načelu 'kako mama kaže', jer je to posljedica toga da je Srbija valjda jedina zemlja u Europi koja nema nezavisni Nacionalni laboratorij za kontrolu kvalitete. Onda, naravno, nisu ni čudne amplitude u postotku masnih jedinica ili somatskih stanica koje izravno ovise o tomu treba li mlijeko mljekarama ili ne. Drugim riječima, ako mlijeko

(tek) 47., kaže kako sebe u proizvodnji mlijeka ne vidi u sljedećih 20 godina, a samim tim niti preko 400 grla na svojoj farmi (od kojih je trenutno preko 140 muznih). Za to krivi i sebe i svoje kolege, jer kaže kako kod nas ne postoji jaka udruga proizvođača mlijeka koja bi bila sposobna ne samo utjecati na uvjete otkupa mlijeka nego se i organizirati za samostalan nastup na tržištu. Navodeći primjere Nizozemske, Belgije, Francuske i drugih zemalja, on kaže kako tamošnji farmeri u asocijacijama drže sve u svojim rukama: od samih mljekara (čiji su vlasnici), preko tvornica stočne hrane i sjemenskih kuća (koje kontroliraju) do instituta (koje financiraju). To u konačnici, kaže sugovornik, znači da je tehnologija na svakoj farmi

da ne znači ništa. A ni to nisu u stanju isplatiti. Mislim da bi nam lakše bilo da i to ukinu, pa da uopće više ni ne razmišljamo o takvim stvarima. Jer, o kakvoj mi perspektivi u poljoprivredi možemo govoriti kada su poticaji za ratarsku proizvodnju, primjerice u Hrvatskoj oko 240 eura po hektaru, a kod nas tek nešto iznad 30? Znači, sedam-osam puta više. A da ne govorim kako je u Danskoj, Njemačkoj ili Nizozemskoj.«

OLOVKA TI PIŠE, OLOVKA TE BRIŠE

Ni poticaji za stočarsku proizvodnju, koji za mliječne krave po grlu iznose 25.000 dinara, po riječima Mačkovića nisu tako dobri kako bi se na prvi pogled mogli činiti. Kao primjer za to on navodi desetak obveznih pregleda krava na somatske stanice godišnje (jedan pregled po grlu iznosi oko 120 dinara, puta broj grla, puta broj mjeseci), pa druge veterinarske usluge koje početnih 25.000 dinara na koncu snize na 15-16 tisuća. S tim u vezi, on navodi i jedan apsurd za koji kaže kako »nema veze sa životom, a košta«:

»Riječ je o obveznom cijepjenju krava protiv bolesti plavog jezika u prosincu! Dakle, u mjesecu kada komaraca nema niti u inkubatorima. A na to država potroši preko 3,5 milijuna eura godišnje. To je katastrofa, jer taj novac za cjepiva država ne stvara sama nego ga ubire od nas.«

U kategoriju apsurdna svakako se može podvesti i činjenica da Srbija niti danas – unatoč brojnim obećanjima – nema

treba, onda je kvaliteta bolja, a ako ne treba, odmah je slabija. Ja, naravno, radim i uporedne analize koje dodatno plaćam i one često pokazuju razliku, ali sve je to uzalud: tužiti đavla đavlovoj mami jednostavno ne vrijedi.«

Svođeci sve dobre i loše stvari koje je u ovom razgovoru naveo, Mačković kaže kako ne vidi perspektivu u bavljenju ovim poslom. Iako je na pragu

ista: od načina ishrane, preko načina držanja do načina liječenja stoke. Drugim riječima, proizvođač svojim novcem plaća struku i zbog toga je ona u njegovoj službi. A kod nas? Evo kako to Mačković objašnjava:

»Kod nas je tako da mi nismo organizirani zato što to državi i korporacijama ne odgovara. A zna se: u čijim su rukama olovka i papir, taj piše i pravila.«

Z. R.

Od kolikog značaja je postojanje manjinske stranke u Srbiji?

GRGO BAČLIJA,
Subotica

Pune ruke posla

Jedan sam od osnivača stranke i raduje me što sam doživio i ovu obljetnicu. Od početka osnivanja stranke zalagao sam se za ista prava Hrvata koji žive u Srbiji i Srba koji žive u Hrvatskoj. Ovih 26 godina pokazalo je da je stranka važna za ovdašnje Hrvate, jer se politički bori za ostvarivanje njihovih prava. Stranka ne bi postojala i razvijala se toliki niz godina da Hrvati koji žive u Srbiji, nastojanja DSHV-a ne smatraju važnim, jer bi se u tom slučaju članstvo osulo, a ne bi bilo ni simpatizera. Čini me radosnim i što vidim da se u rad stranke uključuju mlađe generacije, što govori o vitalnosti DSHV-a. To kazuje da ćemo napredovati, jer s novim generacijama dolaze nove ideje i elan. Polako se događa i smjena generacija u vezi s vođenjem stranke što je dobro. Ponijele su me emocije, radostan sam zbog ovog jubileja, a sjetim se i devedesetih kada nije nimalo lako bilo baviti se politikom kao član DSHV-a. Problemi u svezi ostvarivanja naših manjinskih prava i dalje postoje, tako da će DSHV i dalje imati pune ruke posla, a zaista je bio događaj da je naša stranka u okviru obilježavanja jubileja bila domaćin ministrima **Kovaču** i **Dačiću**. Nadam se da će ostvarivanju boljitka prava Hrvata koji žive u Srbiji pridonijeti i nedavno potpisana Deklaracija o unaprijeđenju odnosa i rješavanju otvorenih pitanja između dvije države. Raduje me i što nakon održanih izbora imamo naše zastupnike u republičkom i pokrajinskom parlamentu. Jeste da se na izbore išlo u koaliciji, ali u ovom trenutku samostalnim izlaskom na izbore DSHV ne bi postigao takav uspjeh.

Z. S.

SANJA STARČEVIĆ,
Beograd

Izbor mora postojati

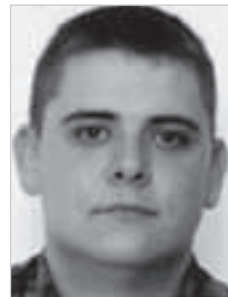

Rođena sam Subotičanka, a živim u Beogradu, članica sam SDS-a, a rado sam došla na proslavu jubileja DSHV-a. Izuzetno je važno da i sada postoji hrvatska stranka na ovdašnjoj političkoj sceni, koja zastupa manjinske interese. Iz Vojvodine sam i dijete iz nacionalno mješovitog braka, osjećam ovo podneblje i mislim da svatko tko se osjeća pripadnikom bilo koje nacionalne manjine treba imati svoje predstavnike, kako u kulturnom smislu, tako i u političkom. Postojanje stranke s manjinskim predznakom ne znači da će svi pripadnici određene manjine glasovati za tu stranku, ali moraju imati izbor da mogu za takvu stranku glasovati ili sudjelovati u stranačkom radu. Sve manjinske stranke zalažu se za opstojnost manjinske kulture, informiranja i obrazovanja na materinskom jeziku, koje je izuzetno važno, a evo, na jubileju DSHV-a, vidjeli smo i zalaganje za manjinska prava kroz odnose u međudržavnoj politici, a vidjet ćemo kakvi će biti rezultati susreta tehničkih ministara **Dačića** i **Kovača**, koji se dogodio tijekom ove proslave. Manjinska stranka okuplja interese pripadnika te manjine i zbog toga je važna, a tome služe i nacionalna vijeća manjina u Srbiji. Možda sam utopist, ali mislim da stranka koja se opredijelila da se zalaže za neku manjinsku zajednicu treba okupljati sve one koji su spremni doprinostiti zajednici, bez obzira jesu li ljevičari ili desničari po političkom opredjeljenju. Obljetnica je uspješno obilježena, imat će i medijski odjek, što je dobro da rad ove stranke bude i što više medijski vidljiv.

Z. S.

ANDREJ ŠPANOVIĆ,
Srijemska Mitrovica

Iznimno veliki značaj

Svakako da je postojanje DSHV-a u Srbiji veoma važno za pripadnike hrvatske zajednice, jer preko upravo te manjinske stranke Hrvati mogu u potpunosti ostvariti svoja prava. DSHV je u proteklih 26 godina isključivo radio u interesu hrvatske zajednice u Srbiji, na što smo posebno ponosni. Na osnovu zalaganja DSHV-a, formiranog Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, *Hrvatske riječi* i svih ostalih institucija koje rade u interesu hrvatskog naroda kao manjine u Srbiji, rezultati govore da je DSHV uvijek bio uz hrvatski narod i radio samo u interesu svog naroda. A tako će biti i u budućnosti. Interesi hrvatskog naroda i ostvarivanje prava pripadnika hrvatske zajednice će uvijek biti glavni i osnovni ciljevi djelovanja DSHV-a. Treba naglasiti da je u ovoj godini, kada DSHV obilježava 26. obljetnicu svog postojanja i rada, jako važno i korisno što DSHV ima i svog zastupnika u republičkom parlamentu. I to upravo u trenutku kada Srbija ulazi u pregovore o pristupanju u Europsku uniju. Preko naših predstavnika u parlamentu moći ćemo na indirektan način biti uključeni u proces pregovora i da prava koja su nam zagarantirana, a koja još uvijek nisu ostvarena, uskoro budu i ispunjena. Zato smatram da je djelovanje manjinske stranke, u ovom slučaju DSHV-a, od iznimno velikog značaja za opstanak hrvatske zajednice na ovim prostorima, što se pokazalo u prethodnom razdoblju i siguran sam da će tako biti i ubuduće.

S. D.

RAZGOVOR POVODOM FEFP-A:

PETAR MITRIĆ, SELEKTOR

Film nije zabava, on ima svoj umjetnički kontekst

Autori odabranih filmova imaju kritički odnos prema aktualnim društvenim događajima, a hrabro se hvataju u koštac s različitim temama poput odnosa roditelja i djece, politike, migranata...

Proglašenjem nagrada, večeras (petak, 22. srpnja) završava 23. Festival europskog filma na Paliću. Uključujući i predfestivalni program, na ovogodišnjem Festivalu publika je imala prilike pogledati 103 filma u čak 13 programskih cjelina. U vremenu dominacije hollywoodske industrije, »stari kontinent« je još uvijek oaza umjetničkog i nekomercijalnog pristupa sedmoj umjetnosti, ocijenili su tijekom proteklih šest festivalskih dana njegovi gosti, od redatelja, scenarista, glumaca i drugih filmskih radnika, preko kritičara do novinara. O ovogodišnjem festivalu, te aktualnim pitanjima vezanim za europsku kinematografiju razgovarali smo s jednim od programskih selektora **Petrom Mitrićem**.

Što nam je ponudio ovogodišnji program, koje teme okupiraju autore čija smo ostvarenja imali prilike gledati na Paliću?

Program ovogodišnjeg Festivala nudi presjek suvremene europske kinematografije. Uspjeli smo dovesti gotovo sve filmove koje smo planirali i više nemamo prepreke kakve su postojale prije desetak godina. Autori odabranih filmova imaju kritički odnos prema aktualnim društvenim događajima, a hrabro se hvataju u koštac s različitim temama poput ljudskih odnosa, politike, migranata... Jedna od tema koja se ove godine nametnula kao veoma prisutna je odnos roditelja i djece. Taj odnos je danas pomjeren, kako zbog silnih želja, borbe za egzistencijom, a čini se da i tehnološki razvoj i brzina protoka informacija, ali i samoga života, dolaze na naplatu. Također, čini se da su roditelji i djeca žrtve političkih igara u svijetu, od migrantske krize do suvremenog terorizma koji je usmjeren protiv običnih ljudi, dok su nekad mete bili političari. Obitelj danas nije ono što je bila tijekom povijesti kinematografije.

Koji su bili kriteriji za selekciju filmova?

Osnovni kriterij selekcije bila je umjetnička kvaliteta filmova. To nisu dopadljiva ostvarenja, to su veoma slojeviti filmovi, umjetnička djela koja nam govore o suvremenom životu u Europi jasnije i detaljnije od tisuća vijesti u medijima.

U kakvom ozračju nastaje aktualna europska kinematografija, koji su trendovi najuočljiviji?

U većini kina širom Europe potpuno dominira holivudska produkcija, čak i u razvijenijim zemljama koje njeguju svoju kulturu i umjetnost. Međutim, umjetnički film ima i dalje svoje uporište u Europi, od toga se ne odustaje. Glavne nagrade u Berlinu, Cannesu, Veneciji i Rotterdamu osvajaju upravo takvi filmovi, filmovi koji imaju što za reći. A čini se i da publika postaje sve zahtjevnija, nije više dovoljno ponuditi im spektakle, eksplozije i specijalne efekte. Jednostavno, film nije zabava, on ima svoj umjetnički kontekst. Javljaju se i neki novi koncepti u stvaranju filmova. Meni je zanimljiv koncept mladih redatelja u Rusiji i Mađarskoj, koji je nastao uslijed klanovske kontrole državnih filmskih fondova gdje autori sve češće snimaju filmove u vlastitoj produkciji, uz manje proračune, zadržavajući tako potpunu stvaralačku slobodu. Jedna od tendencija u očuvanju autorske slobode jest i *fundraising* ili *crowdfunding* preko interneta.

Jedna od zanimljivijih selekcija je svakako *Mladi duh Evrope* koji nam tradicionalno predstavlja nove tendencije u filmu...

Ovaj program je već trinaest godina oaza novih tendencija u filmu, prikazujemo ono što kinematografiju vodi dalje. Aktualna su i pitanja pobune i slobode. Kada gledamo unazad, godinama su se teškom mukom

osvajale neke slobode, kojih se danas tako lako odričemo. Iako se današnji svijet busa u slobode, kao najveće tekovine, ispada da je najveća tekovina ovog vremena u stvari konformizam kojega se rijetko tko spreman odreći. Filmovi iz programa *Mladi duh Europe* imaju oštrinu pobune i želju za razbijanjem utvrđenih obrazaca.

Izuzimajući javne televizije, europskog filma gotovo da ni nema na TV programima; rijetki su i u većini domaćih kina. U čemu vidite razlog za takvo stanje?

Postoji još jedna gora stvar, na koju je ukazivao **Radoslav Zelenović** dok je bio direktor Jugoslavenske kinoteke, to je da su na većini televizija ukinute odjavne špice filmova, čime se olako brišu ljudi koji su sudjelovali u njihovom stvaranju, a sve zarad reklama. To je nešto što boli. Kada je u pitanju ponuda, veliki marketinški magovi nam nude samo one sadržaje koji nas čine još većim potrošačima. U toj igri ispaštaju kultura i umjetnost.

D. B. P.

Omiljeni motiv starih razglednica

Na starim razglednicama Subotice zgrada Pošte jedan je od često prikazivanih objekata, sam ili zajedno sa susjednim palačama imponantne veličine (desno je danas osnovna škola). Smatra se jednim od prepoznatljivih toponima grada, zbog ljepote i veličine građevine i učestalosti njenog snimanja još od nastanka, što je, naravno, u uzajamnoj vezi.

Palaču u kojoj se duže od stoljeća nalazi Pošta, podigao je krajem XIX. stoljeća dr. **Adolf Wilhelm**, tada glavni gradski liječnik, prema projektu **Titusa Mačkovića**. Pretpostavlja se da je do danas sačuvana u izvornom izgledu. Ubrzo nakon izgradnje ovog najamnog objekta, ovdje je otvorena ljekarna. Među kolekcionarima su sačuvane razglednice iz tog vremena, koje prikazuju natpis ljekarne iznad vrata na uglu objekta, na istom mjestu gdje se danas ulazi u Poštu.

Mačković je projektirao i palaču koja se nalazi u Ulici Maksima Gorkog lijevo od objekta Pošte, a podignuta je oko 1885. godine. Fasadu građevine (danas joj fali obnova) stručnjaci opisuju harmoničnom i skladnom, koja govori o vještini i imaginaciji ovog arhitekta (*Gradotvorci II.*, autori **Gordana Prčić – Vujnović, Viktorija Aladžić i Mirko Grlica**). Od jeseni 1912. godine u prizemnom dijelu ove zgrade bile su prostorije subotičke podružnice *Hrvatske zemaljske banke d.d.* iz Osijeka, a nakon Prvog svjetskog rata *Jugoslavenske banke d.d.*

NEKAD
i
SAD

K. K.

Piše: Zsombor Szabó

Od velikog zimskog salaša do modernog grada

Obično kada odem u grad po mirovinu, svratim u knjižaru i antikvarnicu *Limbus* na kraju Korzoa, »na čašicu razgovora« kako se to kaže; procaskamo o događanjima, pogledam što ima interesantno od starih knjiga. Uvijek se može naći nešto što zaintrigira pasioniranog sakupljača knjiga. Nedavno mi je vlasnik pokazao jednu malu reprint knjižicu, sjećanja, neku vrstu memoara, dugogodišnjeg glavnog inženjera Subotice **Istvána Frankla**. Na pitanje koliko staje rekao mi je, uz malo šeretski osmijeh »poklonit ću ti je, ipak se radi o tvom prethodniku«. Odgovorio sam: »Pa da, samo on je bio malo duže u poziciji nego ja, a za njegovo vrijeme izgrađena je Gradska kuća i banja Palić, a ja sam želio graditi neka-ko drugačije kazalište od ovoga što je već godinama u gradnji!« On me upita: »A kada ćeš ti pisati tvoje memoare?« Odgovorio sam: »Možda uskoro«. No, ne plašite se, štovani čitatelji, ovo nije početak memoara, nego prikaz knjige *Sjećanja (Emlékezések)* Istvána Frankla i neke usporedbe sa sadašnjom situacijom. Sve više sam uvjeren da se povijest ponavlja. Često kao farsa.

TRIDESET GODINA GLAVNI INŽENJER GRADA

Frankl je rođen u Subotici, a otac mu, koji se isto zvao (zato se u dokumentima dok mu je otac još bio živ, često potpisuje kao István Frankl mlađi) dose-

lio se iz Egera, kada se oženio sa Subotičankom **Margitom Vargom**, koja je bila u rodu s dugogodišnjim gradskim inženjerom **Pálom Karvázijem**. Otac, isto kao kroničar grada **I. Iványi**, bio je profesor u subotičkoj gimnaziji. Kao mlad inženjer, s dvadeset pet godina, 1890. godine postao je glavni inženjer grada, kada je gradonačelnik bio **Lazar Mamužić** (gradonačelnik 18 godina). Prethodnik mu je

su **Kostu Petrovića**. Inače, u to doba gradonačelnikov mandat je trajao šest godina, a uz njega, kao predstavnik centralnih vlasti, tj. Vlade, bio je postavljen i glavni župan grada, član vladajuće partije i naravno pripadnik imućnijih plemića, kao vrsta kontrolnog tijela. On je imenovao glavnog inženjera, kako to kaže Frankl, i predsjedavao je sastancima gradske skupštine. Nešto slično je urađeno počet-

općine Subotica (jer nismo imali status grada) **Józsefa Kasze**.

KAKO JE FRANKL VIDIO GRAD, KADA JE POSTAO GLAVNI INŽENJER

»Subotica je bila jedno veliko selo, ljeti leglo prašine, a zimi i u kišno doba jedno more blata«, veli Frankl. Također misli da je grad bio samo jedan veliki »zimski salaš« u kojem su vlasnici salaša dolazili zimi prezimiti. On smatra da je otvaranje pruge Budimpešta – Zemun 1883. godine pridonijelo da Subotica iz naselja seoskog tipa postane pravo gradsko naselje. Danas je ponovo aktualna tema modernizacija pruge Budimpešta – Beograd. Ta pruga je izgrađena zahvaljujući *Sanstefanskom miru* (1878.) kojom je Srbija dobila neovisnost. Tadašnje velike sile, prije svega Austro-Ugarska, ovu slobodu su uvjetovale izgradnjom pruge Beograd – Niš. Pruga se tada popularno zvala *Južna pruga*, koja je imala protivnike u radikalima, koji su smatrali da će ona promijeniti »karakter naroda«. Tema je opet aktualna, samo je sada forsira druga velesila – Kina. Osobno, slažem se s mišljenjem Frankla i nadam se da će, ako pruga bude rekonstruirana i brza kako se to obećava, ponovno donijeti procvat našeg grada. A tek kako ćemo procvjetati kada bude gotova i obilaznica oko grada, tzv. *Y-krak*. Samo, treba to doživjeti.

(Nastavit će se)

Željeznički kolodvor i tramvaj na prekretnici stoljeća

bio **Titus Mačković**, a u inženjerskom uredu je započeo raditi zajedno s **Gyulom Válijem**. Praktički, njih dvojica su bili jezgra inženjerskog ureda. Poslije Mamužićeve smjene, pored novog gradonačelnika **Károlya Biróa** (gradonačelnik 1902. – 1920. isto 18 god.), mada sam kaže da su većina rukovodilaca smijenjeni, njih dvojica su zadržali svoja mjesta, i u službi su radili do 1920. godine, kada se Frankl preselio u Mađarsku. Iste te godine vlasti Kraljevine SHS su smijenile Gyulu Válija kao inženjera u uredu, a za glavnog inženjera grada postavili

kom devedesetih godina ovog stoljeća kada su s općinama paralelno formirani okruzi, kao veće ispostave vlade. Funkcija okružnog načelnika nije baš zaživjela, ali ostala je nepravedna podjela teritorija okruga, bar na sjeveru Bačke. Iz gore rečenog vidimo da nije uvek svrsishodno mijenjati rukovodeće kadrove, naročito ako se radi o tehničkim stručnjacima. Također, duži mandat gradonačelnika omogućio je i završetak planiranih radova. Shodno ovome možda je došlo vrijeme da se ispita učinak za dvanaestogodišnjeg mandata, ali i kasnije prvog čovjeka

PRVI RISARSKI PAR, ULOGA KOJA TRAJE

Živjeti i trajati čitavu godinu

Od bivših bandaša i bandašica se očekuje ne samo uključenje u pojedine manifestacije, već i animiranje drugih, rekao je Marinko Piuković

Tridesetak bivših bandaša i bandašica odazvalo se sastanku na poziv Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanaca* koji je održan 15. srpnja u vjeronačnoj dvorani župe svetog Roka.

Smisao tog susreta, kako je na početku rekao predsjednik Udruge mons. dr. **Andrija Anišić**, je da oni koji su imali čast biti katedralni bandaši i bandašice, sada pomognu da *Dužijanaca* koja je prvenstveno zahvala Bogu i pohvala čovjeku, svima bude na veću korist i radost.

Naime, od prije tri godine od kada je organizaciju žetvenih svečanosti preuzela Udruga bunjevačkih Hrvata, *Dužijanaca* nije samo niz manifestacija od blagoslova žita do bunaričkog proštenja, već nastoji živjeti i trajati čitavu godinu. Zbog toga je potrebno puno onih koji su, prema svojim mogućnostima, sposobnostima i željama, spremni dati svoj doprinos.

DATI SVOJ DOPRINOS

Anketu o tome u kojem dijelu *Dužijance* bi se mogli i željeli uključiti i na koji način, ispunili su svi prisutni, a direktor Udruge **Marinko Piuković** je pobliže pojasnio kakav angažman zahtijeva određena manifestacija te u kojim sferama je Udruzi potrebna pomoć.

Jedna od najzahtjevnijih manifestacija je *Takmičenje risara* koja traži puno rada i ljudi. S obzirom na to da je svake godine sve manje risara koji se natječu, Udruga planira od naredne godine organizirano učiti djecu kositi i raditi ris pod nadzorom **Stipana Kujundžića**.

Osim velikih manifestacija, tu su i neke manje koje su sada uključene u program. Jedna od njih je *Pucanje bičevima*. Ona je puno skromnijeg sadržaja, ali može dati više rezultata ako se uključi više ljudi. Tu je potom aranžiranje izloga u duhu *Dužijance*, što također omogućuje angažiranje većeg broja ljudi, bilo kao organizatora ili sudionika.

Iako su svaki bandaš i bandašica okupili svoje prijatelje koji su im pomagali u pletenju

suradnje s kulturno-umjetničkim društvima, u traženju sponzora, a osobito u jednoj od najpotrebnijih oblasti, marketingu.

Za odnose s javnošću, što je važan segment koji utječe na posjećenost manifestacija, mogla bi biti zadužena posebna osoba, glasnogovornik Udruge. Potrebne su također osobe koje bi radile na održavanju web stranice, te novinari koji bi uređivali i izdavali reviju *Dužijanaca*.

One koje tako nešto interesira mogli bi sudjelovati u ostvare-

za razvijanje projekta pod nazivom *Muzej Dužijance identiteta bunjevačkih Hrvata*. Dio tih sredstava je upotrijebljen za obnovu starih strojeva u žetvi, a naredni projekt koji je već započeo je risarski salaš na Đurđinu. Bunjevačka obitelj koja bi tamo stanovala uzgajala bi sve one biljne i životinjske vrste koje su se nekad uzgajale na salašima.

Jedan od bivših bandaša **Miroslav Kujundžić** je podržao ovakvu inicijativu, zaključivši da su oni koji su imali čast biti ban-

vijenaca i kićenju karuca, onaj tko se već dugo godina stara da se sačuvaju starovinske sorte žita i tko zna kako se pletu vijenci je **Grgo Piuković** koji bi rado svoje znanje prenio na još nekoga.

POMOĆ UVIJEK POTREBNA

Pomoć organizatorima *Dužijance* je svakako potrebna u organiziranju tribina, izložbi; potrebna je pomoć u katedrali i u povorci da se sve odvija kako treba. Također, i u organiziranju protokola uzvanika *Dužijance*,

nju projekta *Risarski salaš*, baviti se administrativnim poslovima, pisanjem projekata, pravnom djelatnošću, osmišljavanjem i organiziranjem turističke ponude, animiranjem pojedinaca i još mnogim drugim djelatnostima.

Prvi znak dobre volje za suradnju na organiziranju ovogodišnje, 106. *Dužijance*, bivši bandaši i bandašice bi mogli iskazati tako da se obuku u nošnju, što bi trebala postati praksa i narednih godina.

UBH *Dužijanaca* je prošle godine od zaklade *Adris* iz Hrvatske dobila 19 tisuća eura

daši i bandašice stalno pozvani davati svoj doprinos onome u čemu im se svojevremeno iskazala čast, te na taj način biti odgovorni svojoj zajednici i svojoj vjeri.

Za hrvatsku zajednicu je *Dužijanaca* manifestacija od posebnog značaja, a prije nekoliko godina ona je postala od posebnog značaja i za grad Suboticu koja stoji iza *Dužijance* koju Udruga organizira. Samim tim se za organiziranje ove manifestacije mogu očekivati i neka sredstva.

Nela Skenderović

Trideseta *Dužijanica* u Tavankutu

Dužijanica, kao zahvala Bogu za ovogodišnji kruh, u Tavankutu je ove godine obilježena svečanije. Naime proslavljena je trideseta *Dužijanica* od kada se ona održava kontinuirano. Naime, prva tavankutska dužijanica organizirana je 1928. godine, slijedi dugački prekid od 1966. do 1987., te ponovno pokretanje proslave *Dužijance*.

Kulturno-umjetnički program, *Risarsko veče*, kao uvod u proslavu *Dužijance* održan je 16. srpnja u sportskoj dvorani Osnovne škole *Matija Gubec*, gdje je predstavljen i predvoditeljski par ovogodišnje tavankutske *Dužijance* bandašica **Marina Crnković** i bandaš **Darko Prčić**, mala bandašica **Marija Saulić** i mali bandaš **Dejan Nimčević**.

Tavankutska slamarka **Jozefina Skenderović** je kao i prethodnih dvadeset godina izradila i darovala krunu od slame tavankutskoj župi, a naziv ovogodišnje je *Simboli muke Kristove*.

Iako vrijeme nije išlo na ruku organizatorima ovogodišnje *Dužijance*, ideja za okupljanjem dosadašnjih bandaša i bandašica proteklih trideset godina ipak je realizirana. Dvadesetak okupljenih parova bandaša i bandašica, odjeveni u bunjevačku nošnju prisustvovali su ovogodišnjem misnom slavlju. Svetu misu je predvodio vlč. **Marko Forgić** uz koncelebraciju vlč. **Andrije Anišića** i tavankutskoga župnika **Franje Ivankovića**. U večernjim satima održano je *Bandašicino kolo* u sportskoj dvorani osnovne škole.

I. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNESENOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJ PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta NIS a.d. Novi Sad, Narodnog fronta br. 12, Novi Sad podnio je dana 13.7.2016. pod brojem IV-08-501-229/2016, Zahjev za davanje suglasnosti na Studij procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja stanice za opskrbu gorivom Subotica 2«, na katastarskoj parceli 6649 KO Donji grad, Subotica (46.096641°, 19.670742°).

Javni uvid u predmetni Studij može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat soba 226, svakog radnog dana od 10-12 sati, a javna prezentacija Studija održat će se 31.8.2016. godine u 12 sati u prostorijama Odsjeka.

TJEDAN U BAČKOJ

Odmor

Odmor. Planiran, iščekivan, pripreman, a prošao kao da ga nije ni bilo. I tako uvijek. Ono što je lijepo prođe dok trepneš. I uvijek isto pitanje: je li se moglo više odmarati, više uživati? I tako uvijek s onim lijepim. Nikada ga nije dosta, a za ono ružno ne treba se ni truditi, uvijek je tu i iznenadi onda kada mu se najmanje nadamo. I valjda je u tome čar i draž tog famoznog odmora. Pobjeći od svega ružnog, pobjeći od svega lošeg oko sebe i u sebi i barem na kratko, negdje drugdje, postati netko drugi. I bez našeg htijenja i volje to se prosto dogodi. Kao da je ono što smo (na kratko) ostavili iz nekog drugog svijeta, nekog drugog našeg života. Miljama i godinama daleko od nas. Šetati, uživati, a nemati nikakvih briga. Kakva milina. I kakav privilegij. Ne samo moj. Gledam i ljude oko sebe. Bezbrizni, jedina im briga sebi ugoditi tog dana. I to je bit i draž odmora. Bio on na nekoj vikendici, ili u nekom ljetovalištu. Pobjeći na kratko od sebe i iz sebe. Prikupiti snagu za ono što vrebava iza ugla. A iza prvog kuta nas već spremno čeka ono što smo ostavili. Brige, problemi, pa i mi sami malo drugačiji i lošiji nego što smo bili prije samo par dana. I tako život kreće opet u onoj svojoj uobičajenoj kolotečini. Do nekog novog odmora. A do tada treba stisnuti zube i izdržati. I izdrži se. Uvijek se sve izdrži, čak i onda kada kažemo: »ja to ne mogu, ja to ne umijem«, uvijek se i može i umije samo kada se mora. I dobro je da smo tako sazdana, jer da nismo krunili bismo se, pomalo. Iz dana u dan. Krunili bismo sami sebe, a krunili bi nas i oni oko nas. Svjesno ili nesvjesno, svejedno.

Ali neću više o odmoru. Bio i prošao. A što me dočekalo u Somboru? Nevrijeme, ili točnije njegove posljedice, komarci, somborski kotlić koga nije bilo, najava nove skupštine, priča o mogućnosti gašenja pruge Sombor – Vrbas, o stečaju u tvornici obuće, o nedostajućih pet milijuna eura koliko staje zrak bez smrada u Somboru, priča o nezadovoljnim građanima centra grada koji sna nemaju od buke iz okolnih ljetnjih bašti, priča o inicijativi za izmjenu prometa u istom tom centru grada, po koji lokalni trač, po koji obiteljski problem i kolotečina može krenuti. Ona uobičajena. I onda uvijek kažem sebi –neka je to najgore što se može dogoditi. Tješim li ja to samu sebe i je li to jednostavno onaj obrambeni mehanizam koji ima svatko od nas? Što je da je dobro je da je tako, jer kako bismo inače izašli na kraj sa svim brigama, problemima i nedaćama. A novi odmor je još daleko.

Z. V.

GOLUBAR STJEPAN ATARAC IZ SRIJEMSKE MITROVICE

Od životinja možemo naučiti mnogo

*Preko 80 posto priznanja koje posjeduje
u svom domu, zasluga su upravo Čarlija
i njegovih potomaka*

Golubarstvo je nekada u Srijemu bilo jedno od omiljenih hobija ljubitelja ptica. Danas golubarstvo kao sport i hobi nema neku perspektivu, s obzirom na to da je virtualni svijet uzeo maha u svijesti mladih ljudi. Tragom jednog od danas rijetkih golubara, put nas je odveo u Srijemsku Mitrovicu kod **Stjepana Atarca**, člana Udruge za zaštitu sitnih životinja iz Srijemske Mitrovice, koji se golubarstvom bavi više od šest desetljeća. Za sebe kaže da je upoznat s glasovima raznih ptica i dovoljno je, kaže, da zazvižduće i da mu se njegovi ljubimci jave i pozdrave ga. Koliko je velika njegova ljubav prema životinjama, govori spomenik podignut u njegovom dvorištu, golubu ljubimcu **Čarliju**, brnskom golubu porijeklom iz Češke, višestrukom šampionu raznih natjecanja širom bivše Jugoslavije.

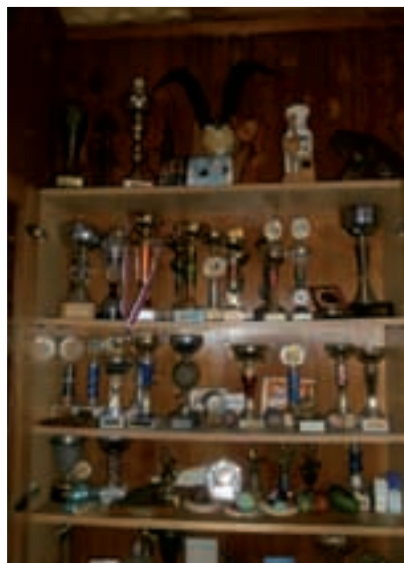
PRESUDNA JE LJUBAV

Golubove je zavolio sa svojih 10 godina, uz oca i brata, koji su također gajili golubove:

»Osnutkom Udruge za zaštitu sitnih životinja 1971. postajem njihov član, sve do današnjih dana. Svih proteklih godina sudjelovao sam na raznim izložbama u Srbiji, Bugarskoj, Sloveniji, Crnoj Gori, zemljama

bivše Jugoslavije. Nekada sam držao i po 30 do 50 golubova brnskog gušana, jako rijetke vrste. Danas smo u Srijemskoj Mitrovici ostali samo nas dvojica: **Milan Jokić** i ja. Jedni smo od rijetkih uzgajivača golubova te vrste. On nije na nekoj velikoj cijeni, više je atraktivan i lijep a toliko sam ga zavolio da sam ga 1962. godine, dok sam služio vojsku, istetovirao na ruci«, kaže Stjepan.

Za sebe također kaže kako je jedan od rijetkih koji razume

govor svojih golubova. Navodi kako ljudi često ne razumiju odnos između čovjeka i životinje, pa im to ponekad izgleda jako čudno:

»Kad im svirnem, oni se meni jave. Mi se razumijemo i maltene, pričam s njima. Oni su nježna stvorenja koja su privr-žena čovjeku i iako imaju svu slobodu kretanja, uvijek se vrate tamo gdje im je najbolje«, navodi Stjepan.

Tvrdi da čovjek od životinja puno toga može naučiti, a ono što je on naučio je ljubav koja je u ovom hobiju presudna:

»I maršal **Tito** je bio golubar i dobro pamtim kada je rekao da su ljubitelji životinja zapravo najbolji ljudi i da

imaju najviše ljudskosti u sebi. I to je točno.«

GOLUBARSTVO NEKAD I SAD

Sa sjetom se Stjepan sjeća vremena kada je u Srijemu bilo zastupljeno više golubara:

»Najstariji sam član u udruzi. Pomlatka nema. Prevladala je televizija, računala, tako da je sve manje zainteresiranih za golubarstvo. Sada golubovi nemaju veliku financijsku vrijednost, a golubarstvom se bave još samo oni rijetki koji ih puno vole«, kaže Atarac.

Ne spori da mu je žao zbog toga, jer nove tehnologije udaljavaju mlade od prirode koja ih okružuje. Svoju istrajnost u golubarstvu duguje i supruzi **Nevenki** koja ima razumijevanja za njegov hobi, pa često kada on

nije doma pritekne u pomoć očisti i nahrani njegove ljubimce:

»Oni ne zahtijevaju puno rada. Čistoća i urednost se podrazumijeva, moraju imati svježju vodu i trebaju se pratiti kada se legu, stavljati im alke na prste. Ali to nije ništa teško uz veliku ljubav koju gajim prema njima.«

A ljubav prema ovim životinjama uspio je Stjepan prenijeti i na svoje najmlađe unuke i prauke, a na nekim natjecanjima je čak i izlagao pod njihovim imenima.

ČARLIJU U ČAST

Jedan golub ipak je zauzeo posebno mjesto u njegovom srcu. Taj golub zvao se Čarli, kome je Stjepan podigao i spomenik u svom dvorištu. Preko 80 posto priznanja koje posjeduje u svom domu, zasluga su upravo Čarlija i njegovih potomaka – od Čarlija je poteklo je sve

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Novi gradonačelnik

Na skupštinskom zasjedanju srijemskomitrovačkog parlamenta, koje je održano 12. srpnja, za novog gradonačelnika imenovan je **Vladimir Petković**, diplomirani pravnik iz Srijemske Mitrovice. Kako je izjavio nakon preuzimanja dužnosti gradonačelnika, njegov plan je da se nastavi sa svim onim infrastrukturnim projektima koji su u tijeku, kao i da se i dalje radi na privlačenju novih investitora. Kako je tom prilikom izjavio, konstruktivni savjeti i prijedlozi bit će uvijek dobro došli, bez obzira na stranačku pripadnost. A sreću u radu novom gradonačelniku poželio je i dosadašnji gradonačelnik **Branislav Nedimović**, koji je ovu dužnost obavljao u proteklih osam godina u dva mandata. Kako je izjavio, bila mu je velika čast služiti svom gradu i tom prilikom podsjetio je vijećnike na sve ono što se radilo tijekom njegovog mandata po pitanju određenih investicija: *Mitros*, *Brodogradilište*, *MIV*, priča koje su završene. Ali ono na čemu bi po njegovim riječima trebalo poraditi to je da se obrazovni sustav prilagodi potrebama investitora. On je istaknuo da je to najvažnija stvar na koju bi u budućnosti trebalo staviti akcent. Međutim, izbor novog gradonačelnika nisu podržali vijećnici Ujedinjene oporbe Mitrovice čiji je šef **Aleksandar Prodanović**, koji je tom prilikom rekao: »Do 2012. smo se krvnički borili da privučemo novac iz Republike i Pokrajine kako bismo poboljšali kvalitetu života naših građana. U razdoblju od 2012. do 2016. imamo potpuno odsustvo moći lokalne samouprave da se to uradi. U tom razdoblju vlast u Srijemskoj Mitrovici se šlepala uz rejting Aleksandra Vučića«. Kako je tom prilikom izjavio »protekla vlast je prva vlast koja je zadužila Grad za 617 milijuna dinara, a s obzirom na intencije republičke vlade da se smanje proračuni lokalnih samouprava, ne znam kako će Grad moći vraćati ovaj kredit, a kamoli tražiti sredstva za nove investicije«. I bivši i sadašnji gradonačelnik su iz redova Srpske napredne stranke, a na proteklom izborima Srpska napredna stranka je u najvećoj općini Srijema dobila više od 60 posto glasova birača, pa je tako mogla samostalno formirati lokalnu vlast, ali je postignut dogovor za širu koaliciju sa Socijalističkom partijom Srbije i Ligom socijaldemokrata Vojvodine. Kako se u medijima spekuliše, iako se Nedimović nije javno oglašio povodom toga, dugogodišnji gradonačelnik grada na Savi debitovat će u resoru Ministarstva poljoprivrede, što je najvjerojatnije i glavni razlog njegovog odlaska s mjesta dugogodišnje funkcije.

S. D.

DUŽIJANCA 2016.

Pucanje bičevima – umijeće i atrakcija

Tridesetak sudionika natjecanja u pucanju bičevima oprobalo se u ovoj disciplini u utorak, 19. srpnja, na salašu **Vlatka Vojnić Purčara** na Đurđinu. Druga je godina kako je ova manifestacija uvrštena u kalendar *Dužijance*, iako ideja o tome postoji već čitavo desetljeće.

Na ugodnom popodnevnom suncu, na ledini i na »strniki« kod Vlatkovog salaša, u pucanju su se oprobali i mnogi koji su došli samo gledati. Bičevi, kraći ili duži, teži ili lakši, napravljeni samo od kože ili od drugih

David Šarčević

materijala. Je li umijeće pucanja do kvalitete materijala i izrade biča ili je pak presudna tehnika?

Na vašarima se dobar bič može kupiti za oko 3 tisuće dinara, a bič kakvog su izradili kadgodašnji salašari imao je »bičalje« rađeno od tvrdog drveta, zatim rese ili »šalangove«, načinjene isključivo od kože. Tu je onda i »štranga«, za koju se koristila stara i »izandala štranga«. Slijedi jedan kožnati dio, »čapo«, koji se sastoji iz dva dijela i na kraju »švigar«. U »švigaru« je stvar, kažu poznavatelji, jer je to dio koji zapravo puca.

Dragomir Peić Gavran i Ivan Piuković

»Švigarovi« su se kadgod pravili od konjskih repova, ali kako je danas malo teže doći do njih, koristi se manila ili umjetna plastična uzica.

A pucati se može jednom rukom jednostrukim zamahom, ili dvostrukim, to jest dva puta jednom rukom. Također, neki znaju pucati s obje ruke, pa opet dvostruko, to je već vrhunsko umijeće.

Natjecatelji su bili podijeljeni prema dobi i prema tehnici pucanja, jednostrukoj ili dvostrukoj.

Najmlađi natjecatelj je bio **David Šarčević**, a pobjednik u mlađoj kategoriji je **Krunoslav Piuković**. U starijoj dobnoj skupini u jednostrukom pucanju

najbolji je bio **Dragomir Peić Gavran**, a u duplom pucanju **Tomica Mesaroš**. Pobjedu za najglasnije pucanje odnio je **Grgo Tikvicki**.

Pobijedili su oni koji su imali više pucnjeva u jedinici vremena. Ipak, osim brzine kojoj su skloni mlađi, mogla bi se, čulo se, od naredne godine vrednovati i elegancija, po kojoj su se i sada razlikovali natjecatelji. Znalci kažu, glavna stvar je u pokretu ruke i zgloba, a mirnoća, sigurnost i elegancija, odlike su iskusnih pucača.

Manifestacija *Pucanja bičevima* uvrštena je u program *Dužijance* na inicijativu **Ivana Piukovića** s ciljem upotpunjavanja sadržaja. Željelo se također obnoviti tu vje-

Stipan Kujundžić

Marinko Horvacki Palivuk

štinu, te mlađe generacije naučiti pucati bičevima jer su nekad na salašima, čuvajući svinje, ljudi izrađivali bičeve i pucali njima.

Od organizatora se moglo čuti da su i žene nekad čuvale

svinje na strnjiki, te da i danas ima onih koje jako dobro pucaju i mogle bi se ravnopravno nositi s muškarcima na natjecanju.

Nela Skenderović

Andrija Anišić

Ivan Piuković

U zlatnom klasju Tavankuta

TAVANKUT – U okviru programa *Tavankutskog kulturnog ljeta*, u srijedu 13. srpnja, na ljetnoj pozornici Etnosalaša *Balažević* održan je tamburaški koncert dvaju društava koja nose naziv *Matija Gubec* iz Rume i Tavankuta, a kojim je obilježeno 70 godina od osnutka Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta. Koncert je nosio naziv *U zlatnom klasju Tavankuta*.

U programu su sudjelovale različite dobne skupine tamburaša s repertoarom koji je obuhvaćao narodnu glazbu, ali i popularne melodije iz filmova te atraktivne instrumentale.

I. D.

Tribina o Bunjevačkom momačkom kolu

SUBOTICA – U zajedničkoj organizaciji UBH *Dužijanica* i Katoličkog društva *Ivan Antunović*, u nedjelju 24. srpnja u Subotici, bit će održana tribina pod nazivom *Bunjevačko momačko kolo i Dužijanica*. Početak tribine je u 19 sati, a održava se u prostorijama Katoličkog kruga, iza Katedrale. Na tribini će govoriti msgr. **Stjepan Beretić**, katedralni župnik, **Stevan Mačković**, ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica i **Krešimir Bušić**, povjesničar iz Vukovara.

Tribina je jedan od dva događaja u okviru Izložbe *S Božjom pomoći*, koja se priređuje kao sastavni dio kulturnih događaja *Dužijanica* 2016. Izložba istoga naslova *Bunjevačko momačko kolo i Dužijanica* otvorena je 6. srpnja u Suvenirnici Gradske kuće u Subotici, u suradnji s Gradskim muzejom Subotice, i bit će postavljena do 16. kolovoza. Zamisao je organizatora ovoj temi pristupiti organiziranjem izložbe kako bi se povijesni dokumenti, koliko je to moguće, prikupili, obradili i sačuvali, ali i priređivanjem tribine koja će navedenu temu i povijesni kontekst još bolje približiti svima nama.

Dužionica u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* organizira u nedjelju, 24. srpnja, 82. po redu *Dužionicu*. Okupljanje gostiju je u 9 sati u Hrvatskom domu. Svečana sveta misa u crkvi Presvetog Trojstva bit će u 10 sati, a nakon toga slijedi predaja kruha gradonačelnici Sombora i risarski ručak. Gosti ovogodišnje *Dužionice* su članovi udruge *Josip Lovretić* iz Otoka, Hrvatska.

U sklopu ovogodišnje *Dužionice* večeras (petak) će u Hrvatskom domu biti priređena književna večer na kojoj će biti predstavljena knjiga *Ispovijest crkvenog pauka*, velečasnog **Dragana Muharema**. O knjizi će govoriti urednica **Katarina Čeliković** i **Tomislav Žigmanov**, autor pogovora u knjizi. Nakon književne večeri bit će predstavljeni ovogodišnji bandaš i bandašica. Početak je u 20 sati.

Z. V.

300. obljetnica svetišta na Tekijama

PETROVARADIN – Prigodom obilježavanja 300. obljetnice Biskupijskog svetišta Gospe Tekijske u Petrovaradinu, uoči svetkovine Gospe Snježne, u četvrtak, 4. kolovoza, u 19 sati bit će održano središnje euharistijsko slavlje koje će predvoditi apostolski nuncij u Republici Srbiji mons. **Luciano Suriani**. Slavlju će prethoditi prigodni duhovno-glazbeni program s početkom u 16 sati.

Sukladno međunarodnom i ekumenskom karakteru samog svetišta, koje predstavlja i spomenik kulture iznimne vrijednosti, cilj središnje jubilarne proslave je okupiti u zajedništvu vjere, jezika i običaja sve podunavske narode čija su prošlost, sadašnjost i budućnost neraskidivo povezani s ovim zavjetnim marijanskim svetištem. U duhu jedinstva, sveta će evanđelja i molitva vjernih toga dana biti čitana na jezicima skupina hodočasnika koje sudjeluju u središnjem euharistijskom slavlju.

Svete mise na svetkovinu Gospe Snježne, u petak, 5. kolovoza, bit će služene prema sljedećem rasporedu: u 8 sati sveta misa na njemačkom jeziku, u 9 sati na mađarskom, u 11 sati pontifikalna sveta misa na hrvatskom jeziku i u 19 sati završna sveta misa na hrvatskom jeziku.

Ištvančićeva Ničija zemlja u Motovunu

MOTOVUN – Kratki igrani film *Ničija zemlja* redatelja **Branka Ištvančića** bit će prikazan na ovogodišnjem Motovun Film Festivalu, u programu *Motovunski kratki*. Film je na programu u subotu 30. srpnja. Ovaj film, pun crnog humora, usredotočen je

na dočaravanje mučne atmosfere primirja dviju zaraćenih strana, kao svojevrsni protest protiv rata. Scenarij potpisuje **Josip Mlakić**, a u filmu igraju: **Aleksandar Bogdanović**, **Nikša Kuselj**, **Đorđe Kukuljica**, **Jasmin Telalović**, **Slaven Knezović**.

Trijumf Ogreste na 63. Puli

PULA – Film *S one strane* hrvatskog reditelja **Zrinka Ogreste** trijumfirao je na 63. Pulskom filmskom festivalu, osvojivši *Veliku zlatnu arenu* za najbolji film, kao i *Zlatne arene* za režiju, scenarij, glavnu mušku i žensku ulogu **Lazara Ristovskog** i **Ksenije Marinković**, te za montažu i oblikovanje zvuka, kao i nagradu kritike *Oktavijan*. *Zlatnu arenu* za najbolju manjinsku koprodukciju dobila je drama *Dobra žena* **Mirjane Karanović**, kojom je slavna glumica debitirala kao redateljka, a u međunarodnom programu pobijedio je rumunjski film *Nezakonito* **Adriana Sitarua**, koji je dobio i diplomu žirija programa *Prijatelji i susjedi*.

XXXI. SAZIV PRVE KOLONIJE NAIVE U TEHNICI SLAME

Novi radovi slamarki

Zavšen je XXXI. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Tim povodom u Galeriji u Tavankutu izloženi su nastali radovi, koje će od 12. kolovoza moći vidjeti i subotička publika, na izložbi u okviru programa *Dužijance*.

U okviru desetodnevne kolonije održano je i nekoliko popratnih programa: projekcija filma, tamburaški koncert, folklorni koncert, te prvi puta i dvodnevna radionica u kojoj su sudjelovale osobe s invaliditetom.

»Imajući u vidu opseg djelatnosti *Gupca*, te kapacitete i iskustva koje imamo u organizaciji i osnaživanju osoba s invaliditetom, ove godine smo željeli izravno ih uključiti u rad Kolonije i *Seminara bunjevačkog stvaralaštva*, kroz razne oblike radioničarskog tipa, spram afiniteta pojedinca i kroz individualni rad, a prema osobnim potrebama«, kaže predsjednik HKPD *Matija Gubec* **Ladislav Suknović**.

»Promatrajući sve projekte koji se odnose na ovu najčešće marginaliziranu grupu, napose u seoskim sredinama, osobe s invaliditetom su često isključene iz projektnih aktivnosti gradskih sredina, što zbog udaljenosti što zbog nemogućnosti prevladavanja fizičkih barijera. Ovim projektom smo željeli pokazati da nisu zaboravljeni. Rezultat projekta nije vidljiv samo kroz radove koje su pripremili u radionici slame, tkanja ili bijelog veza već i kroz izravni angažman u pripremama samih kulturnih zbivanja. Inače, ovaj je projekt podržan od Grada Subotice«, objašnjava Suknović.

XXXI. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu zatvoren je u okviru programa *Risarske večeri*. Koloniju je zatvorio **Ivica Ivanković**, etnolog i urednik u odjelu glazbenih sadržaja Hrvatske radio-televizije istaknuvši kako je prenošenje znanja s iskusnih i starijih na mlađe, jedini i najbolji način da se sačuva bogato i lijepo nasljeđe, ali i nacionalni identitet.

Rad kolonije popratili su i lokalni mediji, ali i redakcija programa za nacionalne manjine Radio-televizije Srbije (RTS).

I. D.

KULTURAMA

Druga linija

U moru ponude, pritekla sa svih strana »stara kontinenta«, jedan mali dio programa ovogodišnjeg Festivala europskog filma na Paliću bavio se, u manjoj ili većoj mjeri, jednim ovdašnjim fenomenom – vojvođanskom neoavangardnom umjetničkom scenom s kraja 60-ih i tijekom 70-ih godina.

U pitanju su dokumentarni film *Druga linija* **Nenada Miloševića** i izložba *Mala čitanka vojvođanskog konceptualizma* autora **Nebojše Milenkovića**, ali i igrani film *Minotaur* **Szabolcsa Tolnaja** zasnovan na kratkoj priči **Judite Šalgo**, koja je bila akterica spomenutih umjetničkih gibanja.

Druga linija prikazuje uspon i pad novosadske neoavangardne scene (**Slavko Bogdanović**, **Slobodan Tišma**, **Mirko Radojčić**, **Oto Tolnai**, **Vujica Rešin Tucić**, **Katalin Ladik**, **Miroslav Mandić**, **Peđa Vranešević**, **Čedomir Drča**, **Vladimir Kopicl**...) govoreći ujedno i o srodnim umjetnicima na liniji Ljubljana-Zagreb-Novi Sad-Subotica. Tijekom svog kratkog ali veoma produktivnog djelovanja, pod okriljem *Tribine mladih*, kao njihove »kuće«, te kroz časopise (*Polja*, *Űj Symposion*, *Index*) ovaj novosadski umjetnički pokret prepoznat je i izvan tadašnje države, istodobno aktivno sudjelujući na međunarodnoj sceni. A takav slučaj nikada prije ni poslije toga nije zabilježen. Međutim, režim, pa i kolege bliske »prvoj liniji«, njihovo su djelovanje vidjeli drukčije, kao opasnost po društvo. Stoga, časopisi bivaju zabranjeni, smenjeno je vodstvo *Tribine*, neki od aktera čak dobivaju uvjetne ili zatvorske kazne.

Bio je to jedan drukčiji svijet, s više vjere u umjetnost, koja je za neke bila ekvivalentom života. Pitanje je – gdje smo danas, pola stoljeća kasnije? U vremenu hiperprodukcije i nekontroliranog protoka informacija, mnoge su prakse izgubile na značaju. Režimi se više ne boje umjetnika, iako još uvijek svjedočimo primjere cenzure. Pitanje je i koliko je ova sredina sposobna da prepozna i podupre različite »druge linije« u sebi? Ako ih uopće ima. S druge strane, vjerujem kako i autocenzura čini svoje.

D. B. P.

SEMINAR BUNJEVAČKOG STVARALAŠTVA U TAVANKUTU

Upoznavanje kulturne baštine

Pedesetak polaznika iz Hrvatske, Mađarske i Srbije sudjelovalo u radionicama plesa, tamburaške glazbe, gajdi, slamarstva te tkanja i šlingovanja

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta organiziralo je još jedan, peti po redu, *Seminar bunjevačkog stvaralaštva*. Ideja o pokretanju seminara dugogodišnja je zamisao Upravnog odbora ovog društva, kako bi zainteresirane ljubitelji kulture bunjevačkih Hrvata, na autentičnom lokalitetu mogli upoznati s njihovom tradicijskom kulturom. Od 2013. godine seminar postaje tematski, tako da se svake godine posvećuje nekome od običaja, koji se na svakoj radionici ili predavanju obrađuje iz specifičnog ugla. Ove, 2016. godine, zaokružen je ciklus od četiri najatraktivnija običaja, koji su prikladni za prezentaciju na sceni, i kao takvi atraktivni za polaznike seminara, najčešće voditelje plesnih ansambala ili plesače. Riječ je o običajima *Kraljice*, *Dužijanica*, *Prelo* i *bunjevački svatovi*.

ČETIRI TEMATSKJE CJELINE

Ovogodišnji seminar održan je od 12. do 16. srpnja, a u svojem programu obuhvatio je četiri tematske cjeline u kojima su se šire obrađivali pojedini elementi tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde, slamarstvo kao izvorna likovna tehnika, te tkanje i šlingovanje. Polaznici seminara pristigli su iz Hrvatske, Mađarske i Srbije. Njih četrdeset osam su se u pet dana oprobali u različitim radionicama, stekavši teorijska znanja i praktične vještine.

Na plesnom se dijelu seminara, koji je vodio **Ivica Dulić**, prezentirao izvorni način izvedbe bunjevačkih plesova, vrste bunjevačke nošnje, pjesme Bunjevaca iz Tavankuta i okolnih mjesta, dječje igre te običaj *Svatovi*. Polaznici su imali prigodu zaplesati i s plesачima starije

generacije. U okviru ovog dijela seminara prof. **Tamara Štricki** održala je sate tradicijskog pjevanja, na kojima su polaznici učili i manje poznate svadbene pjesme bunjevačkih Hrvata.

Prof. **Kata Suknović** govorila je o vrstama i specifičnosti bunjevačke narodne nošnje, prof. **Ljubica Vuković – Dulić** predstavila je polaznicima najsvremeniju i relevantnu literaturu koja se osvrće na kulturu i povijest podunavskih Hrvata, a s posebnim osvrtom na bunjevačke Hrvate, a osvrnula se i na prikaz odijevanja mladenke u bunjevačkih Hrvata od kraja XIX. stoljeća, pa do 1970., na primjeru svadbenih fotografija. Predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* **Ladislav Suknović** govorio je o povijesti, razvitku i djelatnosti toga društva.

Organizatori ovaj seminar drže najuspješnijim do sada, kako zbog broja polaznika, tako i zbog postignutih rezulta-

ta. Uspješno je, naime, na sceni izvedena koreografija *Bunjevački svatovi*, kao spoj plesa, tradicijske glazbe i pjevanja.

TAMBURAŠI, GAJDE, TKANJE

Polaznici dijela seminara posvećenog tamburaškoj glazbi, odnosno temi *Glazbena pratnja bunjevačkih pjesama i plesova*, a koji je vodio prof. **Vojislav Temunović**, obradili su segmente: *Tambura kao narodni instrument Bunjevaca*, *Tehnika sviranja na tamburi*, *Tamburaški orkestar*, *Dirigiranje i rad s orkestrom*, *Tamburaška literatura s akcentom na bunjevačkim zapisima*, *glazbena pratnja bunjevačkih plesova*, *Pjesme iz bunjevačkih svatova*, *Tamburaška partitura*, *Tamburaški instrumentarij*. U sviranju tradicijskog instrumenta gajdi okušala su se tri gajdaša, od kojih je jedan bio i predavač **Augustin Žigmanov**.

Tamburaši i gajdaši

Zahvaljujući njima gajde neće nestati s ovih prostora, ocijenjeno je tijekom seminara.

Prošle godine obnovljen je stari zanat tkanje, na kojoj se prošle godine otkala bunjevačka suknena pregača. Ove je godine na radionici tkanja uvedena sekcija šlingovanja, na kojoj je izrađena ženska bunjevačka košulja. Demonstratorice tkanja bile su **Ljiljana Živković** i **Olga Petrović** iz Udruženja tkalja iz Novog Sada, a radionicu *šlingovanja* vodila je Kata Suknović.

DOJMOVI SUDIONIKA

Profesor etnologije i poljskog jezika i književnosti, zaposlen kao novinar i urednik u odjelu glazbenih sadržaja Hrvatske radio-televizije **Ivica Ivanković** ove je godine treći put posjetio

Tavankut, a drugi je put polaznik seminara:

»Prvi puta sam bio na seminaru 2014. godine, kada je tema bila *Dužijanca*. Te godine samo odlučili ostati nakon seminara i na tavankutskoj *Dužijanci* – nisam ni sam kao etnolog znao što je to zapravo *Dužijanca*. Znao sam da ovdašnji Hrvati imaju tu dugu tradiciju žetvenih svečanosti i održavanju tih starih običaja, ali nikada je nisam vidio i doživio na terenu. Kao i prve godine, tako me je i ove zapravo fascinirala vaša energija da nesebično dajete informacije svakome tko se zanima za vašu zavičajnu folklornu baštinu, za vaše naslijeđe, za vašu bogatstvu svilu, za kumašne grane, za gajde, tambure, slamarsku tehniku, tako da čovjek to uistinu doživi na onaj način na koji vi

to osjećate i na način kako živite. Mi u nekim krajevima Hrvatske, pa i drugdje u svijetu, više taj dio baštine ne živimo na taj toliko srčani način i možda je ovo dobra prilika da čovjek doživi taj vaš obrazac čuvanja baštine i prenošenja vrijednosti zavičajne tradicijske kulture na mlađe naraštaje, jer uistinu mislim da je to jedini način da baština opstane u ovim vremenima.«

Apsolventica Filozofskog fakulteta u Zagrebu na odjelu za etnologiju i kulturnu antropologiju, te povijest umjetnosti **Dora Vuk** plesačica je u HSPD *Sljeme Šestine* – Zagreb:

»Smatram da je ovaj seminar najuspjeliji do sada, a osobno sam 'prošla' sva četiri običaja. Tema ovogodišnjeg seminara je vrlo atraktivna, o njoj se u Hrvatskoj malo zna. Također je

u folkloru nedovoljno poznat i običaj *Dužijance*. Nešto više su poznate *kraljice* i *prelo*. Mi plesači osobito smo zainteresirani za plesni stil, izvorni korak i odijevanje.«

Etnomuzikologinja i profesorica u subotičkoj Muzičkoj školi **Tamara Štricki – Seg** je također sudjelovala na seminaru:

»Jako je veliki značaj postojanja ovakvog seminara. Ovaj seminar nije značajan samo za Tavankut nego i za Suboticu, te za cijelu Srbiju. A posebno je značajan za sve one koji ne znaju mnogo o tradiciji bunjevačkih Hrvata, pa imaju priliku doći vidjeti kao se izvode njihovi plesovi, pjesme i običaji. O atraktivnosti govori i veliki odziv polaznika i zainteresiranost za ovaj seminar.«

I. D.

Plesači

STUDENTI KNJIŽNIČARSTVA IZ OSIJEKA PONOVO U SUBOTICI

Usustavljivanje knjižnice u Franjevačkom samostanu

U sklopu projekta financiranog sredstvima konzorcija DARIAH-EU bit će digitalizirano oko tisuću stranica iz opusa Emerika Pavića koji se nalazi u fondu franjevačke knjižnice

Tihomir Živić, predsjednik Katedre za knjižničarstvo u Osijeku

U okviru znanstveno-stručne prakse, studenti knjižničarstva s Odjela za kulturologiju osječkoga Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera boravili su prošloga ljeta u Subotici, u kojoj su radili na usustavljanju građe knjižnice Franjevačkog samostana. Taj je posao podrazumijevao inventarizaciju, katalogizaciju, klasifikaciju i leksičku obradu većinom starije knjižne građe u samostanskoj knjižnici, a trajao je mjesec dana. Ove se godine taj posao nastavlja, studenti iz Osijeka su ponovno tu četiri tjedna, a ovoga puta sređuju građu novijeg datuma.

MEĐUNARODNI PROJEKT

Međutim, ove se godine njihov rad odvija u okviru međunarodnog projekta financiranog sredstvima Europske unije. Riječ je o projektu *Digitalizacija baštinskih knjižnih fondova: naša nužnost i obveza*, koji je dobio sredstva na natječaju digitalne i javne humanistike europskog digitalizacijskog konzorcija DARIAH-EU. Riječ je

o digitalizacijskoj istraživačkoj infrastrukturi u umjetnostima i humanistici unutar Konzorcija europske istraživačke infrastrukture (ERIC).

Prijavitelj i nositelj projekta je Katedra za knjižničarstvo Odjela za kulturologiju osječkoga Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, a partneri su još nekoliko institucija iz toga grada – Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Umjetnička akademija, Gradska i sveučilišna knjižnica i Muzej Slavonije. Međunarodni partneri na projektu su im Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH) i Franjevački samostan u Subotici.

»Projekt je podijeljen u dva segmenta«, kaže doc. dr. sc.

Tihomir Živić, predsjednik Katedre za knjižničarstvo na Odjelu za kulturologiju osječkoga Sveučilišta, koji je u utorak boravio u Subotici. »U prvo- me segmentu naši će studenti sa svojim mentorima nastaviti rad na obradi baštinskoga knjižnog fonda Franjevačkog samostana u Subotici, te pripremiti građu

svijesti o potrebi digitaliziranja kulturne baštine i njezina proučavanja u smislu kompletiranja metapodataka dobivenih digitalizacijom bit će na sastanku konzorcija DARIAH-EU u danskom gradu Aarhusu, europskoj kulturnoj prijestolnici 2017., na kojoj će projektni tim u studenome iduće godine prezentirati

Studentice s mentoricom u samostanskoj knjižnici

pogodnu za digitalizaciju. U drugom segmentu dio te građe bit će digitaliziran najsuvremenijim tehnologijama. U okviru projekta, dio tih podataka bit će i diseminiran, odnosno prezentiran na međunarodnoj konferenciji, koja će biti održana u Osijeku u svibnju 2017. godine. Još jedna prilika za širenje

rezultate ovog projekta i možda iz te suradnje polučiti uspjeh i osnovu za neke druge buduće projekte ovog tipa«, dodaje Živić.

U utorak je u samostanu održana radionica o specijalnom, dubinskom neinvazivnom digitaliziranju arhivske građe, koju je vodio **Goran Vržina** iz zagrebačkog poduzeća ACOS.

BLAGO OTVORITI JAVNOSTI

»Sređivanja knjižnice i najavljena digitalizacije dijela građe je od velikog značenja za naš samostan ali i za javnost. Mi imamo vrijedno kulturno blago koje trebamo učiniti dostupnim ljudima, da oni to vide, pročitaju, da im posluži. To je naša obveza«, kaže gvardijan Franjevačkog samostana **Zdenko Gruber**.

POČETAK DIGITALIZACIJE

Digitalizacija baštinskog materijala od velikog je značaja za kulturu vojvođanskih Hrvata. U sklopu međunarodnog projekta bit će digitalizirana jedna

knjiga iz fonda franjevačke knjižnice.

»Mi ćemo iskoristiti tu mogućnost za skeniranje oko tisuću stranica knjižne građe iz opusa **Emerika Pavića**, franjevca čiju 300. obljetnicu rođenja obilježavamo ove godine, a važnost se ogleda i u narodnom jeziku kojim su neke od njegovih

knjiga pisane«, kaže **Katarina Čeliković** iz ZKVH-a. »Nadamo se da ulaskom u ovaj projekt širom otvaramo vrata za digitalizaciju ove vrste knjiga koje spadaju u hrvatsku raru, odnosno raritete od iznimne važnosti. Njih u franjevačkoj knjižnici imamo najmanje dvjestotinjak. Nadamo se da će nam vrijeme

u ovom slučaju biti saveznik, da ćemo te knjige moći sačuvati od nepotrebnog listanja s obzirom i na to da je do njih i inače teško doći. No, napominjem da imamo i druge knjige od važnosti za Hrvate u Vojvodini, odnosno Srbiji, ali i drugu građu kao što su stara periodika, plakati, fotografije...«

ZKVH je sačinio radnu strategiju za digitalizaciju pisane baštine vojvođanskih Hrvata. Uskoro će ta ustanova kupiti aparat za digitalizaciju za što su sredstva osigurana na natječaju Ministarstva kulture i informiranja Republike Srbije, a proces digitalizacije kreće od jeseni.

D. B. P.

RADIONICA U TAVANKUTU

Svjedočanstvo tamburaške pismenosti

Gradska knjižnica Subotica u svojoj zbirci posjeduje rukopisni notni materijal profesionalnog tamburaškog orkestra Radio Beograda nastao između dva svjetska rata koji svjedoči o počecima ali i visokoj razini muzičke pismenosti tamburaša toga vremena. Ovaj tamburaški orkestar je na svom repertoaru imao sve tada popularne forme, od spletova narodnih pjesama, marševa, šlagera ali i djela poznatih klasičara poput **Verdija, Schuberta, Mozarta, Straussa, Puccinija, Wagnera** i drugih skladatelja. U okviru projekta Gradske knjižnice Subotica nazvanog *Svjedočanstvo tamburaške pismenosti s početka XX. stoljeća*

– digitalizacija koji je financijski poduprlo Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije, u Tavankutu je 15. srpnja održana prva radionica. Profesor glazbe i

tambure **Vojislav Temunović** i informatorica Gradske knjižnice Subotica i voditeljica projekta **Bernadica Ivanković** predstavili su rukopisne note iz ove bogate

zbirke polaznicima tamburaške sekcije V. Seminara bunjevačkog stvaralaštva. Tom prigodom istaknute su sve posebnosti partitura kao i koji je njihov značaj u današnjem tamburaškom muziciranju. Uslijedio je i praktični dio gdje su svirali po ovim notama, a dio programa je i izveden na završnoj večeri priređenoj u povodu završetka seminara.

Istodobno uz digitalizaciju ove vrijedne notne građe realiziraju se i radionice kojima se želi popularizirati pomenuti sadržaj koji će do kraja godine u digitalnoj formi biti dostupan široj javnosti na intranetskom portalu Gradske knjižnice Subotica.

I. B.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O DONESENOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJ PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 11.7.2016. godine nositelju projekta-investitoru Perčić Aleksandru, ulica Tome Rudić Brace br. 3, dana je suglasnost na studij o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Objekat za koke nosilje« na katastarskim parcelama broj 37032/5 i 37032/6 KO Donji grad (46.058223°, 19.693765°), izrađenu od strane SMIM DOO Subotica, Štrosmajerova br. 6, oznake E-08/2016; ožujak 2016.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/IV-08-501-38-2016.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNESENOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta Regionalna deponija DOO Subotica, Trg Lazara Nešića 1, podnio je dana 11.7.2016. godine pod brojem IV-08-501-225/2016, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Interne stanice za opskrbu motornih vozila s dizel gorivom kapaciteta 25 m³«, na katastarskoj parceli 2653 KO Bikovo, Subotica, (45.979990°, 19.799536°).

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

ŽUPA LAČARAK

Ponosni na svoju crkvu

Selo Lačarak bilo je neka-
da najveća filijala župe
Srijemska Mitrovica s
vjernicima pretežno mađarske i
hrvatske nacionalnosti. Do kraja
70-ih godina u selu je postojala
katolička crkva u kojoj su sveće-
nici iz Srijemske Mitrovice svake
nedjelje okupljali vjernike na sve-
toj misi. Međutim, vremenom se
stara crkva urušila, a zajednica
se polako gasila. I onda nakon
30 godina nepostojanja crkve u
ovom mjestu, 2001. blagoslovljen
je temeljni kamen za izgradnju
nove crkve, a 26. srpnja 2003.
godine na blagdan svete Ane ute-
meljena je na teritoriju Srijemske
biskupije nova župa Lačarak s
filijalama: Martinci, Kuzmin,
Divoš, Stara Bingula i Mandelos.
Istovremeno se počela obnavljati
i živa Crkva Kristovih vjernika
koji su se s radošću uključili u
sve aktivnosti prilikom izgradnje
same crkve.

MALA, ALI SLOŽNA ZAJED- NICA

Na terenu o kojem godinama
nitko nije brinuo i koje je vreme-
nom postalo smetlište i samim
tim predstavljalo pravo ruglo za
selo, ubrzo je niknula nova crkva:

»Trideset godina je stara
crkva bila urušena. Sve do 2002.
godine kada je prečasni **Eduard
Španović** inicirao da se plac
očisti i uspio dobiti dozvolu za
gradnju nove crkve. 2002. godine
otvara se mogućnost da Srijemska
Mitrovica obnovi filijalnu crkvu
u Lačarku, a s obzirom na to
da je čalmanska crkva srušena,
prave župu Lačarak. U to vrijeme
kapelan **Ivica Zrno** iz Srijemske
Mitrovice servisira i u župi
Lačarak, a tako i mi danas funk-
cioniramo«, navodi župnik župe
Lačarak vlč. **Mario Paradžik**:
»Kompletanu zajednicu u Lačarku,
kako u to vrijeme tako i sada, sači-
njavalo je oko 120 kuća vjernika.
Na nedjeljnoj misi svakog tjedna
nas je 60-ak i to je dobar prosjek,

ali nažalost jako je mali broj mla-
dih. Uglavnom su to stariji župlja-
ni, tu oko 60 godina, a mladi kao i
ostali mladi iz Lačarka, odlaze ili u
Srijemsku Mitrovicu ili u inozem-
stvo, tražeći sebi posao.«

Ali, koliko god da je mali broj
vjernika i župa Lačarak kao i osta-
le župe zahtijeva jednak pastoralni
rad kao i druge župe u Srijemu:

»Jednom tjedno sam u
Lačarku kada se družim s mla-
dima. Zbog malog broja djece,
mogao bih ih dovoditi u Srijemsku
Mitrovicu, ali onda oni ne bi bili u
svojoj crkvi. Ako bi tako bilo, onda
oni ne bi zavoljeli svoju crkvu a
smatram da svi mladi trebaju
boraviti upravo u svojoj crkvi, u
svojoj župi, na svom prostoru,
kako bi ga zavoljeli, bez obzira na
to koliko ih je«.

LAČARCI PONOSNI NA SVOJU CRKVVU

Župa Lačarak i danas je sastav-
ljena većim dijelom od Mađara
(u selu čak postoji i mađarski
šor), Hrvata i Nijemaca. Dugi
niz godina Lačarci su dolazili na
svete mise u Srijemsku Mitrovicu
sve do izgradnje crkve kada su u
svome selu konačno dobili novu
župnu crkvu:

»Lačarci su bili jako sretni. I
dok se crkva gradila dali su se
u sve te poslove. Mnogi od njih
su se uključili u radove: kopali
su, stavljali grede, vozili beton... I
mogu reći da ta zajednica i danas
jako dobro djeluje i živi. Na svete
mise dolaze redovito, a sam izgled
crkve i izvana i iznutra, govori
puno o njima. Uvijek je sve čisto
i uredno, a to dovoljno govori o
župljanima u Lačarku i o tome
koliko su oni sretni i ponosni na
svoju crkvu. Svakako da je važnost
izgradnje nove crkve u ovom mje-
stu time veća, što je ona izgrađena
upravo u selu u kojoj je zastuplje-
na mala zajednica i kojoj prijeti
potpuna asimilacija i gubljenje
vjerskog identiteta:

»Cijela slika Srijema je takva.

Broj mladih vjernika zbog odlaska za boljim životom iz godine u godinu opada. Takva situacija je i ovdje od 2010. godine, ali to nije nešto drastično».

DRUGAČIJA SLIKA DANAS

A Laćarak i Staru Bingulu, mjesta srijemskomittovačke općine, povezuje slična situacija. Naime, Laćarak nije imao crkvu 30 godina, a Stara Bingula nikada do prije par godina kada su prvi put dobili svoju crkvu. Od kada su izgrađene crkve u ovim mjestima, osjeća se da su i zajednice, iako male, pomalo živnule:

»U Staroj Binguli je situacija nešto drugačija. Tamo opet imamo porast broja vjernika. Ali to argumentiramo činjenicom što oni do prije nekoliko godina nisu imali crkvu i oni joj se polako vraćaju u sve većem broju. Obje ove zajednice su na neki način specifične i lijepe, jer su jako mlade i sretan sam što radim u pitomoj zajednici s puno dobrih ljudi koji vole svoje svećenike«, navodi vlč. Paradžik. Na kraju našeg posjeta Laćarku i razgovora sa župnikom u tom mjestu nismo mogli ne dotaknuti se teme rada s mladima, kom većinu svog posla u župi svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici posvećuje župnik Paradžik:

»Mladi su dosta aktivni ovdje u Srijemu. Ovdje postoji jedan specifikum, pripadnost određenoj vjeri, narodnosti, gdje si pod navodnicama 'manjina', dio manjinskog naroda. Mladi vole dolaziti i mi ovdje ništa ne bismo radili da ih nema. Nedjeljna misa pokazuje koliko su oni aktivni, jer ima puno ministranata, čitača, što sve govori da mladi nemaju nikakvu odbojnost prema crkvi, a i nemaju razloga ustezati se«, kaže vlč. Mario.

A kako navodi na kraju, i u onim župama u Srijemu gdje je manji broj vjernika, vjera je prisutna. Jedini problem zbog kojeg mladi odlaze je potraga za poslom u neka druga veća mjesta. Dok u malim župama ostaju stariji župljani koji, iako malobrojni, s ponosom čuvaju svoje crkve.

Suzana Darabašić

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjernik svoj život ne može zamisliti bez molitve. Isto tako, svaki se vjernik sjeća tko ga je i kako učio moliti. A prvi molitveni koraci u našem vjerskom životu uglavnom su vezani za molitvu »Očenaš«, za koju nam evanđelja svjedoče da su je apostoli naučili od Isusa.

ISUSOVA POUKA

Luka je u svom evanđelju zabilježio kako Isusovi učenici od njega traže da ih naučiti moliti, kao što je Ivan naučio svoje učenike (usp. Lk 11,1). Ovaj zahtjev ne znači da se učenici nisu znali moliti. Naprotiv, oni su se kao svaki pobožni Židov molili svakodnevno i znali su napamet određene molitve. Njihova želja potaknuta je nečim sasvim drugim. Naime, kao Isusovi učenici bili su u prilici mnogo puta promatrati ga dok moli. A Isus nije molio poput drugih ljudi. Za njega je molitva bila uistinu razgovor s Ocem, pa promatrajući taj razgovor učenici nisu mogli ne uočiti smirenost i radost što su sijali s njegovog lica. Iako su i oni često molili, nisu se osjećali tako kako se osjećao Isus. Stoga traže od njega da ih pouči kako postići takvu molitvu koja će ih učiniti smirenima i radosnima.

Udovoljavajući želji učenika, Isus ih uči molitvu kojom će se obraćati Ocu Nebeskom. Riječi molitve koje im predaje najprije izražavaju njegovo iskustvo odnosa s Ocem. On

Molitva

želi da i njegovi učenici iskuse isto što i on sam, da Boga trajno doživljavaju kao svog Oca, pa da mu se tako i obraćaju. Zato će moliti da se sveti njegovo ime i da se ostvaruje njegovo kraljevstvo. Iz uspostavljenog odnosa između Boga i čovjeka kao Oca i djeteta proizlazi čovjekovo potpuno povjerenje u njegovu providnost. Zato Isus učenike poučava da u molitvi traže samo ono najpotrebnije, kruh za svaki dan i oprostjenje grijeha. Ostalo treba s povjerenjem prepustiti Božjoj brizi. Na tome treba počivati vjerski život svakog kršćanina. Zato svaki put kada molimo molitvu koju je Isus naučio svoje učenike treba imati na umu da Bogu pristupamo kao Ocu, s potpunim povjerenjem.

KOMUNIKACIJA S BOGOM

Svatko je u svom vjerskom hodu imao neke uzore u molitvi. Ti ljudi su na nas ostavili poseban dojam svojim molitvenim stavom, te smo i sami željeli postići isto. Tako se dogodilo i učenicima s Isusom. Da bi netko bio uzor u molitvi, njegova molitva mora biti posebna, tj. ona nije samo brbljanje, nabranje naučenih molitava i nizanje riječi, ona je istinsko uspostavljanje odnosa s Ocem. Samo takvo iskreno povezivanje s Bogom kroz molitvu molitelju pruža osjećaje sigurnosti i radosti, što je vidljivo i onima koji ga promatraju.

Molitvu možemo uzeti kao radar svog vjerskog života. Ako je nema, ili ako je površna, više kao obveza koju treba odraditi, a ne iskreno vrijeme odvojeno za Boga, to je alarm da moramo na svom vjerskom životu ozbiljno poraditi. Može nam molitva biti teška, može nam se činiti da nas Bog ne čuje, ali želja

za susretanje s njim ne smije nestati. Svakodnevno se treba truditi izboriti se s kušnjama koje nas remete u molitvi.

S druge strane, ne smijemo smetnuti s uma da Bog nije nekakav čarobnjak iz bajke koji ispunjava naše želje, pa kad nam molitve ostanu neuslišane da se na njega ljutimo i odbijamo s njim razgovarati. Naše su želje uglavnom ovozemaljske, često sebične, ponekad štetne za naše spasenje. Bog, za razliku od nas, može sagledati čitav naš život, on zna što nam je potrebno za spasenje, a što nije, što nam može štetiti. On zna što nam je u konačnici potrebno, a ne da ne čuje naše molitve. Iskreni vjernik ima povjerenje u Boga, on moli, ali Bogu prepušta konačnu odluku i prihvaća njegovu volju, čak i ako trenutno ne vidi zašto je to za njega dobro. Ako nas je Isus naučio da se molimo za kruh i oprostjenje grijeha, onda možemo biti sigurni da će se Bog uistinu pobrinuti za sve ostalo.

No, molitva nije samo traženje, ona je i zahvaljivanje. Mnogo puta smo doživjeli da su nam molitve uslišane, mnogo puta smo doživjeli da nisu, ali da je ipak sve na kraju bilo i bolje nego što smo se nadali. Molitva je stalna komunikacija s Bogom, pa i kad nam ide dobro i kada ne ide. Čovjek je sklon da se Boga sjeti samo kada mu je teško, a kada krene dobro onda je sam sebi dovoljan. To nije odlika pravog kršćanina. Bez obzira jesu li naše trenutne molitve uslišane ili ne, uvijek imamo razlog poput psalmiste zahvaljivati: »Zahvaljujem ti, Gospodine, iz svega srca jer si čuo riječi mojih usta. Pred licem anđela pjevam tebi, bacam se nice prema svetom hramu tvojemu« (Ps 138,1-2a).

MINI INTERVJU: ZLATKO KUTLEŠA, IZRAĐIVAČ RUKOTVORINA IZ BEZDANA

U mirovini čovjek radi što voli

Podrijetlom Sonćanin, **Zlatko Kutleša** je danas žitelj Bezdana. Umirovljeni je prosvjetni djelatnik, a istinski je zaljubljenik u sve što odiše tradicijom. Kako znatiželjnici, tako i ljubitelji tradicijskih umjetnina njega i suprugu **Viktoriju** mogu sresti za prodajnim štandovima na mnogim sajmovima i tradicijskim manifestacijama u okolici. Ovaj razgovor smo i upriličili za njihovim etno štandom na 53. *Apatinskim ribarskim večerima*.

Otkud umirovljeni prosvjetni radnik na ovom poslu?

Rekao bih da je to u meni tinjalo jako dugo. Povijest, a osobito etnologija, oduvijek su me zanimala. Kažu i da čovjek tek kad ode u mirovinu nađe vremena i volje za upražnjavanje nečega što je u podsvijesti volio i za čim je žudio cijeloga života. Kod mene se to u cijelosti potvrdilo. Od djetinjih dana divio sam se rukotvorinama naših baka, a sada ih izrađujem i sam, odnosno skupa sa suprugom. Supruga je vrlo kreativna u osmišljavanju dječjih igračaka, pa je tako nastao i ovaj eksponat – višestruko nagrađivana lutka, koja se izokretanjem iz Crvenkape transformira u baku, pa novim izokretanjem u vuka. Ovom lutkom osvojili smo prvo mjesto na Međunarodnoj izložbi ručnih radova u Bačkoj Topoli.

Kako ste uspjeli organizirati ovu vrstu posla?

Oboje smo se zarazili ovom vrstom posla, pa kad smo već postali redoviti na manifestacijama u okolici, riješili smo da taj naš hobi i institucionaliziramo. Utemeljili smo udrugu građana za njegovanje pučkih tradicija i starih zanata *Etno motiv*. Za sada imamo šestero članova, vrlo aktivnih u izradi raznih eksponata, a puno je više onih koji ne sudjeluju u izradi etno proizvoda, ali su aktivni na druge načine. Najviše radimo supruga i ja, na razboju, šivaćem stroju, vezemo, pletemo, tko što stigne, nikada ne mjerimo tko više, tko manje.

Što vas je motiviralo na osnivanje ovakve udruge?

Motiviralo nas je preseljenje u Bezdane. Poslije *Matijevićeve* kupovine bivšega kombinata, u sklopu kojega je bio i dom kulture, javni život u mjestu je zamro. Uništena je kompletna garderoba od folkloru, od kazališta, a sve uporabljivo odnijeto je u Novi Sad. I KUD i sportski klubovi izgubili su najznačajnijeg sponzora, pa se većina njih i ugasila. Morali smo nešto poduzeti kako bismo te mlade ljude odvojili od ulice, a istodobno im pružili priliku i da ponešto čak i zarade.

Koliko je vaša ideja zaživjela među mladima?

Mislim da smo na dobrom putu. Držimo kreativne radionice s djecom i mladima, a teme su nam priprema starinskih jela, izrada ručnih radova i slično. Radionice financiramo iz prodaje naših radova na sajmovima i izložbama, pa smo zadovoljni kad se uspijemo na taj način pokriti, jer je financiranje udruga građana sve problematičnije. Tako uspijevamo stvoriti solidne uvjete i privući jedan broj mladih u našu udrugu.

Ivan Andrašić

IGRA

Quick

Sadržaj: 83 karte

- 72 karte za razvrstavanje sa po 4 osobine (broj, slovo, boja, plamen) - 5 karata zadatka s uputama za razvrstavanje - 6 igračih karata (s oznakom »5+« i poljima za odlaganje 6 žetona) 30 žutih žetona. Quick je igra brzine.

U svakom krugu igrač dobije određeni broj karata. Svaki igrač prema promjenjivim kriterijima pokušava svoje karte dovesti do pravog redoslijeda. Najbrži će biti nagrađeni. Igra završava čim se jedan igrač po šesti put nađe među uspješnim najbržima.

PRIPREMA: Svaki igrač dobiva jednu igraću kartu koju otvoreno polaže preda se. Na nju se odlažu osvojeni žetoni. Karta prikazuje koliko karata za razvrstati igrač dobiva u sljedećem krugu te koliko je isti blizu pobjede. 72 karte za razvrstavanje dobro se promiješaju. Potom svaki igrač dobiva po 5 karata koje nepogledane kao zatvoreni snop postavlja ispred sebe. U igri Quick nije važno tko dijeli karte. 5 karata zadatka pokazuju kriterije za razvrstavanje. Dolaze na sredinu stola tako da ih svi igrači mogu dobro vidjeti. Lijevo uvijek mora biti otvorena karta GORE/DOLJE. Pored ostavljate otvorenom u prvoj igri kartu 1/72.

TIJEK IGRE: Čim svi igrači postave snopove karata ispred sebe i čim se odrede kriteriji razvrstavanja, igra počinje. Igrač koji je dijelio karte daje znak za početak tako što kaže QUICK. Tada svi igrači pokušaju istovremeno razvrstati svoj snop prema postavljenim uvjetima tako da pred njima ponovno leži snop odgovarajućeg rasporeda. Pritom vrijede sljedeća pravila.

1. Cijelo vrijeme možete koristiti samo JEDNOM RUKOM!
2. Uvijek se smije uzeti odnosno gledati samo JEDNA KARTA.
3. Jedna se karta smije kao zatvorena odložiti iz ruke. Tako je moguće da tijekom igre više pojedinih karata leži zatvoreno jedna pored druge.
4. Sve karte, s iznimkom one koja je u ruci, uvijek leže zatvorene.
5. Naravno, već pogledana karta smije se ponovno pogledati – no uvijek samo jednu po jednu. Igrač koji misli da je odgovarajućim redoslijedom posložio svoj snop, kaže GOTOVO i spusti svoju ruku na snop. Nakon toga više ne smije gledati ili premještati svoje karte. Drugi igrači slažu dalje sve dok ne budu gotovi. Tada krug završava.

VRJEDNOVANJE: Sada se provjerava tko je uspio pravilno posložiti svoj snop. Započinje igrač koji je prvi bio GOTOV. S vrha otvara svoje karte jednu po jednu. Ako je redoslijed odgovarajući, dobiva jedan žeton s karte GORE/DOLJE i postavlja ga na slobodno okruglo polje svoje igraće karte. Ako redoslijed nije odgovarajući, igrač ostaje praznih ruku. Važno: Nije tako jednostavno držati se zadanih uvjeta razvrstavanja. U prvom se krugu snop mora prema gore navedenom primjeru razvrstati tako najniža karta bude, naravno zatvorena, stavljena na vrh. Ako ste izvukli karte 4, 22, 33, 65 i 70, tada u zatvorenom snopu 4 mora biti gornja karta. 70 bi morala biti karta na dnu. Sve dok ima žetona na karti GORE/DOLJE, sljedeći igrač koji bude GOTOV otvara svoj snop kartu po kartu. Čim nestane žetona, počinje sljedeći krug. Kada nijedan igrač ne pogriješi, oba najsporija igrača su gubitnici. No može se dogoditi da i najsporiji igrač dobije žeton, jer su dva (ili više) brža igrača pogrešno poredala karte. Čak može doći do toga da se uopće ne podijele svi žetoni.

SUBOTA, 23. SRPNJA, HRT1 20:00

Kao stara loza

dokumentarni film

Kao stara loza priča je o životnom putu **Miljenka Mikea Grgicha** ispričana njegovim riječima. Snimana na autentičnim lokacijama u Americi i Hrvatskoj, uz svjedočenja prijatelja, obitelji i kolega daje

uvid u dosad manje poznate ili nepoznate detalje iz života svjetske vinarske ikone, čovjeka koji je na slijepom kušanju u Parizu 1976. nadmašio dotad nenadmašne

– francuske vinare. No, najzanimljivije detalje otkrit će nam on sam, kad prvi put – poslije 50 godina – ulazi u hotel u kojem je proveo svoju prvu noć u Americi, ili kada se na ostacima rodne kuće prisjeća djetinjstva... Film je osvojio specijalnu nagradu žirija na Oenovideo Festivalu u Francuskoj 2013., a 2011. godine otvorio je Napa Valley Film Festival u Kaliforniji. Godina proizvodnje: 2012.

Trajanje: 52 min.

Scenarij: **Milka Barišić**

Montaža: **Zdravko Borko**

Snimatelj: **Dragan Ruljančić**

Režija: **Milka Barišić**

KNJIGA

RENATO BARETIĆ

Hotel Grand

Baretićev glavni junak **Filip**, baš kao i njegov davni imenjak iz sfere klasika hrvatske književnosti, nakon petnaestak godina vraća se na mjesto svoga djetinjstva, ne bi li pronašao tragove prošlosti i s njome barem djelomice raščistio. Ta je dionica, jedna od onih koje povezuju fabulu, ipak pozadinska, jer je u središtu priča o odrastanju dječaka Filipa, početkom devedesetih u neimenovanom dalmatinskom gradu, gdje njegovi roditelji, inače prognanici iz Bosne poharane ratom, u *Hotelu Grand* drže bordel kao tek jednu »kariku u lancu« tako tipične sprege kriminala, mafije, šverca i politike.

Hotel Grand mjesto je suživota jedne obitelji, koja se bez obzira na »specifičan« biznis trudi živjeti normalno, ukrajinskih prostitutki dobra srca i nesretnih sudbina i šarolike galerije likova koju čine raznorazni »djelatnici« i »mušterije«, u rasponu od zaštitara Martina čiji je život obilježen intimnom tragedijom, do španjolskog pukovnika UNPROFORA koji u bordelu pronalazi ljubav svoga života ili mafijaša koji »evoluirao« u političara.

J. P.

PJESMA ZA DUŠU:

Kad bi bio blizu Magazin

Ja se osjećam loše na dane
ko bi sa mnom zamijenio strane
moja vojska suza ranjena
još se nije povukla

Ja se ponadam tebi na dane
širom otvorim oči ko lane
onda biram ruž i haljine
koje voliš najviše

Ja te sretnoga sanjam na dane
pa mi kapa samoća na rame
kako samo mi nedostaješ
ni ne pitaš se da l' smiješ

K'o led u kosti ljubav se uvukla
želja za tobom skroz me dotukla

Ref.

Kad bi bio blizu
bio blizu kraj mene
jednu noć bez suza
duguješ mi najmanje

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (17)

Piše: Milovan Miković

U OZRAČJU VOJNIČKOG KAZALIŠTA

Nakon što je zaustavljena do tada najveća svjetska klaonica i simbolično, u diplomatskim rukavicama, preseljena u versailleske salone – nastaje i novi svijet oličen u državnim tvorevinama Mađarske, Čehoslovačke, Poljske i Države Srba, Hrvata i Slovenaca, u kojoj mnogo toga nije bilo sređeno, pa tako ni kazališna scena. Izlaz je potražen u stvaranju banovinskih kazališta. Ovi su teatri, međutim, još više izoštrili nedostatak i suočili njegove protagoniste s brojnim nedaćama: prostornim, tehničkim, materijalnim, a najviše glumačkim, redateljskim, umjetničkim i repertoarskim. Kritičarskim, napose. Osobito je bio uočljiv nedostatak redatelja, pa su mnogi glumci bili prinuđeni prihvaćati se redateljskih zadaća. »Linija scen-skog tradicionalizma ponovno postaje vodeće stilsko opredjeljenje, jer su priučeni glumci-redatelji (**Jovan Gec, Nikola Hajdušković, Pera Jovanović, Josif Srdanović, Dušan Radenković, Aleksandar Gavrilović, Dušan Životić, Jovan Jeremić, Milan Orlović** i dr.) i dalje zadržavali naša kazališta u unutrašnjosti, i repertoarski i izvođački, na nivou teatra s početka XX. stoljeća.« [J. Lešić, Novi Sad, 1986.]

DEMETROPOLIZACIJA GLUMIŠTA

Unatoč poteškoćama, banovinska su kazališta, ako ništa drugo, išla na ruku demetropolizaciji onodobnoga glumišta, kakvo god ono bilo, što će dobiti na značaju nešto kasnije kada u njih pristigne nov redateljski naraštaj, nošen vlastitim nemirima, pa i avangardnim shvaćanjima, rušeći ustajale i uvelike dotrajale teatarske konvencije, ostvarujući na sce-

nama kazališta u unutrašnjosti »najsmljeliše pjesničke snove«, na tragu ondašnjih europskih iskustava i rješenja **Reinharta, Stanislavskog, Piskatora, Mejerholda, Burijana, Kartela** i drugih. Tražeći svoj izraz za iskazivanje suvremenog senzibiliteta **Bojan Stupica, Ferdo Delak, Vaso Kosić, Slavko Lajtner, Anđelko Štimac, Tomislav Tanhofer, Radoslav Vesnić, Milan Stojanović,**

Molba uručena gradu

Jovan Putnik, Marko Fotez i dr. potpomognuti već iskusnim **Gavellom, Pregarcem** i **Nadvornikom**, ohrabreni djelovanjem ruskih redatelja **Vereščagina, Mansvjetova, Grečova** i **Pavlova**, do početka II. svjetskog rata temeljno će izmijeniti prilike u kazališnom životu zemlje, obogaćujući teatar novim idejama i modernim redateljskim shvaćanjima i tamo gdje je tvrdokorno vladao tradicionalistički kazališni izraz. Dio tih njihovih ostvarenja mogli su vidjeti ljubitelji kazališta i u Subotici tijekom gostovanja banovinskih kazališta, koja ipak

nisu bila onoliko česta koliko je to publika željela, očekivala pa i zahtijevala od vlasti.

PRVOKLASNE »GLUMAČKE SILE«

Druga subotička kazališna sezona (1919./1920.) započima u znaku *Vojničkog pozorišta Petra Hristilića*, o kojem ovdašnji *Neven*, najavljujući njegov dolazak (3. listopada

Prema pisanju *Nevena* (7. listopada 1919.) može se zaključiti kako su »članovi društva sasvim ozbiljno odigrali svoje uloge«, a slična se tvrdnja ubrzo opetuje (23. listopada): »Vojno pozorište, koje već više nedelja gostuje u Subotici, lepa uspeha ima, što je sa svojim dobrim repertoarom i igrom dostiglo«. No, tekstopisac ne navodi pojedinosti o tomu repertoaru, kao i glumačkim postignućima. Tek pol stoljeća kasnije **Ivanka Rackov** će, pozivajući se na pisanje lista *Magyar Újsága*, navesti da su članovi trupe gostovanje započeli **Šokicom**, zatim su uslijedili *Graničari*, *Đido*, *Hajduk Stanko*, *Djevojačka kletva* i drugi pučki komadi s pjevanjem. Premda je ovakva ponuda dobrano sličila predratnom repertoaru Srpskog narodnog pozorišta, ipak su imali više uspjeha od Bosansko-hercegovačkog pozorišta, smatra **Ivanka Rackov**, što potvrđuje uvijek puna dvorana, budući da su imali dobre pjevače, pa je malo tko zapažao nedostatak orkestra i potrebne glazbene potpore.

Stav novih državnih vlasti i nacionalno osviještenog, te brojčano uvećanog građanstva prema značaju kazališta, kao glavnom ishodištu vrijednosnih i umjetničkih silnica što može ispuniti svaku poru čovjekova identiteta, na svoj način zrcali iz odgovora na jednu molbu udove **Ferenca Pietscha**, predsjednice *Műpartolok köre* – što će reći *Kruga ljubitelja umjetnosti* – za ustupanje dvorane u hotelu *Pest* radi održavanja jednoga kabarea. Molba se odbija sve dok tražitelj ne isходи dozvolu Kapetanije (Policije) [HIAS 200. F. 47, II 198/1919.]. Inače, između dva svjetska rata mađarsko se glumište uopće nije moglo oglasiti sa subotičke kazališne scene.

1919.), navodi kako je proputovalo Banat i Bačku »i svugde je veoma lep uspeh dostiglo«, jer u njemu nastupa »više prvoklasnih sila«. Doduše, list ne navodi pojedinosti o repertoaru ovoga kazališta, spominjući tek dvije predstave: *Radosti svoga doma*, koja je, nešto kasnije otkazana zbog bolesti glumice, gđe **Vukomanović**, i kolaž nazvan *Veselo veče*, program sastavljen od »šaljivih francuskih komada u jednom činu«, te jedne također vesele parodije na djelo *Cavalleria rusticana* naslovljeno kao – *Artiljerija rustikana* **Brane Cvetkovića**.

Vršidba nostalgije

Vrijeme žetve brzo je ostalo iza nas. Brojni kombajni završili su sav posao za desetak dana, zlatno zrno prodano je *na vagu*. Prije pojave kombajna vršidbe žitarica obavljale su se vršalicom, odnosno *drešom*. Ova fotografija, nastala 1963. godine, prigodom vršidbe pšenice u dvorištu **Antuna Šegrta Čakulinoga** u Sonti, čuva sjećanja na taj dio prošlosti u obiteljskom albumu **Marinka Đanića**. »Moj otac **Mata Đanić Titla** bio je *faser* kod jednoga vlasnika garniture za vršidbu iz Bukovačkih Salaša nadomak Sombora. On mu je i ugovorio puno poslova u Sonti, jer dvije vršalice koje je posjedovala seoska zadruga nisu bile dovoljne za potrebe tada brojnih paora. Ovo je bila jedna od posljednjih godina u kojima se vršidba obavljala na ovaj način, jer su već od naredne godine u njivama sončanskog atara zabrujali kombajni«, priča Marinko. Faser je bio čovjek bez kojega se u vršidbi nije moglo. U biti bio je nadničar kojega je vlasnik vršalice unajmljivao da vodi cijeli posao. Vlasnik bi obično samo dovezao traktor s cijelom kompozicijom, koju su tvorili vršalica, elevator, prikolica s neophodnim potrepštinama i jednoosovinska cisterna, odnosno bačva kapaciteta 100 do 200 litara vode, s ugrađenom štrcaljkom na ručni pogon. Faser bi odgovarao za sve ostalo. Organizirao bi sav posao, čuvao i popravljao opremu, kontrolirao vaganje, raspoređivao bi *mobaše*, a često bi osobno ubacivao snoplje u grotlo dreša. Kao opunomoćenik vlasnika, dogovarao je i sve pojedinosti s gazdom kod koga su vršili žito. Za djecu je on bio pojam svemogućeg čovjeka, koji je odlučivao hoće li im dopustiti ili uskratiti pravo da se pentraju po strojevima dok nisu

u pogonu, penju na vreće uz vagu, prskaju špricom i slično. Kod paora koji su imali prostrane placeve snopovi žita bi se svozili i složili na kamaru u dvorištu i tamo čekali dolazak vršalice. Ostali bi svoje žito za vršidbu dovozili na *guvna*, na nekoliko lokacija na rubnim dijelovima sela. Traktor koji je dovlačio vršalicu, bio je ujedno putem velikog remena i pogonski stroj za vršidbu. Prije omasovljenja traktora tu funkciju su imali *damferi*, pokretni strojevi na parni pogon, sa željeznim kotačima. Na jednom kraju dreša bili su otvori, kroz koje bi curilo zrnje i punilo vreće, na drugom kraju bi izlazila slama koja je padala na elevator, a ovaj ju je dizao u visinu, kako bi se mogla napraviti *kamara*. Pljeva je padala ispod vršalice. Od dodatne opreme vlasnik vršalice je uz traktor i elevator imao veliku vagu za vaganje vreća i štrcaljku za vodu u slučaju požara. Za svoju uslugu obično bi uzimao *ušur*, odnosno dio ovršene pšenice, a ponegdje, ukoliko bi gazda to zahtijevao, protuvrijednost u novcu. Kod krupnijih gazda vršilo bi se po dva do tri dana, uz obvezne pauze za zajednički ručak. Kod sitnijih paora, gdje bi bila manja

količina snoplja, elevator se ne bi ni koristio, a vršidba bi se obavila prije zajedničkog ručka. Snoplje s kamare na vršalicu su dodavala dvojica muškaraca. Na vršalici je bila i jedna od žena. Ona bi nožem rezala upletenu užad kojima su vezivani snopovi i dodavala ih faseru, a ovaj bi klasje ubacivao u bubanj. Vreće napunjene pšeničnim zrnem snažniji muškarci bi nosili na tavan ili u posebne drvene pregrade za zrnje u ambaru, u kojima su se igrala djeca, koja su ujedno ravnomjerno raspoređivala žito. Kako je u kućnoj radinosti tkana vreća puna pšenice imala 30 do 35 kg, često bi poneki snažniji muškarac, kako bi se pokazao pred djevojkama, nosio po dvije vreće odjednom. Dakako, znalo bi se desiti i da pod tolikom težinom pukne prečka na ljestvama, pa bi bilo i malo bruke, a i pokoja lakša ozljeda. Slamu koja je padala s elevatora vilama su raspoređivala trojica muškarca prema uputama *kamar-majstora*. Dakako, nije to bio poseban majstor nego je takav glas pratio nekoliko seljana s izrazitim osjećajem za strukturu kamare, kako se ne bi srušila ni od najjačeg vjetrova. Pljevu ispod vršalice nekoliko žena bi skupljalo

grabljama u *bube* i odnosilo u *plivnicu*. Iako buba s pljevom i nije bila teška, zbog prašine i oštih djelića pljeve to je bio najneugodniji dio posla na cijeloj vršidbi. »Sav posao na vršidbi bio je vrlo naporan zbog vrućine i velike prašine. Bogami ni vreća i snoplje nisu bili lagani, osobito raženi. Najlakši su bili zobeni snopovi. Dok je vršalica radila nije bilo odmora, jer nije smjela raditi *na prazno*. Zaustavljala bi se jedino u slučaju kvara ili ukoliko bi pao veliki pogonski remen od traktora do vršalice. Bio je to i opasan posao. Često bi dolazilo do padova u bubanj i zahvata pogonskog remena ili šiljaka na elevatoru. Stoga je faser ili mobaš odabran za taj posao morao biti trezvenjak, a djecu se nije puštalo blizu dok je postrojenje bilo u pogonu. Ove fotografije vršidbe u meni i danas izazivaju nostalgične osjećaje, jer sam ih proživio i kao dijete koje se igralo tamo gdje je ostaloj djeci branjen pristup, ali i kao mladić koji je u pretposljednjoj i posljednjoj godini vršidbe odradivao mobaški dug prema kućanstvima koja su pomagala prigodom vršidbe u našoj kući«, završava priču Marinko.

Ivan Andrašić

Moj dom...

Otvoren novi likovni natječaj:
Iserlohn – Neu – Isenburg – Zadar 2017.

Svi već dobro znamo **Ankicu Karačić** i njezina supruga **Antu** iz Iserlohna u Njemačkoj koji svake školske godine raspisuju novi likovni natječaj. Ove godine su bili posebno vrijedni i već su objavili pravila natječaja koji je namijenjen djeci Hrvata u iseljeništvu i djeci iz Hrvatske u dobi od I. do VIII. razreda osnovne škole za narednu školsku 2016./2017. godinu.

Evo potrebnih informacija:

Tema: *Moj dom je svako mjesto gdje moja obitelj spusti sidro*

Tehnika: kombinirana tehnika, kolaž, boja, tuš, flomaster...

Format: A4

Rok za prijave: 15. veljače 2017.

Svaki rad na poleđini treba sadržavati sljedeće podatke:

- ime i prezime učenika
- razred
- adresu i naziv škole
- ime i prezime mentora

(Podaci na poleđini trebaju biti ispisani čitko, velikim tiskanim slovima)

Radove slati na adresu:

Ankica i Ante Karačić

Stormstr. 3

58640 Iserlohn

Deutschland

Dodatne informacije na: a.karacic@gmx.de ili big-k.de

Organizatori kažu da će biti dodijeljene po tri nagrade za učenike od I. do IV. odnosno od V. do VIII. razreda.

Natječaj i izložba likovnih radova hrvatskih učenika iz cijelog svijeta bit će održan i u Njemačkoj i Hrvatskoj u suradnji internetskog portala *Hrvatski glas Berlina*, *Hrvatske nastave*, Hessen i Osnovne škole *Zadarski otoci*, Zadar. Proglašenje najboljih radova planira se obaviti u Gradskoj galeriji u Iserlohnu do kraja ožujka 2017. godine, a izložba će biti priređena u Neu-Isenburgu u travnju 2017. godine.

Vremena ima više nego dovoljno, ali neka vas ne zavarava: kada dođe jesen i počne škola i obveze, vrijeme će proći za tren. Stoga predlažem da već sad malo promislite o temi i svakako se priključite ovom likovnom natječaju. Bilo je već nagrađenih iz Vojvodine, pa možda bude i ponovno.

Aktivno u O

Mi smo učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta. Ovoga proljeća bili smo jako zauzeti. Imali smo brojne aktivnosti i putovanja. Izuzetno smo ponosni i sretni zbog tog. Voljeli bismo vam predstaviti barem neke od njih. Uživajte, jer i mi smo.

Dan škole u Gornjoj Stubici

Kao članovi foto-sekcije naše škole prisustvovali smo proslavi Dana škole OŠ *Matije Gubec* u Gornjoj Stubici. Tijekom tri dana imali smo bogat program, a mi smo sa sobom donijeli izložbu svojih fotografija *Tavankut u očima djeteta*. Posebno nas se dojmio viteški

turniru u organizaciji Muzeja seljačkih buna Gornja Stubica. Gledali smo borbe vitezova, zabavljачke trupe i izradu predmeta starim tehnikama. Posjetili smo i *Gupčevu lipu*, čiji klon raste i u našem dvorištu.

Bila su to krasna tri dana. Upoznali smo vršnjake, Zagorje, saznali mnogo o povijesnim događajima toga kraja i vratili se kući puni lijepih dojmova.

Marijana Gadžur, V. a

Š Matija Gubec Tavankut

Zmajada

Učenici naše škole prisustvovali su tradicionalnoj manifestaciji *Zmajevi nad gradom* u Osijeku. Sjajan povod za zabavu, druženje ali i mjesto da ponešto naučimo o zrakoplovstvu i modelarstvu. Bio

je to jedan šaren, iznimno zanimljiv, na otvorenom proveden dan koji je, ljubaznošću naših domaćina krunisan panoramskim letom iznad Osijeka. Za odrasle i »ozbiljne« bila je to prilika da se i sami prisjetite svojih zmajarskih prapočetaka i zmajeva od trske i novinskog papira...

Možda se dogodine i mi osmijelimo, te napravimo vlastitu prvu *Zmajadu*. Vidimo se...

Dajana Horvat

GO-CAR-GO

Putujući ove godine bili smo i na završnoj manifestaciji – natjecanju GO-CAR-GO u Školskom centru u Ptuj u Sloveniji. O, kako

nam je tamo bilo lijepo. Prisustvovali smo natjecanju automobila – dječjih radova iz Slovenije i Hrvatske u nekoliko kategorija. Čini nam se da je ovo početak nove međunarodne suradnje u oblasti tehnike.

Susret učenika uključenih u KDBZ

Kao i svake godine, učenici naše škole sudjelovali su u susretu djece uključene u projekt KDBZ koji je ovoga puta održan u Osijeku. Tijekom školske godine radili smo i izraživali na temu *Migracije*, a aktivnostima u Osijeku smo dovršili istraživanje. Posjetili smo suvremeni Arheološki muzej, sudjelovali u radionici *Potraga za blagom* na Tvrdi, te kreativnom slikanju kao evaluaciji susreta.

Bio je ovo veoma zanimljiv i nama prilagođen način predstavljanja povijesti Osijeka u kojoj smo svi uživali.

Ante Vuković III. a,
Ivan Vuković i Valentina Ostrogonac IV. a

Zbog skučenosti prostora nismo vam mogli predstaviti sva naša putovanja. Bilo je veoma živo i interesantno ove školske godine u Tavankutu, a tek kako će biti sljedeće... Očekujte izvješća već na jesen.

**PETAK
22.7.2016.**

06:41 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:07 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:07 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:07 Gorski liječnik, serija
09:56 Ljudi s rijeke: Mekong (1. dio), dokumentarna serija (R)
10:49 Čudnovate zgode iz prirode
12:00 Dnevnik 1
12:24 Talijanska mlada, telenovela
13:13 Dr. Oz, talk-show
14:02 McLeodove kćeri
14:51 Jelovnici izgubljenog vremena: Šarani za sve stolove
15:13 Ušća rijeka: Mirna i Raša, dokumentarna serija (R)
15:44 I to je Hrvatska: Čavoglave (R)
16:00 U registraturi, serija
17:00 Vijesti u 17
18:16 Odmori se, zaslužio si - serija
19:00 Dnevnik 2
20:00 Kulturni Kolodvor
20:34 Čovjek iz San Fernanda, američki film - Ciklus Clint Eastwooda
22:26 Dokumentarni film
22:50 Eurojackpot
23:00 Dnevnik 3
23:33 50. Festival klapa Omiš - žensko finale, snimka
01:03 Ljudi iz sjene, serija
01:57 Šušur: Bale
02:43 Čovjek iz San Fernanda, američki film - Ciklus Clint Eastwooda
04:33 Skica za portret (R)
04:38 Hrvatska uživo
05:20 Talijanska mlada, telenovela

06:02 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
08:51 Noćne more iz svijeta prirode, dokumentarna serija
09:19 Čudesno putovanje ježe Aladina, dokumentarna serija
09:32 Plesni izazov, serija za mlade
09:58 Svaki dan dobar dan: Autizam kod djece
10:32 George Clark: Čudesne zamisli

11:23 Capri, telenovela
12:21 Sretna obitelj, serija
14:07 McBride: Uvijek vjerni, američki film
15:31 Junak u kuhinji, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:32 Bitange i princeze, humoristična serija
17:08 Čuda svijeta: , kratki dokumentarni film
17:15 ATP Umag, tenis - prijenos 1. meča
19:23 Luda kuća, humoristična serija
20:00 Indijski ocean sa Simonom Reevesom: Od Šri Lanke do Bangladeša, dokumentarna serija (R)
21:01 Vrijeme na Drugom
21:06 Ubojstva u Sandhamnu, serija (R)
23:15 Europske sveučilišne igre, emisija
23:32 ATP Umag, tenis - snimka 1. meča
01:02 Magazin Noć velikih borbi
01:28 Noć velikih borbi, snimka
02:58 Sretna obitelj, serija
04:38 Noćni glazbeni program

05:40 RTL Danas, (R)
06:20 Sve u šest, magazin (R)
06:45 Lego Friends, (R)
07:10 Svemoguća Kim
08:00 Pet na pet, kviz (R)
08:55 TV prodaja
09:10 Kolo sreće - nove epizode, kviz (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Ruža vjetrova, serija (R)
11:20 TV prodaja
11:35 Bibin svijet, serija
12:10 Bibin svijet, serija
12:45 Budva na pjeni od mora, humoristična serija (R)
13:50 Kriza, serija (R)
14:25 Andrija i Anđelka, humoristična serija (R)
15:00 Andrija i Anđelka, humoristična serija (R)
15:35 Wipeout, game show (R)
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
17:00 Ruža vjetrova, serija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Kolo sreće - nove epizode, kviz
21:00 Ulične borbe, igrani film, akcijski
23:00 Blade: Trojstvo, igrani film, fantastični
01:15 Jacuzzi Express, igrani film, komedija
03:00 RTL Danas, (R)
03:40 Kraj programa

**SUBOTA
23.7.2016.**

06:08 TV kalendar
06:19 Klasika mundi:
Waldbuhne 2014. - Berlinska filharmonija pod ravnanjem Gustava Dudamela (2. dio)
07:21 McLintock!, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna (R)
09:27 Mijenjam dom, dokumentarna serija
10:14 Kućni ljubimci
10:48 Hrvatsko vođeno blago: Medvednica, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Prizma
13:16 Skrovnita mjesta, američki film
14:43 Inside Offside Norveška: Unutarnja borba (2016.)
15:11 Jelovnici izgubljenog vremena: Međimurska kuhinja iz bajke
15:31 Ljepote prirode: nacionalni parkovi - Podvodni lov na blago - Nacionalni park Kokosov otok, dokumentarna serija (R)
16:04 Mapp i Lucia, serija
17:00 Vijesti u 17
17:24 Skica za portret (R)
17:35 Loza, serija
18:26 Prvi, s glazbom - Tomislav Bralić i Klapa Intrada (2. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:55 Loto 7/39
20:03 Kao stara loza, dokumentarni film (R)
21:00 50. Festival klapa Omiš - muško finale, prijenos
22:44 Dnevnik 3
23:20 Preljub, serija
00:22 Ljudi iz sjene, serija
01:13 Festival klapa Omiš - muško finale, proglašenje pobjednika
01:43 McLintock!, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna (R)
03:45 Večer na 8. katu
04:30 Damin gambit
05:15 Šlep šou
06:00 Skica za portret
06:05 Jelovnici izgubljenog vremena: Šarani za sve stolove
06:25 Inside Offside Norveška: Unutarnja borba (2016.)
06:51 Prizma

05:55 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
09:25 Kućni ljubimci Marca Morronea, dokumentarna serija
09:47 Umorstva u Midsomeru
11:27 Vrtlarica: Nova iskustva
11:57 Gabe, ljubavni posrednik - američki film
13:25 Jednostavni slatkiši, dokumentarna serija
13:55 Sasvim posebni domovi, dokumentarna serija
14:17 Antibiotici koji ne djeluju, dokumentarni film
15:02 TV vremeplov - Dokumentarni program
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Bitange i princeze, humoristična serija
17:15 ATP Umag, tenis - prijenos 1. polufinalnog meča
19:30 Luda kuća, serij
20:00 Svečana priredba 50. međunarodne smotre folklor, prijenos
22:01 Vrijeme na Drugom
22:10 Europske sveučilišne igre, emisija
22:25 ATP Umag, tenis - snimka 2. polufinalnog meča
23:55 13, američki film (R)
01:28 Noćni glazbeni program

06:40 RTL Danas, (R)
07:15 Jezikova juha
08:10 Legenda o Tarzanu
08:35 Lego Friends
09:05 Svemoguća Kim
10:45 TV prodaja
11:00 10 najbolje odjevenih Hrvatica, zabavna emisija (R)
12:15 Mađioničari, zabavna emisija
14:15 Jacuzzi Express, igrani film, komedija (R)
16:05 Ulične borbe, igrani film, akcijski (R)
16:30 RTL Vijesti
16:40 Ulične borbe, igrani film, akcijski (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Galileo, emisija
20:00 10 najpoznatijih obitelji Hrvatske, zabavna emisija
21:00 Garfield, igrani film, obiteljska komedija
22:40 Žestoki udar, igrani film, znanstveno-fantastični
00:55 Blade: Trojstvo, igrani film, fantastični (R)
02:55 Astro show, emisija uživo
03:55 RTL Danas
04:35 Kraj programa

**NEDJELJA
24.7.2016.**

07:29 TV kalendar
07:44 Prvi, s glazbom - Tomislav Bralić i klapa Intrada (2.dio)
08:15 Magična kutija, britanski film - Zlatna kinoteka
10:00 Zagreb - Borovje: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Mir i dobro
14:30 Junaci hrvatske Banovine - Mile Blažević Čađo, dokumentarni film
15:14 Prvi, s glazbom: A sada Škoro, 1. dio
15:38 Jelovnici izgubljenog vremena: Jela iz kotla i lonca
16:03 Mapp i Lucia, serija
17:00 Vijesti u 17
17:24 Bajkovita Hrvatska: Stalna izložba crkvenih umjetnina - Benediktinski samostan sv. Marije - Zadar

17:40 Lijepom našom: Sveta Nedelja, 1.dio
19:00 Dnevnik 2
19:55 Loto 6/45
20:05 Hrvatski kraljevi: Suton dinastije, dokumentarna serija
20:45 Prosjaci i sinovi, serija
21:45 Dnevnik 3
22:18 Ljudi iz sjene, serija
23:06 Halo, halo, gledate Radio Zagreb! Elvira i Bianca Coronelli o plesovima u Zagrebu u prvoj polovici 20. stoljeća
23:18 George Harrison - život u materijalnom svijetu, glazbeno-dokumentarni film
01:03 Večer na 8. katu
01:48 Damin gambit
02:33 Šlep šou
03:18 Magična kutija, britanski film - Zlatna kinoteka
04:48 Skica za portret
04:51 Plodovi zemlje
05:41 Mir i dobro
06:06 Rijeka: More

05:55 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
09:22 Juhuhu junior
09:53 Umorstva u Midsomeru
11:35 Vrtlarica: Mahune
12:02 Nećemo reći mladenki, serija
13:05 Dobar, bolji, najbolji...

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supiface.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karadordjev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

britanski slastića
14:07 Moj slonić Srećko,
američko-tajlandski film
15:37 50 đakovački vezovi:
Oj, Đakovo, srce Slavonije
- snimka otvorenja
17:05 Foyleov rat
18:30 Zagreb: Europske
sveučilišne igre - futsal,
prijenos
20:05 ATP Umag, tenis -
prijenos finala
21:46 Vrijeme na Drugom
21:55 Remek-djelo ili zlodjelo,
dokumentarna serija (R)
22:55 Europske sveučilišne
igre, emisija
23:10 Sestra Jackie, serija
23:38 Kalifornikacija, serija
00:08 Kuća laži, serija
00:35 Noćni glazbeni program

07:55 RTL Danas, (R)
08:35 Jezikova juha
09:25 Lego Friends
10:20 Svemoguća Kim
10:45 Sportske igre mladih
11:00 TV prodaja
11:15 10 najpoznatijih obitelji
Hrvatske, zabavna
emisija (R)
12:20 TV prodaja
12:35 Hrabar i brz, igrani film,
akcijska drama
14:05 TV prodaja
14:20 Garfield, igrani film,
obiteljska komedija (R)
15:55 Žestoki udar, igrani film,
znanstveno-fantastični (R)
16:30 RTL Vijesti
16:40 Žestoki udar, igrani film,
znanstveno-fantastični R
18:30 RTL Danas
19:15 Galileo, emisija
20:00 10 najljepših glasova
Hrvatske, zabavna emisija
21:00 Transformeri 2: Osveta
poraženih, igrani film,
znanstveno-fantastični/
akcijski
23:50 Odmazda, film, akcijski
01:45 Zasluga, igrani film,
akcijski triler
03:35 Astro show, emisija uživo
04:35 RTL Danas, (R)
05:15 Kraj programa

PONEDJELJAK 25.7.2016.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti

09:08 Gorski liječnik, serij
09:56 Plodovi zemlje
10:49 Čudnovate zgode iz
prirode
12:00 Dnevnik 1
12:25 Talijanska mlada
13:13 Dr. Oz, talk-show
14:00 McLeodove kćeri, serija
14:48 Jelovnici izgubljenog
vremena: Hrana svetih
kraljeva
15:10 Ušća rijeka: Neretva 1,
dokumentarna serija
15:40 I to je Hrvatska: Hrvatski
sabor
16:00 U registraturi, serija
17:00 Vijesti u 17
18:20 Odmori se, zaslužio
si - serija
19:00 Dnevnik 2
20:00 TV Bingo
20:45 Cedar Cove, serija
21:35 Zaštitnik, američki film
23:20 Dnevnik 3
23:55 Časna žena, serija
00:50 Pjevaj moju pjesmu
02:15 Rekonstrukcija
02:45 Satirikon (R)
03:30 Zaštitnik, američki film
05:09 Skica za portret
05:10 Hrvatska uživo
05:52 Talijanska mlada

05:55 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:35 Plesni izazov, serija
10:00 Riječ i život: Gladne
nahrani
10:30 Šibenik: Ređenje
šibenskog biskupa mons.
mr. Tomislava Rogića,
prijenos
13:25 Velečasni Brown,
serija (R)
14:10 Slavna svjetska kupališta:
Deauville, dokumentarna
serija
14:55 George Clark: Čudesne
zamisl
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Odbrojanje do Rija,
dokumentarna serija
17:00 Bitange i princeze
17:35 U uredu, serija
18:05 Hrvatske medalje na
Olimpijskim igrama -
Košarka: Finale - OI
Barcelona 1992:
Hrvatska - USA Dream
Team
18:55 I to je Hrvatska
19:15 Luda kuća, serija
20:00 Indijski ocean sa
Simonom Reevom:
Australija i Indonezija
21:01 Vrijeme na Drugom
21:10 Rijeka: Europske
sveučilišne igre -

ceremonija zatvaranja
22:10 Vikinzi, serija
23:00 Europske sveučilišne
igre, emisija
23:15 Crna lista, serija
00:00 Crna lista, serija
00:45 Indijski ocean sa
Simonom Reevom:
Australija i Indonezija
01:45 Velečasni Brown,
serija (R)
02:30 Odbrojanje do Rija
02:55 Noćni glazbeni program

05:40 RTL Danas, (R)
06:15 Sve u šest, magazin (R)
06:45 Legenda o Tarzanu
07:10 Svemoguća Kim
08:00 TV prodaja
08:15 Pet na pet, kviz (R)
09:10 TV prodaja
09:25 Kolo sreće - (R)
10:40 Ruža vjetrova, serija (R)
11:40 Bibin svijet, serija
12:15 Bibin svijet, serija
12:50 Transformeri 2: Osveta
poraženih, igrani film, (R)
15:30 Wipeout, game show (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Ruža vjetrova, serija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Kolo sreće
21:00 Andrija i Anđelka, serija
21:40 Andrija i Anđelka, serija
22:15 RTL Direkt, emisija
22:50 Budva na pjenu od mora
00:00 Kriza, serija
00:35 CSI, serija
01:30 CSI, serija
02:20 Astro show, emisija uživo
03:20 RTL Danas, (R)
04:00 Kraj programa

UTORAK 26.7.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:08 Gorski liječnik, serija
09:57 Ljudi s rijeke: Mekong (2.
dio), dok./serija (R)
10:50 Divovi ledenog doba:
Zemlja sabljazube mačke,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Talijanska mlada
13:13 Dr. Oz, talk-show
14:00 McLeodove kćeri, serija
14:48 Jelovnici izgubljenog

vremena: Jegulje iz Krke,
Cetine i Neretve
15:10 Ušća rijeka: Neretva 2,
dokumentarna serija
15:40 I to je Hrvatska
16:10 U registraturi, serija
17:00 Vijesti u 17
18:18 Odmori se, zaslužio
si - serija
19:00 Dnevnik 2
20:00 Cedar Cove, serija
20:46 Obećana zemlja,
američki film (R)
22:40 Dnevnik 3
23:13 Časna žena, serija
00:08 Pjevaj moju pjesmu
01:33 Rekonstrukcija
02:03 Obećana zemlja,
američki film (R)
03:46 Dr. Oz, talk-show (R)
04:29 Jelovnici izgubljenog
vremena: Hrana svetih
kraljeva
04:49 Fotografija u Hrvatskoj
05:13 Hrvatska uživo
05:55 Talijanska mlada

05:55 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:40 Plesni izazov, serija
10:05 Svaki dan dobar dan:
Autizam kod odraslih
10:35 George Clark: Čudesne
zamisl
11:20 Capri, telenovela
12:15 Velečasni Brown, (R)
13:00 Slavna svjetska
kupališta: Forte de
Marmi, dokserija
13:55 The Hot Potato, britanski
film
15:31 Junak u kuhinji
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Odbrojanje do Rija
17:00 Bitange i princeze
17:35 U uredu, serija
18:05 Hrvatske medalje na
Olimpijskim igrama
- Tenis: Četvrtfinale - OI
Barcelona 1992.: G.
Ivanišević - Švedska
18:55 I to je Hrvatska
19:15 Luda kuća, serija
20:00 Divlji Brazil: Opasni
svijet, dok. serija
20:51 Vrijeme na Drugom
21:00 Graham Norton i gosti -
talk-show
21:50 Vikinzi, serija
22:40 Crna lista, serija
23:25 Crna lista, serija
00:10 Divlji Brazil: Opasni
svijet, dok. serija
01:00 Velečasni Brown, (R)
01:45 Odbrojanje do Rija
02:10 Noćni glazbeni program

05:40 RTL Danas, (R)
06:20 Sve u šest, magazin (R)
06:45 Lego Friends, (R)
07:10 Svemoguća Kim
08:00 Pet na pet, kviz (R)
09:10 Kolo sreće - (R)
10:25 Ruža vjetrova, serija (R)
11:20 TV prodaja
11:35 Bibin svijet, serija
12:10 Bibin svijet, serija
12:45 Budva na pjenu od mora
13:50 Kriza, serija (R)
14:25 Andrija i Anđelka, (R)
15:00 Andrija i Anđelka, (R)
15:35 Wipeout, game show (R)
16:30 RTL Vijest
17:00 Ruža vjetrova, serija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Kolo sreće, kviz
21:00 Andrija i Anđelka, serija
21:40 Andrija i Anđelka, serija
22:15 RTL Direkt
22:50 Budva na pjenu od mora
00:00 Kriza, serija
00:35 CSI, serija
01:30 CSI, serija
02:20 Astro show, emisija uživo
03:20 RTL Danas, (R)
04:00 Kraj programa

SRIJEDA 27.7.2016.

06:38 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:08 Gorski liječnik, serija
09:55 Hebridi - otočje na rubu
10:54 Divovi ledenog doba:
Zemlja špiljskoga
medvjeda
12:00 Dnevnik 1
12:25 Talijanska mlada
13:13 Dr. Oz, talk-show
14:00 McLeodove kćeri, serija
14:48 Jelovnici izgubljenog
vremena: Luk kojim
miriše vrijeme
15:10 Dokumentarna serija
16:02 U registraturi, serija
17:00 Vijesti u 17
18:18 Odmori se, zaslužio
si - serija
19:00 Dnevnik 2
19:55 Loto 7/39
20:00 Cedar Cove, serija
20:46 Skylab, francuski film
22:45 Dnevnik 3
23:18 Časna žena, serija
00:13 Večer na 8. katu
00:58 Rekonstrukcija
01:28 Šušur
02:13 Skylab, francuski film
04:03 Dr. Oz, talk-show (R)
04:46 Jelovnici izgubljenog
vremena: Jegulje iz Krke,

Cetine i Neretve (R)
05:06 Skica za portret
05:10 Hrvatska uživo
05:52 Talijanska mlada

05:55 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:45 Plesni izazov, serija
10:10 Svaki dan dobar dan:
Liječničke greške
10:40 George Clark: Čudesne zamisli
11:25 Capri, telenovela
12:20 Velečasni Brown, (R)
13:05 Slavna svjetska kupališta:
Brighton
14:00 Banneri ponovno na okupu, kanadski film
15:30 Junak u kuhinji, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Odbrojanje do Rija
17:00 Bitange i princeze
17:35 U uredu, serija
18:05 Hrvatske medalje na Olimpijskim igrama - Rukomet: Finale - OI Atlanta 1996.: Hrvatska - Švedska
18:55 I to je Hrvatska
19:15 Luda kuća, serija
20:00 Divlji Brazil: Suočavanje s poplavom
20:51 Vrijeme na Drugom
21:00 Graham Norton i gosti - talk-show
21:50 Vikinzi, serija
22:40 Crna lista, serija
23:25 Crna lista, serija

00:10 Divlji Brazil: Suočavanje s poplavom
01:00 Velečasni Brown, (R)
01:45 Odbrojanje do Rija
02:10 Noćni glazbeni program

05.40 RTL Danas, (R)
06.20 Sve u šest, magazin (R)
06.45 Lego Friends, (R)
07.10 Svemoguća Kim
08.00 Pet na pet, kviz (R)
09.10 Kolo sreće - (R)
10.25 Ruža vjetrova, serija (R)
11.35 Bibin svijet, serija
12.10 Bibin svijet, serija
12.45 Budva na pjenu od mora
13.50 Kriza, serija (R)
14.25 Andrija i Anđelka, (R)
15.00 Andrija i Anđelka, (R)
15.35 Wipeout, game show (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Ruža vjetrova, serija
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Kolo sreće
21.00 Andrija i Anđelka, serija
21.40 Andrija i Anđelka, serija
22.15 RTL Direkt
22.50 Budva na pjenu od mora
00.00 Kriza, serija
00.35 CSI, serija
01.30 CSI, serija
02.20 Astro show, emisija uživo
03.20 RTL Danas, (R)
04.00 Kraj programa

**ČETVRTAK
28.7.2016.**

06:38 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:08 Gorski liječnik, serija
09:58 Hebridi - otočje na rubu, dokumentarna serij
10:56 Divovi ledenog doba: Posljednji divovi
12:00 Dnevnik 1
12:25 Talijanska mlada
13:13 Dr. Oz, talk-show
14:00 McLeodove kćeri, serija
14:48 Jelovnici izgubljenog vremena: Jedan dan seoskog domaćinstva
15:10 Dokumentarna serija
16:00 Mejaši, serija
17:00 Vijesti u 17
18:18 Odmori se, zaslužio si - serija
19:00 Dnevnik 2
20:00 Cedar Cove, serija
20:46 Mislim da je volim, francuski film
22:20 Dnevnik 3
22:53 Časna žena, serija
23:48 Večer na 8. katu
00:33 Rekonstrukcija
01:03 Šušur
01:48 Mislim da je volim, francuski film
03:13 Dr. Oz, talk-show (R)
03:56 Jelovnici izgubljenog vremena: Jedan dan seoskog domaćinstva

04:16 Reprizni program
05:13 Hrvatska uživo
05:55 Talijanska mlada

05:55 Pad leta 29, serija
06:30 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:45 Plesni izazov, serija
10:10 Svaki dan dobar dan: Učimo kineski!
10:40 George Clark: Čudesne zamisli
11:25 Capri, telenovela
12:20 Velečasni Brown, serija (R)
13:05 Slavna svjetska kupališta: Opatija, dokumentarna serija
14:00 Bijeg od mnogoženstva, američki film
15:30 Junak u kuhinji, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Odbrojanje do Rija
17:00 Bitange i princeze, humoristična serija
17:35 U uredu, serija
18:05 Hrvatske medalje na Olimpijskim igrama - Vaterpolo: Četvrtfinale - OI Atlanta 1996.: Hrvatska - Jugoslavija
18:55 I to je Hrvatska
19:15 Luda kuća, serija
20:00 Divlji Brazil: Preživljavanje suše, dokumentarna serija
20:51 Vrijeme na Drugom
21:00 Graham Norton i gosti - talk-show

21:50 Vikinzi, serija
22:40 Dva zmaja, hongkonški film
00:10 Divlji Brazil: Preživljavanje suše
01:00 Velečasni Brown, (R)
01:45 Odbrojanje do Rija
02:10 Noćni glazbeni program

05.40 RTL Danas, (R)
06.20 Sve u šest, magazin (R)
06.45 Lego Friends, (R)
07.10 Svemoguća Kim
08.00 Pet na pet, kviz (R)
09.10 Kolo sreće - R
10.10 TV prodaja
10.25 Ruža vjetrova, serija (R)
11.35 Bibin svijet, serija
12.10 Bibin svijet, serija
12.45 Budva na pjenu od mora
13.50 Kriza, serija ((R))
14.25 Andrija i Anđelka, (R)
15.00 Andrija i Anđelka, (R)
15.35 Wipeout, game show (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Ruža vjetrova, serija
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Kolo sreće
21.00 Andrija i Anđelka, serija
21.40 Andrija i Anđelka, serija
22.15 RTL Direkt
22.50 Budva na pjenu od mora
00.00 Kriza, serija
00.35 CSI, serija
01.30 CSI, serija
02.20 Astro show, emisija uživo
03.20 RTL Danas, (R)
04.00 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetionik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov priloga *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 *Vojvođanski tjedan*
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 *Vjerska emisija*, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104,4 Mhz

U NEKO LIKO SLIKA

Tavankutsko kulturno ljeto 2016.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Mož i brže

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Ošinila kiša, pa ni nos ne mož provirit u avliju. Jeto, ne znam di bi prija: slama mi na njivi zakisla dok sam mlatio po atarovima, pa će mi pocrnut i bit nikaka. Jeto meni nevolje, ode hasna. Kažu niki stručnjaci da je ove godine seljaku od onakog

lipog roda žita ostala samo slama, a meni kandar ni to. Kandar nam opet dolaze ona vrimena od soparne zagorene tarane. Vidim da su se niki opet sitili, pa je već i na svečanostima kuvaju. Samo da se ove nove gazde ne nauče pa nas sirotinju opet počmu ranit s taranom, onda neće bit debelog svita po sokakima i neće tribat teretane i koji kake uncutarije da bi čovik smršavio. Ne velim ja da ona ne valja... jedared u dvi-tri godine s divenicom, al baš kako je kadgod bilo neće valjat. Bojim se ja ovi vrimena, čeljadi. Vite šta se po svitu porađiva: tiskaje na običan svit svim i svačim, ruše vlast ode te onde, a svudan nasrada običan siroma svit. Ko se nevolji raduje, taj nije sam svoj, jel nije dočuvan treću noć, što kazla moja majka. Od dosade ne znam šta ću, pa listam nike novine al i nji sam malo posli bisan švornio pod kredenac. Kako i ne bi, pored toliko veliki visti oni pišu koja pivaljka nosi koliku suknju, te jel je imala buđe jel nije, jel je slikala jel nije, a što je svit bio gladan, što su ona dica, svaka njim čast, osvojila pet medalja iz matematike a nisu siroti dobili ni cvonjka, što ima bolesne dice za špitalj kojeg triba platit nema ko zavuč ruku u buđelar, pa se skuplja priko sms telefona, a opravljadu se kojikake priskepe uncutarije što nikom nikad neće tribat, e to nikom ništa. Neg, jeste l čuli da nam opet bili ministeri iz obadvi naše države, oni spoljni. Kažu da su slavili dvajst šest lita naše manjinske rvacke partije. Nikako mi baš bilo krivo: osnivo sam je, a sad me nisu ni zvali. Čuo sam da su tute po Ivković šoru i dica dobijala poruke da se održava slavlje, al nisam tio otić nepozvan. Cigurno ovi novi na vlasti ne tribaju ovake kugod ja, pa nisam ni tisko. Di te ne zovu, kazo je moj dida, ni ne tribaš njim. A ne bi volio bit ko trinajsto prase. Malkoc mi, moram priznat, i žao. Jeto, ako nizašto drugo, bar malkoc s njima zapivat. Ta ne bi ja njima smeto, čeljadi, a ni u čim ji pričavo. Ta oni i onako već dvajst više godina rešavaje jedne te iste nevolje, a nisu ji cigurno ni sad rišili. Lako bi oni, ako bi tili da Braniša ne čuje, to odbili za koju drugu jel treću godinu, a mi bi baš lipo proslavili i pivali. No, šta je tu je: ja osto kod kuće, naišlo niko nevrime pa moždar i dobro što nisam išo biciglom. Samo bi pokiso ko pivac, a ne daj Bože moglo me oćanit i kako drvo, zdravo je duvo i kido grane s drva. Kod nas u škuli nema ko okresat jel povadit. Jedna grana ko ja oko struka pala u srid avlije, dobro da dica više ne idu u škulu. Vidi već je toliko sati, a ja se zadivanio! Kandar će se kuruzi smrvit sami. Ajd, zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Smrdi do neba

Već nekoliko dana vrime tunjavo, al ofanj ladno. Dosadna kišica sipi ko da će sveta Kata, a ne kirbaj. Prikisinoć jal prikono, ne zna već ni sam, bać Iva moro malo i podložiti, baš i ni bilo lipo sidit u sobe, a noge zebu. Al džaba se ugrijalo, zrak osto talovan, sve meriše na nikaku bud. Jedva dočekao da se razvedri, pa jutros šćim granilo sunce, sijo na biciglu i uputijo se u atar, nonu stranu di je priki put do Dunova. Jedan komat, digoda do po puta, ima lipi, ravni kaldrum, svršava se krstopućem, pa na kojugod stranu smotaš dojčeš

Piše: Ivan Andrašić

u atar prošaran salašma. Imade tu i stari, al u posljednje vrime i dosta novi. Čeljad se kanda ope okreće blaženomu miru u kojemu su živili naši stari. Makar do toga krstopuća mož dojt na bicigle, dalje je cigurno blato. Unaprid se radovo što će ope malo ositit kako meriše i vidit kako izgleda taj komat selckoga atara, što ga oduvik tako voljijo. Eh, misli se, koliko se samo put, još u dičjima danima, ka dida upregne jal u kola, jal u sone, već koje doba bilo, pa se krene nonu njivu skroz pod Dunovom, zno uzvišat nuž njega. Voljijo it zoto što dida tamo imo komatić vinograda, a upolak kolebu. Dida bi uvik prid kolebom naložijo vatricu, pa bi za fruštuk mađarili. Uživo i dida, ni mu bilo dosadno ko ka kroz atar na koli ide sam. Pripovido bi mu nusput, kako je taj njev atar oduvik bijo pun salaša, a oko svakoga bijo i mali bagramik i nasadito svakaki vočki. U sićanju mu najviše ostali merisi o atara. Dida ga naučijo da raspoznaje kako meriše bagram, kako lipa, kako cuncukret i koišta drugo. Najviše voljijo kako meriše friško pokosita trava, a još više ka se osuši i svozi. Onda se cili dvor ositi na sino. Puno kuća u selu prija držalo ovce, a svaka paorcka i po koju kravicu, pa jim gazde za zimu morali pripravit dosta sina. Eto, ka se krenijo, koliko se radovo, šćim je izašo isela, oma ga prisiko jaki smrad, ko da se palu nikake gume, jal tako štogoda. Nije ni čudo. Oma na kraj sela istresa se sve đubre što se prikupi, pa se tude stvorila velika rpa, pokriva nekoliko lanaca. A imade i dosta ni što sote rpe prikuplju koikake najlone, gvožduriju i još koišta što svit pobaca. Tako znadu više put tu rpu i zapalit, ne bi li no što jim ne triba izgorilo, pa bi lakše pokupili gvožduriju. I onda ka duše vitar, po cilomu selu do neba smrdi dim, a više put izajutra znade se stvorit i prava izmaglica. Ni lipo ni vidit, koikaki najloni i papiri se razletili po njiva, pa izdaleka izgledu ko crkните guske i patke. Bać Iva samo sustavijo biciglu. Gleda i duboko izdiše. Misli se, pa koji onda očin u selu imademo nikakoga, kako ga zovu, komunalnoga redara? Za dobru nadnicu jedini posov bi mu tribo bit da pazi baš na take što to potpaljivu i na take što koišta bacu tamo di ne triba. Al njemu zoto baš i ni jako briga. Lakše mu raznašat po selu koikake cidulje, a ka nema cidulja, it biližit ko imade kaki kokošinjac. Da radi no što bi tribo, mogo bi i cipele ukaljat, a ko će ji svaki dan čistit? Bać Iva se ojedamput snuždijo, okrenijo biciglu i uputijo se doma.

22. srpnja 2016.

MISLI POZNATIH

- **Phillips:** Čovjek koji ne radi pogreške obično ne radi ništa.
- **Seneka:** Prijatelje stvara sreća, a nesreća provjerava.
- **Tolstoj:** Daj više odmora jeziku nego rukama.

KVIZ

Oton Kučera

Kada je i gdje rođen Oton Kučera, najveći hrvatski popularizator tehnike?

U kojem je gradu studirao fiziku, matematiku i astronomiju?

S koliko je godina počeo predavati u Vinkovačkoj gimnaziji?

Koje mu je godine tiskana prva znanstveno-popularna knjiga?

Pod kojim je nadimkom poznat u astronomiji?

Koliko je godina bio predsjednik Matice hrvatske?

Koje je godine umro Oton Kučera?

Rođen je 1. siječnja 1857. godine u Petrinji.
U Beču.
S devedanaest godina, a dvije godine kasnije položio je profesorski ispit.
1892. godine pod nazivom Črte o magnetizmu i elektricitetu.
Hrvatski Flammarton.
Osam godina (1909. – 1917.).
29. prosinca 1931. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Bič miruje!

VICEVI

Perica ulazi u kuću i užurbano kreće jesti tortu, a mama mu kaže:

- Polako, Perice, misli malo i na brata.
- Sve vrijeme i mislim na njega, zato ovako žurim!

Pecaju dva ribiča:

- Zašto stavljaš jabuku na udicu, a ne crva?
- Zato što je crv već u jabuci!

POGLED S TRIBINA

Hrvatski tenis

Kada je prvoga dana četvrtfinalnog duela Davis Cupa protiv domaćina SAD u Portlandu **Marin Čilić** prokockao vodstvo od 2:0 protiv **Socka**, a **Borna Ćorić** bez osvojenog seta poražen od **Isnera**, hrvatske šanse za polufinale bile su, objektivno, veoma male. Osobito što je slijedio susret parova protiv najboljeg dueta svih vremena, braće **Bryan**. Onda je izbornik **Željko Krajan** povukao odličan potez i zaigrao na »sve ili ništa«. Spojio je »kumove« Čilića i Dodiga, a oni su odigrali

najbolji dubl života i srušili favoriziranu braću na njihovom terenu i vratili Hrvatsku nadu u mogući prolaz. Trećega dana, sigurnim pobjedama protiv Isnera odnosno Socka, nadu su u stvarnost pretvorili prvi i drugi hrvatski reket. Čilić je potpuno nadvisio prvog američkog tenisača, da bi na koncu veliki talent hrvatskog tenisa, Ćorić svladao Socka i drugi puta uzastopno (poslije Belgije u prvom kolu) donio pobjednički treći poen u odlučujućem susretu. Dodajmo kako je Hrvatska prvi puta u svojoj Davis Cup povijesti preokrenula zaostatak od 0:2, i to još protiv SAD na njihovom terenu. Za plasman u finale, Hrvatska treba još jedan podvig i pobjedu protiv Francuske, ali nakon šest uzastopnih gostovanja ovog puta će igrati doma. Na krilima velike i, nakon svega, pomalo senzacionalne pobjede protiv Amerikanaca, zašto se momčad izbornika Krajana ne bi vinula u još veće visine i pokušala dosegnuti generaciju iz 2005. godine, kada je prvi puta u povijesti osvojen naslov pobjednika Davis Cupa.

Fantastičan vikend hrvatskog tenisa upotpunio je i trijumf **Ive Karlovića** na ATP turniru u Newportu, koji je svojim sedmim šampionskim naslovom postao najstariji tenisač (poslije 1979. godine) kojem je to uspjelo.

Konačno, ovoga tjedna se u Umagu igra 27. izdanje ATP turnira u Umagu i ponovno će Hrvatska biti u središtu pažnje teniskog svijeta. Istina u glavnom ždrijebu ove godine nema najboljih hrvatskih tenisača, ali nekoliko mladih je dobilo priliku, uz pozivnicu organizatora, prvi puta zaigrati na velikoj sceni (**Serdarušić, Mektić**).

Tko zna, možda se hrvatska teniska magija nastavlja i dalje...

D. P.

NOGOMET

Pobjede velike trojke

Susretima 1. kola startala je nova sezona Prve hrvatske nogometne lige, a prema očekivanju tri najbolja hrvatska kluba ostvarila su uvodne pobjede. Prvak **Dinamo** bio je bolji od **Lokomotive** (3:1), Rijeka je bila uvjerljiva na gostovanju kod Splita (3:0), dok je **Hajduk** izborio sigurnu pobjedu protiv **Cibalie** u Vinkovcima (2:0).

Ostali rezultati 1. kola: Istra 1961 – Osijek 0:1, Slaven – Inter 2:0
Tablica: Rijeka, Dinamo, Hajduk, Slaven, Osijek 3, Istra 1961, Lokomotiva, Cibalia, Inter, Split 0.

TENIS

27. Konzum Croatia Open Umag

Ovoga tjedna na terenima u Stella Marisu igra se 27. izdanje jedinog hrvatskog ATP turnira, *Konzum Croatia Open* u Umagu. Boje hrvatskog tenisa brane: **Nino Serdarušić, Nikola Mektić** i **Franko Škugor** koji su dobili pozivnice za nastup u pojedinačnoj konkurenciji, dok će se u konkurenciji parova natjecati: **Tomislav Draganja/Nino Serdarušić, Nikola Mektić/Antonio Šančić** i **Dino Marcan/Ante Pavić**.

NAMA JE DOVOLJNO
DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za plastenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodajem kuću u Subotici, Beogradski put 30. Visoka prizemnica sa suhim ulazom. Građena početkom XX. stoljeća za veleposjednike. 4 sobe 114 m², dvorište 5 ari, pomoćne zgrade. Kišni i kopani bunar, štala za konje, podrum, tavan. Za tvrtke, atelje, umjetničke radionice i drugo. Cijena 80 tisuća eura. Tel.: 063 8765 071.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, muške čakšire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke, muške košulje, sanduk za posteljinu, mesnate svinje 100-150 kg i 5,5 t soje (upotrebjiva i za sjeme). Tel.: 024 532570 ili 060 0532570.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjave, čaršavi, muške čakšire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Proizivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.

Prodajem stroj šivanje marke *Bagat* s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikaći stroj *Empisal* skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Izdajem apartman *Silver* u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kumice. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 14 88

MAKARSKA: Iznajmljujem sobe s balkonom, kupaonom, hladnjakom, kao i upotreba kuhinje za ljeto 2016. god. Cijena povoljna. Tel.: 060 6331910.

Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepljene. Potreban ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 29. 7. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

intarnat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARAOĐEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

SALAŠARI SOMBORSKI SPREMNI ZA 19. MARATON LAĐA NA NERETVI

Prestižan veslački spektakl

Veslačka ekipa *Salašari somborski* HKUD-a *Vladimir Nazor* sudjelovat će i ove godine na *Maratonu lađa na Neretvi*. Bit će ovo 19. po redu maraton, a somborskim lađarima šesti puta da su njegovi sudionici. Maratonska utrka od 22,5 kilometara, od Metkovića do Ploča, veslat će se 13. kolovoza. *Nazorovi* veslači za ovu utrku pripremaju se nekoliko mjeseci, a posljednje pripreme odraduju na kanalu u okolici Sombora. U odnosu na ranije godine kompletne pripreme na vodi odradili su na neretvanskoj lađi. Ove godine u Metković putuju pojačani **Ivanom Filipovićem**, članicom reprezentacije Srbije u veslanju.

ISKUSNI LAĐARI

Od prvog pojavljivanja *Salašara somborskih* na *Maratonu lađa na Neretvi* ova ekipa postala je stalnim sudionikom veslačkog spektakla za koji živi i godinu dana se priprema cijela dolina Neretve. Ozbiljno se za ovogodišnji maraton spremaju i Somborci, koji su ekipu formirali još prije nekoliko mjeseci i počeli pripreme prvo u teretani, a čim je vrijeme dopustilo i na vodama u okolici Sombora. Svojevrsna priprema bilo im je i sudjelovanje na nekoliko veslačkih utrka u Hrvatskoj ovog proljeća.

»Prvi puta smo otišli, a da

nismo znali što nas uopće čeka na Neretvi. S obzirom na to da je ovo sada šesti maraton mogu reći da ipak idemo s nekim iskustvom, znamo kako će se veslati, kakav će biti start, znamo što nas očekuje tijekom utrke. Kostur ekipe čine iskusni veslači, a i novi članovi tijekom priprema dobro su se pokazali«, kaže kapetan **Gašpar Matarić**.

Plasman ne želi prognozirati i kaže da se realno somborski veslači mogu plasirati od 15. do 33. mjesta.

»Sitnice mogu odlučiti, ali rekao bih da imamo malo više samopouzdanja nego prethodnih godina i mogli bismo izboriti svoj do sada najbolji plasman. Naše iskustvo pokazuje da na konačnu poziciju utječe mnogo toga što se događa na samoj utrci. Važan je start, hvatanje zaleta, važno je da izabaremo dobru grupu s kojom bismo mogli veslati«, kaže Gašpar.

Pomoć somborski veslačima ove godine bit će i Ivana Filipović, članica reprezentacije Srbije u

veslanju. Trenutačnu pauzu, nakon kvalifikacijske utrke za Olimpijske igre, iskoristit će da se pridruži i na Neretvi vesla sa *Salašarima somborskim*.

»Samo veslanje u neretvanskoj lađi drugačije je od sporta kojim se bavim, a dionica od 22,5 kilometara nije ništa novo za mene, jer na treninzima veslam 24-25 kilometara. S fizičke strane ovaj maraton mi neće biti problem, a što se tiče same tehnike veslanja u neretvanskoj lađi toliko se dugo bavim ovim sportom da ću se lako prilagoditi tehnici veslanja kakvu zahtijeva ova lađa«, kaže Ivana.

Za razliku od Ivane koja će prvi puta osjetiti i vidjeti draži veslanja na Neretvi **Srdanu Radmiloviću** ovo nije prvo odlazak u Metković na lađarski spektakl.

»Znači to što sam već iskusio kako izgleda veslati na Neretvi, ali za našu cijelu ekipu veliki je pomak i to što od prošle godine imamo svoju lađu i što smo ove

godine kompletne pripreme na vodi odradili na istoj lađi na kojoj ćemo veslati i na maratonu«, priča Srdan i dodaje da su *Nazorovi* veslači sa svojom lađom prava atrakcija na kanalima u okolici Sombora, gdje se pripremaju posljednjih mjeseci.

POTPORA NAZORA

U HKUD-u *Vladimir Nazor* istrajavaju već šest godina u napornu da svojim veslačima omoguće sudjelovanje na maratonskom spektaklu u dolini Neretve. Nije ni lako, ni jednostavno osigurati sredstva za to.

»Kontinuiran rad naše udruge traje 82 godine, a ovo je dio naših aktivnosti posljednjih šest godina. Rado smo viđeni gosti na neretvanskom maratonu. Da, bitno je sudjelovati, ali isto tako bitno je biti i dobar gost i ostaviti što bolji sportski dojam. S obzirom na ovogodišnji sastav ekipe i na to što od prošle godine imamo svoju lađu, imamo razloga nadati se plasmanu iznad 20. mjesta. Mi tamo predstavljamo Sombor, Vojvodinu i Srbiju. Nije lako, što se tiče financijske strane, otići na taj maraton, pa će tako ove godine naši veslači platiti sebi put, a *Nazor* će se potruditi platiti im boravak i kotizaciju za sudjelovanje u utrci. Mijenjala se vlast u Vojvodini i na lokalnu, neke su vlasti imale više, a neke manje sluha za nas«, kaže predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor* **Mata Matarić**. Da su financije ograničavajuća stavka potvrđuje i pročelnik sportske sekcije **Pavle Matarić**, koji kaže da poziva za veslačke utrke ima dosta, ali da su financije razlog što se neki pozivi moraju i odbiti.

»Na ovogodišnji maraton odlazimo sa željom da osvojimo što bolji plasman, ali kako je maraton pravi spektakl očekujemo i dobro druženje s momčadima tridesetak veslačkih ekipa koliko ih svake godine sudjeluje na maratonu. Biti dio toga zaista je nepopovljiv doživljaj«, kaže pročelnik *Nazorove* sportske sekcije.

Z. V.

NENAD BAČIĆ, NOGOMETAŠ, SONTA

Najnogometaš i najuččenik

U natjecateljskoj ekipi generacije 2001. nogometne škole NK *Dinamo* iz Sonte igra nekoliko vrlo darovitih pionira, kojima stručnjaci predviđaju lijepu igračku budućnost. Njihov nesporni lider na travnjaku, po mnogima i najbolji nogometaš generacije je svršeni učenik VIII. razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić* **Nenad Bačić**.

BORAC BEZ MANE I STRAHA

Još od svoje osme godine Nenad je polaznik nogometne škole.

»Borac bez mane i straha, već od prvog kontakta s loptom pokazao je pobjednički mentalitet. Već od prvih nogometnih koraka uočio sam kod njega veliku želju za učenjem i još veću za natjecanjem s drugom djecom. Posjedovao je i neku iskonsku želju za pobjedom, potrebu da bude najbolji. Povrh svega, krasio ga je dobar kućni odgoj, vrlo rano izgrađene radne navike i odlično planiranje obveza, pa s ponosom ističem da ovaj moj učenik kroz sve ove godine nije zabilježio niti jedan izostanak s treninga«, opisuje ga biranim riječima voditelj *Dinamove* nogometne škole i glavni trener prof. **Goran Matić**.

Vrlo darovit, ali i sklon upornom radu, s maksimalno izraženim voljnim momentom i željom za najvišim dometima, Nenad je iz dana u dan vidno napredovao. U igri s loptom za njega je bilo sve manje tajni. Odrastanjem generacije 2001. dolazili su sve bolji rezultati na travnjaku. U natjecanjima pionira nogometnog područja Sombor u svojoj kategoriji su bilježili same pobjede. Među seoskim ekipama ni jedna im nije mogla parirati, a i gradske, s puno brojnijom bazom malih nogometa-

Ljubimac vršnjaka i nastavnika, učenik generacije ovogodišnjih maturanata OŠ Ivan Goran Kovačić lider je generacije Dinamove nogometne škole

ša, teško su im parirale. Toj ekipi Nenad se svojim igrama neosjetno nametnuo za lidera. Iako građom sitan, bio je izuzetno stabilan, čvrst u duelima, jak na lopti. I najbitnije, bio je gospodar vizije igre svoje ekipe. »Mislim da mi je sve ovo urođeno. Otac **Ljubomir** bio je dugogodišnji nogometaš sončanskoga *Dinama*, najčešće je igrao na mjestu braniča. Kako kažu, bio je sitan, ali dinamitan. Nije baš bio vrhunski tehničar, ali je uvijek ostavljao srce i posljednji atom snage na travnjaku. Borben do srži, nikada se nije plašio niti jednoga protivnika. Koliko god bio tje-

lesno jači, pored njega se niti jedan nije naigrao. Mnogi kažu da sam izgledom i odnosom prema igri i protivničkim igračima isti on. Istina, građu i stabilnost naslijedio sam od njega, ostalo je produkt talenta i upornoga rada, ali i kućnog odgoja. Jednostavno, tako sam naučen od malih nogu«, kaže Nenad.

ŠKOLA I SPORT

Nenad je svršeni učenik osmog razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti, i to ne bilo kakav. U njegovoj generaciji bilo je više *vukovaca*, na tronu namije-

njenom učeniku generacije bilo je samo jedno mjesto. Zauzeo ga je upravo Nenad i tako svima na najljepši način pokazao kako nogomet i škola itekako mogu ruku pod ruku. Kroz ovih osam godina škola i sport su se prožimali, imao je dovoljno energije za sva umna i tjelesna opterećenja. Od malih nogu pokazuje sklonost jezicima, ali vrlo uspješno se nosi i s poviješću, bez problema rješava i najteže zadatke iz matematike; kemija, fizika i biologija za njega su dječja igra. Na školskim natjecanjima redovito je sudjelovao, pa se kroz ove godine u njegovoj vitrini našlo i malo brdo diploma.

»Volim sve školske predmete. Puno čitam, ne samo ono što je predviđeno školskim programom. Ove školske godine bio sam na natjecanjima iz povijesti i tehničkog odgoja. Plasirao sam se na zonsko, a iz tehničkog mi je vrlo malo nedostajalo za plasman na republičko natjecanje. Volim se natjecati u svemu, a da budem iskren i danas najviše volim pobjeđivati!«, kaže Nenad, pokazujući osvojene diplome.

O izboru budućeg zanimanja ne dvojiti, željenu školu već je upisao. U njegovim planovima ima mjesta i za nogomet.

»Moj izbor je medicina. Upisao sam srednju medicinsku školu u Somboru, smjer fizioterapeuta. Ukoliko mi bude išlo kao u osnovnoj, nadam se i da ću upisati studij medicine. Nadam se i da će mi školske obveze dopustiti i nastavak igranja nogometa. Za sada mi u našem *Dinamu* predstoji godinu dana treniranja i čekanja da napunim 16 godina, pa da uz specijalni liječnički pregled pokušam igrati u prvoj ekipi. Ukoliko se školske i sportske obveze budu sudarale, zna se – škola će uvijek imati prioritet«, za kraj nam kaže Nenad.

Ivan Andrašić

TEKIJE 1716. - 2016.

Sve godine svetih, svetost (1716-2016)

PONEDJELJAK 25. 7. 2016.

16:00 PRILIKA ZA SV. ISPOVIJED

17:00 SV. MISA NA MAĐARSKOM JEZIKU

19:00 SV. MISA NA HRVATSKOM JEZIKU
S PROCESIJOM

20:30 PRIGODNI PROGRAM

UTORAK 26. 7. 2016.

09:00 SV. MISA NA MAĐARSKOM JEZIKU

11:00 SV. MISA NA HRVATSKOM JEZIKU

19:00 SV. MISA NA HRVATSKOM JEZIKU

MALE TEKIJE U ZNAKU VELIKOG JUBILEJA

Svetkovina sv. Joakima i sv. Ane
u svetištu Gospe Tekijske
u Petrovaradinu